

עמ"י

זהלצי"ב

עש"ו

ספר

שארית מנחם

פורים – מגילת אסתר

אמרות טהורות דבורים קדושים ערכים ומתוקים בדרך פרד"ם
אשר נשאר לברכה מאת כ"ק אדמו"ר הרה"ק ציס"ע הגאון הגדול
בנגלה ובנסתר נר המערבי אספקלריא המאירה האשל הגדול
אשר בר'מ'ה מרביץ תורה לעדרים רכב ישראל ופרשיו אוהב ישראל

בקש"ת מרן מנחם מענדיל זצלה"ה

בן כ"ק מרן אדמו"ר הסב"ק ציס"ע רשכבה"ג

קדוש ישראל זצלה"ה

בעהמ"ח ספה"ק אהבת ישראל

אב"ד ור"מ דק"ק ויזניצא

(בצילא דמהימנותא של כ"ק אביו הסב"ק זצ"ל)

ואח"כ אב"ד וריש מתיבתא דק"ק אויבער ווישווא והגליל

במשך א"ך טוב שנה

י"ל ע"י

מכון ברכת נפתלי

חודש אדר שני תשפ"ד לפ"ק

כל הזכויות שמורות
מכון ברכת נפתלי

ע"ש הרה"צ רבי נפתלי צבי זצ"ל
בן מרן אדמו"ר הרה"ק רבי ברוך הי"ד
מווישווא
שע"י ביהמ"ד
שארית מנחם ווישווא

כל מי שיש לו איזה הוספות, הערות,
ותגובות וכן מי שיש לו איזה ד"ת, או איזה
חומר שהוא הקשור לרבתי"ה"ק לבית
ווישווא, להשיבה הק', או להעיר ווישווא

נא לפנות להמערכת

1 Fanley Ave.
Spring valley NY 10977
845-659-9795
6103661@gmail.com

דפוס המעתיק

170 Ross St. Brooklyn NY 11211
718.782.1391

דברים אחדים

ברוך שהחיינו וקימנו והיגיענו לזמן הזה, ליום שמחת בית צדיקים, בהגיע עת משוש דודים במזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת, בבית מורנו הרה"צ מוישווא שליט"א, לקראת יום שמחתו הגדולה בנישואי בנו החתן המופלג בתורה וביראת שמים, עדיו לגדולות ולתפארת, בנש"ק, הרב **משה יעקב האגער** שליט"א, ביום ד' לחודש אדר השני, ירדנו לכרמיו הנפלאים של זקיננו הק' מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק **רבי מנחם מענדיל מוישווא** – וויזניץ זי"ע, ללקוט בשושנים מים תורתו הבהירה, אמרי קודש על ענייני חודש אדר, פרשת זכור, מגילת אסתר ופורים, להחיות בהם עם רב ולענג בהם ישרי לב.

לצד אמרות הטהורות המופיעות כבר בספר הק' **'שארית מנחם'**, שנערכו מחדש עם מראי מקומות, ועוד, [תשו"ח לידידינו היקרים הרה"ג רבי **משה פישל** שליט"א ולאברך החשוב הרה"ג ר' **מאיר רוטנער** שליט"א מרמת וויזניץ חיפה, על עבודתם הנפלאה], ועומדים לצאת לאור במהדורה חדשה בקרוב, הוספנו לשלב בזאת דברי תורה ופתגמין קדישין שהתגלו לאחרונה על ידי כתבי ידיו הקדושים של מרן רבנו הק' **מוישווא זי"ע**, ושילבנו כמה פרפראות יקרים שנדפסו בספר התולדות 'הגאון הקדוש מוישווא', ולא נדפסו עדיין בספה"ק 'שארית מנחם', ונערכו בטוב טעם ודעת על ידי האברך החשוב הרה"ג ר' **שמשון שטערן** שליט"א מב"ב, ותשואות חן לו על עבודתו המרובה לברר מקחו ותורתו של צדיק.

ויהא רעוא שעכשיו בעת בו מתכנשין ותאין, נשמות אבותינו הקדושים, ששפתותיו של המחבר הק' יהיו דובבות להתפלל על החתן והכלה, וכל המשפחה הרוממה, המחותנים והמשתתפים, ועל כל בית ישראל, להיושע בכל מילי דמיטב, ובמהרה נזכה לקבלת פני משיח צדקיננו, בשמחת עולם על ראשינו, בביאת בן דוד, בב"א.

בברכת אורה זו תורה, וישפע מזה שמחה וששון ויקר, ראש חודש אדר שני

מכון ברכת נפתלי

פורים

מיראה, ונתשובה מיראה הזדונות נעשין לו כשגגות (יומא סט), משא"כ תשובה מאהבה בשמחה אליו יגיע ריוח זהררה זכיות, וזה שאמרו חז"ל (מגילה ז:): רוחא לצמימא שכיח, ר"ל, כשמתצמין צפורים מחיבת הנס זוכים לרווחא לקבל ריוח מהעוונות שנעשים זכיות. וזה שאמרו 'חייב אינש לצמומי צפוריא עד דלא ידע צין ארור המן' הרומז לעצירות, 'לצרוך מרדכי' הרומז לעשה טוב, כיון שהכל מתוקן בתשובה מאהבה ואף הזדונות נעשין לו כזכיות.

א"י חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז:). אפשר לומר צדק זה, ידוע ששעות האצילות מתחילת שצעה עשר בתמוז עד תחילת יום י' באב, יש תק"מ שעות צקוד 'אתה תקם תרחס ציון' (תהלים קב, יד) ולזה הקופי תיבות של 'ראשית גוים עמלק' הוא 'תקס' קרן ישראל, ובאמת עד חלות היום של עשירי באב חל האצילות (רמ"א או"ח סי' תקנד סכ"צ) ויש עוד ו' שעות רומז ל'תקוס' צו', צחי' ו' שפגס מהשם על ידי עמלק, כי ה"א האחרונה יש לה עליה מהראשונה, והנה צפורים נהפך להם מיוגון לשמחה ומאבל ליום טוב, צחינת 'אתה תקוס' כנ"ל.

חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז:). אפשר לומר על פי דברי ב"ק אאמו"ר זצ"ל (פר' ז, ד"ה וידבר ה', הג') ש'תורה עצודה' גימטריא 'מחית עמלק', ואמרו חז"ל (שבת פח.). 'קיימו וקבלו' (אסתר ט, כז) קיימו מה שקיבלו כבר, שמחיבת נס פורים הדר קבלוהו להתורה צר"ן, שעיקר מחיית עמלק הוא על ידי לימוד התורה, ותורה עצודה הוא ראשי תיבות 'עת'. וזה שרומז הכתוב (תהלים קיט, קכו) 'עת לעשות לה'', שיהיה שמו שלם 'הפרו' ענת עמלק והמן על ידי 'תורתך' שקבלוהו צר"ן כנ"ל, וכיון שקבלוהו צר"ן ובאהבה מחיבת הנס, תקנו צוה מה שקבלוהו מקודם צכפיה צחינת תשובה מאהבה, וגם הזדונות נעשו זכיות כדאיתא ציומא (פז:).

וזה שרומז הכתוב (תהלים לב, ו) 'על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו', היינו על זה יתפלל כל חסיד אליך ל'עת' ראשי תיבות תורה עצודה, מחית עמלק כנ"ל, ולהפכו צחינת נהפוך הוא, 'מצוא' שימצא על ידי כן זכיות, כי אם רק 'לשטף מים רבים', היינו חודש תשרי שמשליכין העצירות לנהר לעשות תשובה, אז 'אליו לא יגיעו' העוונות שיתפכו לזכיות, כיון שהוא

צבחינת מה שאמרו חז"ל (עירוזין נד.) האי עלמא כזי הילולא דמיא, דהיינו שכל זרכיו צעולם הזה מקבל מהשי"ת כי ממנו הכל, אבל כשאומר ח"ו 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה' (דברים ת, יז) אזי עתיד ליתן את הדין, אשר הראשי תיבות של שניהם היא ג"כ 'אעלה' וכנ"ל.

חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע (מגילה ז:), הנה ידוע שעבודת האדם הוא להפוך הרי"ש לדל"ת להפוך 'אל אחר' ולעשותו 'אל אחד', ואפשר לומר עד"ו דעיקר העבודה הוא להפוך הרי"ש של 'רעה' לדל"ת ולעשות 'דעה' ועל זה אמז"ל דדא ציה כולה ציה (נדרים מא.), וזהו שאמר הקצ"ה למשה רבינו לך ר"ד כי שחת עמך כי העמידו הרי"ש קודם הדל"ת והכניעו ח"ו הד' תחת הרי"ש וציה שחת עמך, וזה נרמו צפסוק מלחמה לה' צעמלק מד"ר ד"ר להכניע הרי"ש תחת הדל"ת לעבוד 'אל אחד', והנה צין אתון רבותא שצתורה מלצד אותיות ד' ע' צפסוק ראשון דקריאת שמע, גם אות ה' הוא אות גדולה צפסוק הלה' תגמלו זאת (דברים לב, ו) וצחד הם תיבת דע"ה, והנה יוסף אמר ואיך אעשה הרע"ה הגדולה הזאת, כי ע"י פגם צמדת היסוד פוגם צאמונה כידוע דיסוד עולה עד הדעת, ויתהפך מאותיות הגדולות דע"ה לרע"ה.

והבן מזרע עמלק מצקש להשמי"ד את כל היהודים, להשמיד מל' שמד, וזה

ואולי מהאי טעמא נהגו לאכול מיני מתיקה צימי הפורים לרמו על 'מתוק' שהם אותיות 'תקום', שציטל אצלות, והנה הראשי תיבות 'אשר ביקש לאצדי' הם 'אצל', ותיבות אלו נאמרים אחרי קריאת המגלה צין ארור המן לצרוך מרדכי. וזה שאמרו חז"ל 'חייב אדם לצסומי צפוריא' צבחינת מתוק, 'עד דלא ידע צין ארור המן לצרוך מרדכי', האי 'אצל' המרמו צראשי תיבות שצין ארור המן לצרוך מרדכי ולהפכו למתוק.

א"י חייב אדם לבסומי בפוריא (מגילה ז:). וצטור (אוי"ט סי' תרצה) מלצה להרבות צסעודת פורים. נודע שהלדיקים ממשיכין צשעת סעודה ומשתה יין השפעות טויות כמו שרמוזו צפסוק שנאמר צמשתה היין (אסתר ה, ו) 'מה שאלתך וינתן לך', והראשי תיבות של 'המשתה אשר עשיתי לו' (אסתר ה, ד) הם ראשי תיבות של 'אעלה', נוטריקון 'התפאר עלי למתי אעתיר' (שמות ת, ה), להמשיך ישועה, ודבר זה מרמוזו צכתוב (שה"ש ז, ט) 'אמרתי אעלה צתמר', היינו שאעפ"י שאמרו חז"ל (צ"צ יצ:) לאחר ששתה האדם יש לו שתי לצבות, מכל מקום צשעה שישראל עושים משתה המרמוזו צ'אעלה' שהוא ראשי תיבות הנ"ל, אעפ"כ 'צתמר' הם צבחינת תמר שאין להם אלא לצ אחד לאציהם צצשמים יתצרך שמו (סוכה מה:), לתשובה ומעשים טובים. והנה לזכור את השי"ת ולעשות תשובה צשעת משתה ושמתה יתכן צמי שמאמין ויודע שכל המשתה הוא

'מיחייב איניש לבסומי - עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, היינו שלא ידע אם הוא עשיר שאומר 'ארור המן, או אם הוא עני האומר 'ברוך מרדכי, שלא יהיה נפק"מ אללו אם הוא מן הנותנים או המקבלים. [הגאון הקדוש מוישווא]

המגילה נקראת מגילת אסתר דייקא ולא על שמות אחרים שהיו לה הדסה וכדו'. ואפשר לומר הטעם צוה משום שטיקר שמחתינו צנץ פורים הוא מה ש'קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם' (אסתר ט, כו), קבלת התורה מרנן, וכמו שאמרו חז"ל (שבת פח.). על הפסוק (שמות יט, יז) 'ויחילצו צתחתית ההר', שקבלת התורה היה מתוך אונס, שכפה עליהם ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו וכו', ומודעא רצה לאורייתא, והדר קבלוהו צימי אחשורוש, מרנן מחמת חיבת הנס (רש"י שם ד"ה צימי). וזה מרומנו צתצת 'אסתר' שהוא נוטריקון תחילתו אונס סופו רנן, ומשום כך 'זכרו' של נס פורים 'לא יסוף מזרעם', וכמו שהתורה נלחית כן מגילת אסתר לא תהיה צטלה לעולם (ירושלמי מגילה פ"א ה"ה; שו"ט משל ט, ג).

בגמרא מגילה (יג.) שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור בליה, אמר להם אמרו אתם, אמרו לו, מפני

ע"י שיהפוך ד'עה לר'עה על ידי העבודה זרה שלו שנקרא ח"ל אח"ר מס' עמל"ק, וצקש לעשות רע"ה גדולה לצני ישראל, אכן צנפילתו הצין בי בלחה אליו הרע"ה (אסתר ג, ח), שנהפך לדע"ה צחי' אל אח"ד, ומשום הכי מחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע והמתפתה ציינו יש צו מדעת קונו (עירוצין סה:), וזהו עד דלא ידע בי תבלית הידיעה שלא נדע (חובת הלבבות).

והנה שבת מציא ד'עת כמ"ש לדע"ת כי אני ה' מקדשכם (שמות לא, יא), שהוא דלת רבותא של אח"ד, וזה נרמז צפי' רש"י צפרשת כי תשא עה"פ כי אות הוא ציני וציניכם, אות גדולה היא ציינו, ולדרכינו הרמז אות גדול"ה שהוא מהאאותיות הגדולות צחי' ד'עת היפך ר'עה וד"ל, ועי"ז יהי' הגאולה העתידה צחי' ומלאה הארץ דע"ה את ה', שנוכה לזה על ידי תרין משיחין ואליהו, ע"כ משי"ח צ"ן דו"ד משי"ח צ"ן יוס"ף אליה"ו הנ"ציא עולה שצ"ת או"ת עה"כ. [מכת"י]

מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז:), ויש לומר צדרך לחות, דהנה צפורים מרצים מאד צנתינת לדקה, כדי לקיים מצות מתנות לאציונים. והנה העשיר מקלל את המן - כי גרס לו הפסד ממון, ואלו העני מצרך את מרדכי, שעל ידו זוכה צמתנות לאציונים, וזה שאמרו חכמינו

הקצ"ה, שהוא תורה שזכתה, ומרדכי עסק בהלכות קמיצה כדאיתא במגילה (טו.) שהוא תורה שזעל פה, וקצלו צרזון גם תורה שזעל פה וצטלוהו למודעא, וזכות זה ה' הצילם ומחל להם גם על הפגם של נעשה כנ"ל.

איתא בחולין (קלמ:) מרדכי מן התורה מנין שנאמר (שמות ל, כג) 'מר דרור', המן מן התורה מנין שנאמר (בראשית ג, יא) 'המן העץ הזה'. ואפשר לומר בדרך זה, שהנה יש צ' דברים המחזירים את ישראל לתשובה, א' על ידי הנציאים המעוררים לתשובה, והשני על ידי גזרה רעה כזו דהמן, כמו שאמרו חז"ל (מגילה יד.) גדולה הסרת הטבעת שהחזירתן למוטב יותר ממ"ח נציאים. ואפשר לומר דמהאי טעמא השתחוו לללם בזמן אחשורוש שלא היה אלא לפנים, כמצואר במסכת מגילה (יג.) אמר להם, הם לא עשו אלא לפנים, והגדולים והחשובים עשו כן כדי שיתעורר קטרוג המן ויעשו כל ישראל תשובה, אצל ומרדכי לא יכרע, והיה לו מסירות נפש, ורצה בדרך זה לעוררם לתשובה על ידי שילמדו ממסירות נפש שלו עד כמה שצריך לחזר אחרי מצוות, ודרך זה לעורר בתשובה יותר נעלית, כדי שלא תבוא ההתעוררות מלד הרע ח"ו, וכפי שפירשו הפסוק (תהלים קא, ח) 'להכרית מעיר ה' כל פועלי און', היינו 'להכרית מעיר' לשון התעוררות ליה"ו, 'כל פועלי און', על ידי פועלי און, שלא יבוא ההתעוררות מלד

שנהנו מסעודתו של אותו רשע, אמר להם א"כ שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו, אמר להם מפני שהשתחוו לצלם. והנה להך דעה מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, צריך לומר דודאי לא עזרו על איסור תורה רק על איסורי דרבנן שהוא תורה שזעל פה, בחשכס שעל 'נשמע' שהוא תורה שזעל פה יש להם מודעא רבה (עי' תנחומא נח א) כיון שלא אמרוהו צרזון, רק לטעם זה תקשה קושיית רבי שמעון צן יוחאי לתלמידיה, א"כ צשושן יהרגו, כי רק הם נהנו מסעודתו, אלא על כרחך כדעה השניה משום שהשתחוו לללם דהיינו עבודה זרה, וזה נאסר בתורה שזכתה הרמוז ב'נעשה'.

וענין זה נרמז בפסוק (אסתר ד, א) 'ומרדכי ידע את כל אשר נעשה', רמז בתיבת 'כל', שידע שהגזירה הוא על כל ישראל ולא רק צשושן, וא"כ על כרחך כטעם הצ' שעזרו על 'נעשה', וזהו 'את כל', ר"ל, אם הגזירה על כל ישראל, סימן 'אשר נעשה', שעזרו על 'נעשה' שהוא תורה שזכתה, לכך 'ויקרע מרדכי את בגדיו' כיון שאין מודעה על תורה שזכתה.

והשי"ת אז הרחמים רצה לצטל הגזירה ברא רפואה קודם למכה, לכך נתן בלב ממוכן שהוא המן ואחשורוש שגזרו 'ונשמע פתגם המלך' (אסתר א, ט), ובמדרש (אסתר"ר ד, י) ונשמע פתגם מלך מלכי המלכים הקדוש צרוך הוא, ומזה למדו ישראל קל וחומר לשמוע לפתגם מלך מלכי המלכים

להוי"ה עולה 'מרדכי', לרמו שהמלחמה
 צעמלק תהיה מצד הקדושה, ונרמו גם
 צהמשך הפסוק 'מדר דר', דהנה 'דר דר'
 עולה 'אום קול ממון', שהוא 'תשובה תפלה
 דקה', ויד על כס י"ה הכל לרמו שהתשובה
 תהיה מצד הקדושה כנ"ל.

וזה שאמר הכתוב (אסתר ג, ו) 'ויצו
 צעיניו לשלוח יד צמרדכי לצדו', היינו
 שהתעוררות לתשובה הנרמזת צ"ד תצוא
 מצד מרדכי נד הקדושה 'לצדו'. ולכן כשצאה
 הישועה נאמר (אסתר ט, א) 'ציוס אשר שצרו
 אויבי היהודים וגו' ונהפוך הוא, כי 'שצרו'
 גימטריא 'צרוך מרדכי', דהם רנו לשלוט
 צהם שלא תהיה התשובה מצד הקדושה רק
 מצדס, 'ונהפוך הוא' שמספרו עולה 'מלחמה
 להוי"ה', ושלטו היהודים צשונאיהם מ'דר
 דר' כנ"ל.

ויען שעיקר שמחתינו צפורים צומן הזה
 הוא מחמת התשובה, על כן 'פורים'
 צמילואו פ"א וי"ו רי"ש יו"ד מ"ס,
 גימטריא 'תשובה', וזה שאמר הכתוב (אסתר
 ט, כו) 'על כן קראו לימים האלה פורים על
 שם הפור', ר"ל, פ"ר ו"ה, אשר על ידי
 המלחמה צעמלק צתשובה, נמתקין הפ"ר
 דינים כידוע, וימתקו לו"ה להיות השם שלם
 צמהרה צימינו אמן.

למנצח על אילת השחר וגו' אלי אלי
 למה עזבתני רחוק מישועתי

פועלי און אלא מסטרא דקדושה נציאי
 האמת ונדיקים.

והנה מר דרור הוא מין עשב שיש צו ריח
 טוב (עיין צראצ"ד כלי המקדש פ"א ה"צ
 וצרמצ"ן שמות ל, כג), ועל פי חכמי הטבע
 יש צו שני מינים, א' שיואל מהאילן מעצמו
 והוא טוב מאוד, והשני שיואל מצד פעולות,
 ומרדכי שצחר לו הדרך לתשובה צלי פעולות
 מצד הרע, נרמו צמר דרור, והיינו מרדכי
 מן התורה מנין, פירוש, מנין שדרכו הוא
 היותר נצחר וטוב, שנאמר 'ואתה קח לך
 צשמים ראש', מצד הראש ולא מצד הסטרא
 אחרת צחינת עורף, 'מר', הצשמים יצואו
 'דרור', מעלמא דחירותא דקדושה.

וזה שאמר מרדכי 'אם החרש תחרישי
 צעת הזאת רוח והללה יעמוד ליהודים
 ממקום אחר ואת וצית אצ"ך תאצדו' (אסתר
 ד, יד), היינו ריוח והללה יעמוד ליהודים
 על ידי תשובה 'ממקום אחר' שלא על ידי
 הקדושה, ואת שלא היית צגזירה וצית אצ"ך
 תאצדו ח"ו מצית אצ"ך. ולכן השיבה 'לך
 כנוס את כל היהודים ונאמו עלי' (שם פסוק
 טו) צתשובה על ידי הקדושה.

ועל פי זה יש לפרש הפסוק (שמות יו, טו)
 'כי יד על כס י"ה מלחמה לה' צעמלק
 מדר דר', 'יד' רומז לתשובה, על דרך
 הפותח יד צתשובה, והיינו 'כי יד' התשובה
 תהיה 'על כס י"ה' למעלה מ'כס י"ה' העולה
 'המן', רק התשובה תהיה מצד הקדושה
 דמרדכי, ונרמו כאן דהנה 'כס י"ה' מלחמה

ונשאר צ'עמלק' רק מספר 'אחר', וזהו 'ואחריתו עדי', שהוא עדות דקריאת שמע, 'אוצד' גימטריא 'אחד', שאנו מעידין שהוא אחד ואין אחר, מזה תהיה מחיית עמלק אחריתו וסופו.

איתא בילקוט שמעוני (לך לך ס"ד) מטבע של אברהם אבינו בחור ובתולה מצד אחד וקן וזקינה מצד אחר, מטבע של דוד המלך מקלו ותרמילו מצד אחד ומגדל מצד שני, מטבע של מרדכי הצדיק שק ואפר מצד אחד עטרת זהב מצד אחר, ואפשר לרמוז צוה על גודל מעלת הצדקה, דאצרהס אצינו צא ללמד לאדם שאף שהוא עדיין נעיר לימים צחור או בתולה הנה צומן קצר יגיע לימי הזיקנה ומה לו לאגור ממון, ולכן הי' מחלק ממונו לאחרים וצוה קירב את הגאולה שגדולה נדקה שמקרבת את הגאולה, ולכן מטבע של דוד מצד אחד הוא מקלו ותרמילו היינו כלי הגולה ומצד שני מגדל היינו מגדל דוד הרומז לגאולה, שהמטבע מקרבת את הגאולה, וצא מרדכי הצדיק להוסיף צוה, דצכח המטבע שאף מי שהוא כעת עני וחסר כל צחי' שק ואפר, הרי שצכח המטבע להפוך לעטרת זהב. [מכת"י]

דברי שאגתי אלהי אקרא יומם ולא תענה וגו' (תהלים כב, א-ג). צמסכת מגילה (טו): אמר רבי לוי כיון שהגיעה לצית הכלמים נסתלקה ממנה שכינה אמרה 'אלי אלי למה עוצתני' וכו'. אפשר לומר על פי מה דאיתא בספרים הקדושים (עי' זוה"ק ח"א כט.) ד'אל אחר' גימטריא 'עמלק', ר"ל, דמשום הכי כשהשתחוו לכלס צימי 'אחשורוש' (מגילה יב.) שהוא אותיות 'שורש אחר', צא המן זרע עמלק. ואפשר לומר שעל כן צא התיקון להנ"ל צוה שתיקנו חכמינו ז"ל המצוה של 'משלות מנות איש לרעהו' (אסתר ט, יט), כי 'מנות איש לרעהו' עולה 'שמע ישראל הוי"ה אלהינו הוי"ה אחד' שהוא התיקון ל'אל אחר'.

במסכת זרכות (י.) תנא משמיה דרבי מאיר, צשעה שהחמה זורחת וכל מלכי מזרח ומערב מניחין כתריהם צראשיהם ומשתחווים לחמה, מיד כועס הקצ"ה, כלומר כשעוצדים עצודה זרה רח"ל, אז 'אל זועם' (תהלים ז, יב), וכמה זעמו רגע, שנאמר (תהלים ל, ו) 'כי רגע צאפו'. ולזה 'רגע' ראשי תיבות 'ראשית גוים עמלק' (צמדז כד, כ), שצא על ידי אותו עון פגס האמונה ח"ו שמכעיסין אותו כציכול, וכאשר אנו ממליכין אותו עלינו סלה, לוקחים את 'אלי' ה' לנו,

מגילת אסתר

(אסתר ז, ה), מי רוצה שיהיה צחינת ז'ה אל"י ואיזה 'הוא', שרוצה שח"ו ישאר צמכז 'הוא', ודו"ק כי קלרתי וישמע חכס.

והשתיה ברת אין אונס בי בן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות ברצון איש ואיש (א, ח). אפשר לומר דידוע שהשי"ת חפץ חסד הוא רק מדת הדין מעכז צחינת מלך צמשפט יעמיד ארץ (משלי כט, ד), והלדיק גוזר ומצטל הדין, והשי"ת מקיים גזירת הלדיק, על דרך 'ותגזר אומר ויקס' (איוב כג, כח), מי מושל צי לדיק (מו"ק טו:), ולכאורה הו" ח"ו כאונס כלפי מעלה כציכול, אצל כיון שהוא השי"ת דרכו להיטיב כי דרך הטוב להיטיב הו", כמו דקיימא לן (צ"ב מת). גבי קרצן 'יקריב אותו לרזונו' (ויקרא א, ג) מלמד שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני, ומבואר צרמצ"ס (גירושין פ"ג ה"כ) הטעם, כיון דצפנימיות הנפש רוצה צוה, ומשום הכי צהנאת איסור צעל כרחק אס לא נתכוין מותר (רמב"ם מאכלות אסורות פ"ד ה"צ), וכן אפשר לומר דלא הו" אונס כלל, כי הוא זה צחמת רלון השי"ת, ומאי עמיד קוצ"ה צהאי שעתא קא מחייך וקאמר נלחוני צני (צ"מ נע:), לעשות רלזונו יתצרך כרלזונו, ועל דרך שפירשו בפפרים הקדושים (נועם אלימלך,

הוא אחשורוש וגו' (א, א). אפשר לומר דהנה השי"ת צחר צליון אוה למושז לו וזאת מנוחתו עדי עד' (ע"פ תהלים קלז, יג-ד), ומה ששכינתא צגלותא החסרון הוא רק מלדנו ועלינו לעשות תשובה להחזרת השכינה. והנה ידוע שצעונותינו הרצים חסר ה"ו מהסס וא' מה'כסא' מטעם 'כי יד על כס יה' (שמות יז, טו), שנשצב הקצ"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק (תנחומא תנא, יא) ועלינו לתקן את זה ולעשות מ'הוא' החסרים 'אוה', שהשי"ת יצחר צליון 'אוה' למושז לו, כמו שאמר הרה"ק הר"ב מומעזבוז זיעועב"י (צויינא דנהורא, תהלים קלז), 'והיה ה' למלך על כל הארץ' (זכריה יד, ט).

וזהו שנאמר 'הוא אחשורוש', 'אחשורוש' אותיות 'שרש אחר', שרצה להכריע ה'אוה למושז', ושימשך הסתרת פנים צחינת 'הוא' החסר מהסס ומכסא, ועל ידי זה תהיה ח"ו 'שורש אחר', שליטת הסט"א ועמלק רח"ל. על כן היה הנס כמאמר הקרא (אסתר ט, א) 'ונהפוך הוא', ויהיה 'אוה', 'אשר ישלטו היהודים המה' שהראשי תיבות הם 'אהיה', ונצנה הצית השני צחינת 'אהיה כטל לישראל' (הושע יד, ו), והכנת הגאולה העמידה צמהרה צימינו אמנ. וזהו ששאל אחשורוש 'מי הוא זה ואי זה הוא'

ומה שאמרו חז"ל (שבת פח.) אעפ"כ הדר קבלה צימי אחשורוש, אפשר לומר דאז גילה להם זה על ידי מקרא זה דקבלת התורה הוי מתחילה צרפון, וזה שאמרו 'הדר קבלה', למפרע איגלאי מילתא דהוי רצון גמור. וממילא צפורים הזמן לפעול ישועות דהקצ"ה מקיים כנ"ל גזירת הצדיק מרצון כדרך הטוב להיטיב.

א"י והשתיה בדת אין אונם בי בן יסד המלך על כל רב ביתו וגו' (א, ח). בגמרא מגילה (יג.) אמר רבי אלעזר מלמד שכל אחד ואחד השקוהו מיין מדינתו. ובמדרש (אסתר ג, יג) 'אין אונם' ציין נסך. אפשר לומר על פי הגמרא (שבת קנא:) על הפסוק (מלאכי ג, א) 'זוריתי פרש על פניכם פרש חגיכם', אלו בני אדם שמניחין דברי תורה ועושין כל ימיהם כחגין, 'חגין' ראשי תיבות חלצ גוי יין נסך, ובאמת על ידי יין נסך באין ח"ו לצנותיהן כדאיתא בגמרא (ע"ז לז:). וזה שיסד המן ואחשורוש להשקות כל אחד ואחד מיין מדינתו, ולא רצה להכשיל את ישראל עם יין נסך, שהיה מכיון, דרצה לאמור לפני המלך 'ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים' (אסתר ג, ח), ואין שום הנאה מהם כפרידה זו שאינה עושה פירות, 'ודתיהם שונות מכל עם', דלא נסבי מינן ולא מנסבי לן (מגילה יג:), ואם ישמו יין נסך שמציא לצנותיהן לא יוכל לטעון טענתיה.

פר' דצרים, ד"ה אלה) הנוי והנלכת, שיהיה לו נוי כשמנכחים אותו זה אינו רק לחי עולמים. ומהאי טעמא איתא בפריים הקדושים (ישמח משה, פר' צמדנה, ד"ה צמדנה) דהגם דכפה עליהם ההר כגיגית בשעת מתן תורה וכדרשת חז"ל (שבת פח.) על הפסוק (שמות יט, יז) 'ויתיצבו בתחתית ההר', מכל מקום הוי קבלה צרפון ולא באונם, כי באמת ראו לקבל התורה והשאור שצעיסה מעכב, ועל ידי כפית הר כגיגית פסקה זוהמתן ונעשה הרצון הפנימי.

וענין זה נרמז צמגילה, 'והשתיה' רומז להתורה הקדושה שנמשלה ליין חלב מים (מענין ז.), וקבלתה היתה 'כדת' ואין טענת אונם, 'כי בן יסד המלך', מלכו של עולם יתצרך שמו סלה, גבי 'על כל רב' גימטריא 'קרצון', וכברמז"ס הנ"ל. וממילא כשנדע ונקיים התורה צרפון נהיה צבחינת צדיק גוזר והקצ"ה מקיים מטעם 'כי בן' על דרך 'בן צנות ללפחד דוצרות' (צמדנה כו, ז), שהוא אמת, 'יסד המלך', היסוד שלו כציכול צדרכו להטיב ורצונו, 'על כל', 'כל' רומז לצדיק (וזה"ק קלד:), שהוא יהיה 'רב ציתו', ומושל ציראת אלהים, הגם שהוא 'לעשות' באונם, מלשון גט מעושה, מכל מקום הוי 'כרצון איש ואיש', הרומז לצדיק כדרשת חז"ל (כחוצות עה.) 'איש ואיש יולד צה' (תהלים פו, ה). ועיקר כח הצדיק הוא על ידי חכמה וצינה ודעת מוחין עילאין, על כן 'רב ציתו' גימטריא 'חכמה צינה ודעת'.

והלך 'לפני חצר' (שם פסוק יא), וזהו 'ותלוהו על מרדכי לדעת מה זה ועל מה זה' (אסתר ד, ה), אותיות 'מוזוה', שיהיו ישראל דבקים ב'השי"ת וטוב להם.

והמוזוה רומז ג"כ על שמירת פתחי האזרים, שהם צ' עינים צ' אזנים חוטם ופה דלמעלה, וממילא יהיה שמור דלמטה כידוע, והנה צ' פעמים 'אזן' וצ' פעמים 'עין' ו'חטם' 'פה' עולים תקי"ת, וכן עולים אותיות האמצעיות של שושן הבירה, וזהו שנאמר (אסתר ד, ח) 'ויאלץ בתוך העיר' דשושן הבירה, 'ויזעק', כי ראה שפגמו ונהנו בסקודתו של המלך, צעיניהם אזניהם חוטם ופה (מגילה יב).

וזהו 'איש יהודי', צחינת שם של המוזוה, 'איש' עם האותיות גימטריא 'שדי', 'היה בשושן הבירה', בתוכה, ושמו 'מרדכי', אשר צירוף 'היהודי' עולה 'שדי' כנ"ל, 'בן יאיר' שהאיר עיניהם של ישראל (מגילה יב), 'בן שמעי' תיקון צ' פעמים און צחינת השמיעה, 'בן קיש' רומז לפה, על דרך 'על פיך יסק' (בראשית מא, מ) אותיות 'קיש', 'איש ימיני', שצט צנימין (מגילה יב), שצחלקו היה הקטרת צחינת 'חטם', מר דרור. ואפשר לומר דמשום הכי נרמו שם 'מרדכי' בקטורת 'מר דרור' (שמות ל, כג) מירא דכיא (חולין קלט:), כי הוא היה משצט צנימין שצחלקו היה הקטרת הקטורת כנ"ל.

ביום השביעי בטוב לב המלך וגו' (א, י). במדרש (אסתר ג, יא) 'ציום השביעי' רצי יהושע צן לוי אומר זה יום השבת. ובמסכת מגילה (יב:) אמר רבא 'יום השביעי' שבת היה. 'כטוב לב המלך', מלכו של עולם, כמבואר במדרש (אסתר ג, י) 'דכל 'מלך' שצמגילה קאי על מלכו של עולם, שעל ידי שבת התחיל הישועה לישראל, והראשי תיבות של 'מה נעשה יקר וגדולה למרדכי' (אסתר ו, ג) הם מכוונים להראשי תיבות של יום מנוחה וקדושה לעמך נתת (תפילה שמו"ע מנחה של שבת), וכן של 'יבשו ויחפרו יחד מצקשי נפשי לספותה (תהלים מ, טו).

איש יהודי היה בשושן הבירה (ג, ה). לא רק יהודי אחד היה בשושן הבירה, אלא איש יהודי היה גם בשושן הבירה, שהיה ניכר שהוא יהודי גם צעיר הגדולה זו.

א"י איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני (ג, ה). אפשר לומר על פי דאיתא בספרים הקדושים (לקוטי תורה והש"ס, פר' עקב, ד"ה ואמנם קצתמי) דרמו 'מוזוה' הוא על דרך הנוסח ששטר תנאים אל יצירתו 'זה מזו ולא זו מזה', ונהיה דבקים צו יתצרך סלה, והנה שם 'שדי' של המוזוה עולה 'מרדכי היהודי', ומשום הכי 'ומרדכי ישצ שער המלך' (אסתר ג, יט) מקום המוזוה,

תיבות של 'ותכנס לנו לפניו משורת הדין',
צרחמיו המרוצים.

וַיֵּאָהֵב הַמֶּלֶךְ אֶת אֶסְתֵּר (ג, יז). ידוע
דסתס מלך צמגלה רומז למלכו של
עולם (אסת"ר ג, י), ואיתא צסנהדרין (עד):
דאסתר קרקע עולם היתה ואינה צריכה
למסור נפשה, וזהו 'ויאהב' ראשי תיבות
'אשר יעשה אותם האדם וחי צהם' (ויקרא
יח, ה), ומטעם זה אהב המלך מלכו של עולם
את אסתר שלא היתה צריכה למסור נפשה
כנ"ל.

הפיל פור הוא הגורל (ג, ז). תניא (מגילה
יג): כיון שנפל פור צחודש אדר שמת
שמחה גדולה, אמר, נפל לי פור צירח שמת
משה, ולא היה יודע שצשצעה צאדר נולד
משה. איתא בספרים הקדושים שכח עמלק
צא לו על ידי ירח, ומשום הכי משה שפניו
היה כחמה (צ"צ עה), לא היה יכול להחלישו,
רק יהושע שהיה כפני לצנה החלישו. ומשום
הכי כתיב (שמות יז, יצ) 'ויהי ידיו אמונה עד
צוא השמש', שעד צוא השמש לא היה יכול
להחלישו, ולכן שרו של עשו שהוא עמלק
כשנתאצק עם יעקב אצינו 'ויאצק איש עמו
עד עלות השחר' (צראשית לב, כה), וצעלות
השחר 'וירא כי לא יכול לו'. ומשום הכי
כשימחה זכר עמלק ונכה לגאולה שלימה
תתמלא פגימת הלצנה ויהיה 'אור הלצנה
כאור החמה' (ישעיה ל, כו).

א"י איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו
מרדכי בן יאיר וגו' (ג, ה). אמרו חז"ל
(מגילה יב:) 'צן יאיר' שהאיר עיניהם של
ישראל, וי"ל דהנה אדר שני נקרא 'ואדר'
(עבודת הקודש להסיד"א, לדוד אמת סי' כ"ד ס"ב),
ואפשר לומר דעיקר הסתת עמלק היה
שישראל אינם יראי שמים ואצד ח"ו סצרם,
ועיקר מלחמתו היה צאדר שני כמצואר
בספרים הקדושים (צני ישכר מאמרי חודש
אדר מאמר א אות יא), על כן 'ואדר' עולה
'ירא' שהוא חודש הי"ג שעולה 'אחד',
שאנחנו יראים מיתצרך שמו שהוא אחד.
ויען שעמלק זנב הנחשלים צצחינת ערוה,
כמו שאמרו חז"ל (צמדצ"ר יג, ג) שזרקו
כלפי מעלה, שהוא רע"וה, שמושך הפירוד
ח"ו מיתצרך שמו, וכשאלו ממשיכין אחדותו
יתצרך שמו עלינו צחינת אל"ף ונעשה מעי"ן
אל"ף, כמו צתורתו של רצי מאיר שהיה
כתוב צה 'כתנות אור' (צראשית ג, כה) צאל"ף
(צ"ר כ, יצ), ונעשה מ'ערוה' 'אורה', וזהו
שנאמר (אסת"ר ת, עז) 'ליהודים היתה אורה',
צחינת 'כתנות אור'. וזה שאמרו חז"ל 'צן
יאיר' שהאיר עיניהם, צחינת עי"ן של ישראל
לעשותה 'אורה' צאל"ף כנ"ל.

ואת שבע הנערות הראויות לתת לה מבית
המלך וישנה וגו' (ג, ט). ידוע ששצע
הנערות רומזות לשצע המדות הקדושות (עי'
זה"ק ח"א ק"ד), וכיון שיש ציניהם גם גצורה
ויש להמתיקה צרחמים על כן הראשי תיבות
של 'לתת לה מבית המלך וישנה' הם הראשי

אמר המן למלך להרוג אותו מין ואמר ישנו עם אחד, שהם קוראים לעצמם יהודים, והם ישנים מן המצות (מגילה יג), 'ודתי המלך' מלכו של עולם, 'אינם עושים', והם 'מפוזר ומפורד צין העמים', ותופסים מקומותיהם.

וזוהו שאמר 'ואת פרשת הכסף אשר אמר המן, צפיו 'לשקול על גזוי המלך ציהודיים לאצדס' (אסתר ד, ז). ואחר כך הוסיף המן מדעתו ושלה ספרים להשמיד ח"ו 'את כל היהודים' (אסתר ג, יג), ואת שלה מרדכי לאסתר והיינו 'פתשגן כתב הדת אשר נתן צשושן להשמיד' כולם, 'נתן לו' וגו', לבקש מלפני אחשורוש, 'על עמה' (אסתר ד, ח), ר"ל, על היהודים הכשרים שהוסיף המן מדעתו.

ויעץ שרימה המן את המלך תלוהו, ואמר הכתוב (אסתר ט, ז-ח) 'ואותו תלו על העץ על אשר שלה ידו' צנתינת הכסף 'ציהודיים', צשני יודין, ולא קבל הסכמת המלך רק על זה, והוא גזר צשם המלך על כל עם ישראל, על כן אמר אחשורוש 'ואתם כתבו על היהודים' צכלל, 'כטוב צעיניכס צשם המלך', דגזירה שצטלה מקצתה צטלה כולה. והנה רוב המתדמים לאומות העולם גרים צערים הגדולים, ומעיד הכתוב (אסתר ט, טו) שאז למען חיצת הנס כולם עשו תשובה אף אלו שצערים הגדולים, 'ויקהלו היהודיים' צשני יודין 'אשר צשושן' עיר הצירה, 'ועשה אותו יום משתה ושמחה', וקצלת התורה צרלון.

וזוהו ששמה המן שמחה גדולה כשעלה לו הגורל צירח שמת משה, היינו כיון שצחודש אדר נסתלק משה ונתמנה יהושע פני לצנה, שהיא שליטת כוחו, ויוכל ח"ו להתגבר על ישראל. וזהו כוונת חז"ל ולא היה יודע שצשצעה צאדר נולד משה, דאפילו שמת צו לא צטלה זכותו ח"ו, כיון ד'משרתו יהושע צן נון נער לא ימוש מתוך האוהל' (שמות לג, יא), ואתפשותא דמשה צודאי היה ציהושע, ולא עוד אלא אדרצה הוא נגד הלצנה וצודאי יחלישו.

ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד מפוזר ומפרד בין העמים וגו' ואת דתי המלך אינם עושים וגו' ויסר המלך את טבעתו מעל ידו ויתנה להמן וגו' והעם לעשות בו בטוב בעיניך (ג, ח-יא). הנה יש להצין מה חרה אפו של אחשורוש על המן, הלא הסכים לו מתחלה, גם מדוע לפעמים נכתב 'יהודיים' צשני יודין ולפעמים נכתב 'יהודים' ציו"ד אחד. וי"ל צדרך צמות, דהנה מי שהוא יהודי צאמת מצית ומצחון אינו צריך שום ראיה שהוא יהודי, רק מי שהוא מתדמה לאומות העולם צשם לשון ומלצוש והוא דומה לאחד מאומות העולם מצחון, הוא צריך להציא עוד יו"ד לראיה שהוא יהודי, והם הנקראים יהודיים צשני יודין. והנה היהודי השלם צדתו ועצודת קונו אינו מפריע כל כך לשונאי ישראל, אצל אלו המתדמים להם ותופסים מקומותיהם צכמה מקומות על אלו קנפס יותר עו. ומשום הכי

המלך' (אסתר ז, ד), שלא יהיה להזכר שום חלק באצותינו צמקי המלך הקצ"ה, כי אין מלך צלי עם.

א"י ויאמר המן וגו' ישנו עם אחד מפור ומפרד בין העמים ודתייהם שונות מבל עם ולמלך אין שוה להניחם (ג, ט). הנה ידוע דעת רבי מאיר (קידושין לו:) שצין כך וצין כך אפילו אינם עושים רצונו של מקום נקראים צנים, ומטעם זה מהני תשובה רק לישראל על חטאיהם משום שהם צנים למקום, כדאיתא בספד"ק בני יששכר (מאמרי חודש תשרי מאמר יא אות צ), ואז שמחל על כבודו כבודו מחול (קידושין לז.), והם צחינת עם אחד, ואהבת אחים, וממילא אינם צטילים צעמים כיון שהוא מין צפאינו מינו, ואז אפילו אינם קצועים צמקום אעפ"כ אינם צטילים והם צחציבותם למקום כמו הצן לאז במקבל תשובתו ומתפייס.

וזה שאמר המן ישנו עם אחד, שאינם צטילים מלד אחדותם, הגם שהם 'מפוזר ומפורד' ואינם קצועים צמקומן, מטעם 'ודתייהם שונות מכל עם', שלכולם הקצ"ה צחינת מלך, ולהם צחינת אז, והגם ש'ואת דתי המלך אינם עושים', וחוטאים רח"ל, אעפ"כ 'ולמלך' מלכו של עולם יתברך שמו, 'אינו שוה להניחם', להשאירם, ומקבלם צתשובה.

א"י ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד וגו' ולמלך אין שוה להניחם (ג, ט). איתא בספרים הקדושים (ילקוט ראובני, פר' לך, ד"ה וינא) דאותיות 'שוה' ניתוספו על שמות האצות, והיינו ה' ל'אצרת' ויהיה שמו 'אצרהס' (צראשית יו, ה), ושי"ן ל'יצחק' שנקרא 'ישחק', כמו שנאמר (תהלים קה, ט) 'ושצועתו לישחק', וא"ו ל'יעקוב' כמו שנאמר (ויקרא כו, מז) 'וזכרתי את צריתי יעקוב', והנה אצרהס הוא חסד (עי' מיכה ז, כ), ועל כן אזיל עם כולא יומא (זוה"ק ח"ג קנ"א:), דהרי ראה הקצ"ה שאין העולם יכול להתקיים צלי מידת הרחמים, ועל כן אצרהס נקרא כך מאז לעולם, והקורא לאצרהס אצרים עובר צעשה (צרכות יג.), לא כן אותיות ש"ו שיתקיימו לעתיד לצוא.

וזה שאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד וגו' ולמלך אין שוה להניחם, ר"ל, שעדיין לא נשלם זכות אצות שעל ידם ינצלו, וצאמת מרדכי הצדיק צתפילתו וצהצל פיהם של תינוקות של צית רצן שקצצם ולמדס תורה (מגילה טו.), לא היה נצרך לזכות אחר, כי צכות הצל פיהם של תינוקות של צית רצן העולם מתקיים (שבת קיט:), על כן נעק המן 'וכל זה איננו שוה לי' (אסתר ה, יג.), שאין אני יכול להזיק לישראל אף טרם נשלם זכות אצות, 'צכל עת אשר אני רואה את מרדכי היהודי יושב צשער המלך', צשערים המצוינים צהלכה, שער מלך מלכי המלכים הקצ"ה. ועל כן גם אסתר אמרה 'כי נמכרו אני ועמי להשמיד וגו' כי אין הזכר שוה צנוק

עושים' כתיקונה, 'עושים' הוא מלשון תיקון (רש"י בראשית א, ז), ויען שעיקר חיותנו בגלות הוא בזכות תורה שזעל פה על כן 'ולמלך אין שוה להניחם' ח"ו.

ובזה יש לרמוז מה שאמרה אסתר 'לך כנוס את כל היהודים וגו' וזומו עלי וגו' ובכן אצוה אל המלך אשר לא כדת' (אסתר ד, טו), דהנה 'היהודים' עולה פ' שהוא פעמיים מ' הרומז לתורה שזעל פה כנ"ל, על כן אמרה 'לך כנוס את כל היהודים', רומז לתורה שזעל פה, שיקבלו עליהם ברצון תורה שזעל פה שהיה עד עתה באונס. וזה גם מרומז בשמה, שכן תיבת 'אסתר' הוא ראשי תיבות של תחלתו אונס סופו רצון. וזהו 'זומו עלי' דייקא, להגיע לזכירת אסתר שרומזת לסופו רצון. ובאמרה 'ובכן אצוה אל המלך אשר לא כדת', כוונתה דאפילו אם יהיה סביר על פי הלכה לאמר שתחלתו אונס וסופו רצון אין זה רצון גמור, אעפ"כ אצוה אל המלך אשר לא כדת. וזהו שנאמר (שם פסוק יז) 'ויעבור מרדכי ויעש ככל אשר נותה עליו אסתר', 'ויעש' פירוש ולמד (עי' סנהדרין נט, רש"י ברכות יד: ד"ה ומתני), עם בני ישראל דיני קמיצה שהוא תורה שזעל פה (מגילה טו.).

והנה התיבה הראשונה של התלמוד (ברכות ב.) מתחיל בתי"ו, תנא היבא קאי, והתיבה האחרונה של הש"ס היא ה"א של 'הלכות' (גדה עג.), והנה אות ראשונה של תחלת המשנה הוא מ' של 'מאימתי', ואת הראשונה של תיבה אחרונה של משנה

א"י ישנו עם אחד מפוזר ומפרד וגו' (ג, ח). 'ישנו' ראשי תיבות 'ויקרא שמו יי ניקי' (שמות יז, טו), על כן 'ישנו עם אחד', הקיום של כלל ישראל, אעפ"י שהוא 'מפוזר ומפורד', הוא על ידי האמונה החזקה שהשי"ת יתנהג עמנו בזכירת ה' ניקי, חוץ לדרך הטבע.

א"י ישנו עם אחד מפוזר ומפרד בין העמים וגו' (ג, ח). י"ל דידוע דעיקר מלחמת עמלק היה מחמת שרפו ידיהם מדברי תורה, כמו שדרשו חז"ל (סנהדרין קו.) על הפסוק (שמות יז, ח) 'וילחם עם ישראל ברפידים', שריפו עממן מדברי תורה. ואפשר לומר דעיקר הרפיון היה מתורה שזעל פה שנקרא 'דברי תורה' דייקא, שנמסרה דזיבור לא זכתה, והוא מתחלת צמשנה מאימתי קורין את שמע שהתחלתה מ', וגם הקיום הוא באות מ' ד'שלוס'.

וזה שאמר המן 'ישנו עם אחד מפוזר ומפרד בין העמים ודתייהם שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים ולמלך אין שוה להניחם', פירוש, ישנו עם אחד שפזרו ופרדו מעצמם השני ממיין ולא עסקו בתורה שזעל פה, 'ודתייהם' הוא רק שהם 'שונים מכל', פירוש, שהם משונים מכל עם, והנה תורה שזעל פה הוא פירוש לתורה שזכתה שיוכלו להצינה, ואם אינם עוסקים בתורה שזעל פה, ממילא 'ואת דתי המלך', מלכו של עולם יתברך שמו, שזכתה 'אינם

באונס, אמר הקב"ה 'ויקחו לי תרומה' (שמות כה, ז), לי לשמי, ש'תרומה' אותיות 'מ' תורה' כדאיתא בצעל הטורים (שמות סט), רומז לתורה שצעל פה שמתחלת צמ', שתהיה לשמה ומרזון.

א"י ישנו עם אחד מפזר ומפרד בין העמים וגו' (ג, ח). י"ל על פי מה דאיתא בספרים הקדושים (פרע"ח שער השנת פכ"ד) דיש פ"ר דינים שמשם נמשכין הדינים ר"ל (מאותיות מנפ"ך העולים פ"ר), והוא על ידי מדת הגאווה שמחזיק עצמו 'גאה' גימטריא כ"ו, וה' פעמים נ"ו גימטריא פ"ר, ומשום הכי המתגאה הוא כעוצד עצודה זרה (סוטה ד:), כיון שנותן כח להדינים לשלוט, והענה לזה לתקן צחינת 'יום' שגם גימטריא 'גאה' הרומז לגאווה, על ידי מדת לילה, שידע שבחושך מעשהו ויצוא לידי שפלות הרוח, ואזי אני את דכא (ישעיה טו, טו; סוטה ה:), כשמוסיפין א' לנ"ו עולה ז"ן שהוא מספר א"ל הוי"ה, שמות הרחמים 'ויאר לנו' (תהלים קיח, כו) להאיר מתוך החשכה, ומשום הכי 'ענוה' גימטריא 'יום לילה'.

וזה שאמר הכתוב (בראשית א, ה) 'ויהי ערב ויהי צוקר יום אחד', היינו ערב צוקר שהם יום ולילה וכנ"ל שתיקון 'יום' על ידי 'לילה', צמה שמתצונן בחשכותו ובשפלותו וממשיך עליו אלופו של עולם, ועל כן 'יום' עם 'אחד' עולה נ"ז כנ"ל, א"ל ה' ויאר לנו'. ומשום הכי הראשי תיבות של 'משלוח

האחרונה הוא שי"ן של 'שלוס', צלירוף ת' ה' הנ"ל הוא 'משתה', לרמוז צא שעל ידי לימוד התלמוד המרומז צ'משתה' כנ"ל נמשך השמחה, וכדדריש רצא צסנהדרין (ק:) על הפסוק (משלי טו, טו) 'וטוב לב משתה תמיד', אלו צעלי תלמוד, והנה על ידי שמחה שזוכין על ידי תלמוד מגיעין למדרגת מסירות נפש, וזה מה שמצינו שמה נמשך שמחת פורים צחינת מרדכי שהיה לו מסירות נפש צחינת קריאת שמע שמשה הראשונה עוסקת צביאור מלות קריאת שמע, וגם מרומז צ'מנות איש לרעהו' שעולה 'שמע ישראל הוי"ה אלהינו הוי"ה אחד', היינו שעל ידי משתה ושמחה לימוד תורה שצעל פה הגיע למדרגת מסירות נפש.

וידוע מאמר חז"ל (ויק"ר ז, ג) אין הגלויות מתקצנות אלא בזכות משניות, גם הראשי תיבות של הששה קדרי משנה זרעים מועד נשים נזיקין קדשים שהרות הוא 'זמן נקט' כמצואר צרמצ"ס בהקדמתו לסדר זרעים, אשר עולה מספרו 'דצרים', וזהו שנאמר (שמות לה, כז) 'כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית', ר"ל, על ידי לימוד משניות שהוא תורה שצעל פה, וזה גם מרומז צמאמר חז"ל (גיטין ס:) לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בצביל 'דצרים' שצעל פה.

ועל פי זה יש לפרש המדרש (תנא דבי אליהו רבה פ"ו) צשעה שאמרו ישראל 'נעשה ונשמע' (שמות כד, ז) אמר הקב"ה 'ויקחו לי תרומה', פירוש, שאמרו נעשה ונשמע

שרומו לענוה, בחינת אגודת ארוב (עי' צמדנר יט, יח), וצאין לזה על ידי קבלת התורה ברצון שהיה צדודש אדר, ואזי הוא מקושר בתורה, אצל על ידי אונס אינו מקושר. והנה במסכת חולין (נב.) דריש הפסוק (בראשית מ, י) 'וצגפן שלשה שריגס', שגפן הוא התורה, וזה שאמר הכתוב (בראשית מט, יא) 'אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתונו' וגו', 'אסרי לגפן' מי שהוא קשור בתורה, 'עירה' ממתיק הוא הפ"ר דינים על ידי ה'אלף', שעושה מה' פעמים 'נאה', ה' פעמים 'אל' הוי"ה 'שעולה עירה', 'ולשרקה בני אתנו', 'שרקה' רומז לגאולה מטעם 'אשרקה להם ואקצטם' (זכריה י, ח), 'צני' רומז לתורה ברצון, שהצן עוצד מאהבה, 'אתונו', דעל ידי שלומד תורה מרצון הנרמז בחיבת 'צני', מתקן הוא נ"ו הנרמז בחיבת 'אתונו', היינו את נ"ו.

ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים ודתייהם שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים ולמלך אין שוה להניחם (אסתר ג, ח), י"ל דהמך צקס לעורר קטרוג על בני ישראל, אך בעל כרחו סיפר בשבטן ומטעם זה ניצולו, דהנה מנינו ב' דברים שמציא לאחדות צין בני ישראל, האחד מה שהם גרים צין האומות העולם הרי שדתם מאחדם, כמבואר בפסחים (ק"ג:) שלשה אוהבין זה את זה אלו הן הגרים וכו', והשני הוא מה שמחזיקים עצמם בענוה וצבפלות שאוחזים תמיד שעדיין לא התחילו צבצודת

מנות איש לרעהו' (אסתר ט, יט) גימטריא קי"ח שהוא אל"ף, שממשיכין האלף לנ"ו שהוא מקור הדינים להמתיקם ונעשה 'אל' הוי"ה ויאר לנו'.

וזה אפשר לרמוז צמה שאמר המן, ישנו עם אחד מפזר ומפרד צין העמים בכל מדינות מלכותך ודתייהם שונות מכל עם ודתי המלך אינם עושים ולמלך אין שוה להניחם, היינו שצבצמו הודה שישראל מנרפין לצחינת נ"ו מקור הדינים האחד יחיד ומיוחד יתצרך שמו, והיינו 'עם אחד' ל"ש נ"ו ומשליכין ה'דין מות' שהוא אותיות 'מדינות' על אומות העולם, וזהו 'מפזר ומפרד צין העמים בכל מדינות מלכותך', וכל זה על ידי ש'דתייהם שונות מכל עם', שהאומות העולם הם בעלי גאווה, וישראל מחזיקים עצמם בענוה, כמו שאמרו חז"ל (חולין פט.) על הפסוק (דברים ז, ז) 'לא מרובכם מכל העמים', ועל ידי ענוותנותם מחזיקים עצמם ש'דתי המלך אינם עושים', זו דברי תורה ממלך מלכי הקצ"ה, שסתם מלך צמגילה רומז עליו כידוע (אסתר ג, י), על כן 'ולמלך אין שוה להניחם', כלומר לעצם, רק והיה עמנו שיהיה אל"ל הוי"ה ויאר לנו על ידי ענוה, נגד 'רס' שעולה 'עמלק'.

והנה ה'צירוף של 'אדר' הוא 'עירה' ולשרקה בני אתונו' (בראשית מט, יא), והיינו ה' פעמים נ"ו הוא מספר רפ"ה, והוא גימטריא 'עירה', שהוא ענין 'הפר' עלת גוים, וזה צא על ידי 'פרה' אדומה,

השי"ת ואין מקיימים כראוי מלכותו ית"ש, וכאשר המה צעווה המה מאחדים, שאין מתגאה האחד על השני, נמלא שהמן אף שצקש לעורר קטרוג עליהם דצר בשצחם, שהם עם מפוזר ומפורד צין העמים כגרים ואוהבין זה לזה, וצנוסף דתיהם שונות מכל עם כי תמיד הם אוחזים על עצמם שאת דתי המלך מלכו של עולם אינם עושים, וכיון שהם צעווה צאים לאחדות, ואכן מטעם זה ינלוו. [מכת"י]

ויבר המלך את טבעתו מעל ידו (אסתר ג, י) הנה טב"ע צגימ' א"ף, כי מי שמאמין שהעולם מתנהג רק בטבע מציא חרון אף ח"ו, והתיקון לזה הוא להוסיף י' הרומז לשמו של הקצ"ה, ועי"ז יהפך מצחי' א"ף ח"ו לצחי' אפ"י נוט' פ'ותח א"ת י"דין, והנה אחשורוש הסיר את יד"ו היינו האות יו"ד מעל טבעתו ונשאר טב"ע צגימ' א"ף כנ"ל, והמן סיפר לצני ציתו א"ף לא הביאה אסתר המלכה, שאסתר המלכה ציטלה את צחי' חרון אף, כי אמרה אל-י למה עזבתני, כי תמחה זכר עמלק מתחת השמים, שעמלק צא ללמד שהכל הוא בטבע ומתנהג 'מתחת השמים' ועזב ה' את הארץ, אכן אסתר המלכה צאה למחות זכר עמלק שהשי"ת משגיח עלינו תמיד ומנהג

עולמו צחסד, ולזה זעקה אלי נוט' א"ל י' למה עזבתני, למה נעזב האות י' וכת האמונה בטבע מתגבר, וצאה להשיב האות י' למקומו, וזהו א"ף לא הביאה אסתר המלכה כי אם אותי, שאסתר לא הביאה את ה'אף' כי השיבה את היו"ד למקומו, וזהו כי אם אות"י נוט' אות י', ולכן אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר ציו"ד, שהיא השיבה היו"ד למקומה להשפיע חסדים ורחמים למעלה מדרך הטבע.

והנה קריעת ים סוף ג"כ גילה שאין העולם מתנהג בטבע אלא הכל צהשגחתו ית"ש ומן הניסים הנגלים אנו יודעים הניסים הנסתרים, ולזה מרדכ"י נוט' דר"ך י"ס, ועל כן ויבר המלך את טבעתו אשר העביר מהמן ויתנה למרדכי, שהמלך הסיר את הטבע מחשבת המן והעצירה למרדכ"י שצגימ' ר"צ חס"ד, שהכל הוא צהשגחתו ית"ש א. [מכת"י]

והעם לעשות בו בטוב בעיניך (אסתר ג, יא), אפ"ל ע"פ מה שפי' צספה"ק הקובל ומעלים עין מסוררים, העליון ועינו אל יראיו, שהשי"ת נותן האות עי"ן לדי הצדיקים לעשות צהם טוב לישראל, להציל ממות נפשם ולחיותם צרעב, שנותן להם

א. ובדרכו של כ"ק זקיני זי"ע אפשר להוסיף ולפרש הפסוק נקהלו היהודים בעריהם בכל מדינות המלך אחשורוש לשלוח יד במבקשי רעתם (אסתר ט, ב), שכלל ישראל נתאספו לשלוח י"ד ירמוז לאות יו"ד, וגם נקהלו היהודי"ם שנתאספו כל האותיות יו"ד ועי"ז לשלוח יד במבקשי רעתם. [מורינו הרה"צ שליט"א].

יראת אלהים' (שמואל ב' כג, ג), ואמר הקב"ה כזיכור מלכותכם תהיה עלי, ועכשיו ח"ו אין צדי הנדיק לבטל גזירות השי"ת, ועל כן זעק, ודו"ק.

ויצא בתוך העיר ויזעק וזעקה גדולה ומרה (אסתר ד, א), ודקדקו חז"ל (מגילה טו.) שלא נאמר צפסוקים מה אמר ומה זעק מרדכי, וצפספה"ק בני יששכר (אדר מאמר ד' אות א' ואות ז') כתב שהוא על דרך אמרם (כריתות ו): מפני שהקול יפה לצשמים, שהנדיקים נמשלו לצשמים, ויפה להם זעקה בקול אף שהוא בלא דיבור עיי"ש, ואפ"ל דמהאי טעמא לא זעק מרדכי הנדיק דיבורים רק בקול ללא דיבור, כי איתא בתרגום (מגלת אסתר ג, א) 'בתר פתנמיא האלין עלת מדת דינא קדם רבון כל עלמא ובן אמרת, הלא הזן רשיעא נחת מן שושן לירושלם לבבלא בנין בית מוקדשך וכו', עיי"ש, הרי שהמן שצא מקסרי שהיא אדום ציטל את צנין צית המקדש, (ועיי' עוד במדרש אגדת אסתר, וצילקוט שמעוני ח"ב רמז תתרכ"ה), ואמז"ל (מגילה ו.) קיסרי וירושלים אם יאמר לך אדם חרבו שתיהן אל תאמן ישבו שתיהן אל תאמן חרבה קסרי וישבה ירושלים חרבה ירושלים וישבה קיסרי תאמן שנאמר אמלאה החרבה אם מליאה זו חרבה זו אם מליאה זו חרבה זו, נמלא דמרדכי אשר הגלה מירושלים הי' מחמת גדולתו של המן, וכיון ששמע מרדכי שהמן גוזר גזירות וידע את כל אשר נעשה שהמן בא אל אחשורוש להלשין שהחלו לצנות

הכח ליטול האות עי"ן מרע"ב ולהעמידו בחיצת מעות ונעשה מעו"ת ר"ב, וזוה מהפכים מר"ה לרז"ה וממות לחיים ושפע רב, וזהו הכונה הסובל שהקב"ה מעלים את העי"ן מסוררים וכאשר הם שבים בתשובה אזי העליון מחזיר עיניו אל יראיו, כי הנה עי"ן ה' אל יראיו דייקא, וזהו את העם כטוב צעיני"ך שאחשורוש מסר להמן את העם לעשות כרצונו עם האות עי"ן ולהפך ממה שהי' כתוב ל"עצדם ולהחליף האות עי"ן ולכתוב לאצד"ם, כמבואר בצפספה"ק אוהב ישראל שזה מה שטענה אסתר ואילו לעצדים ולשפחות נמכרנו החרשתי שהי' כתוב לעצד"ם, והמן החליף האות עי"ן וכתב לאצד"ם, אכן השי"ת מסר כח זה דייקא ציד הנדיקים להפך מנג"ע לענ"ג כמו שרמזנו בצפסוק וראה הכהן וגו' והנה לא הפך הנגע עי"נו (ויקרא יג, נה), שהכהן ראה שהעי"ן של תיבת הנגע עדיין לא נתהפך לענ"ג, ומרדכי הנדיק הפך מנגע לעונג וששון משתה ושמחה. [מכת"י]

ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויזעק וגו' (ד, א). במסכת מגילה (טו.) מאי אמר, שמואל אמר, גבר מלכא עילאה ממלכא תתאה. פירש רש"י (ד"ה גבר) כינוי הוא להיפוך בלשון נקיה. והקשה המהרש"א (ח"א ד"ה מאי) שא"כ הטיח ח"ו מרדכי דברים כלפי מעלה. ואפשר לומר, שמרדכי זעק דגבר מלכא עילאה ממלכא תתאה, ר"ל ממלכא תתאה הנדיק, על דרך 'נדיק מושל

והנה בשושן חטאו ישראל צוה שהשתחוו
לאלם (מגילה יב), ואחר כך עשו
תשובה, כדכתיב (אסתר ד, ג) 'שק ואפר יזע
לרצים', על כן צא מרדכי 'עד לפני שער
המלך', הרומז למלכו של עולם יתצרך שמו,
כמצואר במדרש (אסתר"ר ג, י) שכל מלך סתם
שצאסתר קאי על אחשורוש ועל מלכו של
עולם, בטענה דמהני תשובה, וראיה 'ממר
דרור'. וזה שאמרו חז"ל (חולין קלט:): מרדכי
מן התורה מנין דכתיב 'מר דרור', ר"ל מנין
דאזלינן צתר השתא ותשובה מהני ומהפך
את הרע לטוב, אמר להו 'מר דרור', וכו"ל.

ואת פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול
על גנוי המלך ביהודים לאבדם (ד,
ז). יש לומר דהנה ומרדכי ידע את כל
אשר נעשה מאלהיו הנביא שהודיעו מהכסף
שומד שהצטיח המן להמלך (עי' אסתר ז, יד),
וזה צודאי אסור וציון גדול למלך שיוודע
הדבר לעיני כל כי הוא לוקח שומד, ואמר
מרדכי שהמן גילה לו זאת. וזהו 'ואת
פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על גנוי
המלך ציהודים לצדס', והמלך שאל 'מי
הוא זה ואיזה הוא' שגילה זאת, והשיבה
אסתר 'איש נר' ליהודים 'ואויצ' למלך 'המן
הרע הזה'.

לך בנום את כל היהודים וגו' וצומו עלי
וגו' ובבן אבוא אל המלך אשר לא
בדת ובאשר אבדתי אבדתי (ד, טו). הנה

צירושלים בית המקדש בלא רשות כמצוא
שם צמדרשים, על כן ויזא צתוך העיר ויזעק
זעקה גדולה ומרה, שצתוך זעקתו בלא קול
הי' נכלל צעיקר הזעקה על אודות ירושלים.

ויבא עד לפני שער המלך וגו' (ד, ז).
אפשר לפרש, על פי מה שכתב בספר
הקדוש אור פני משה (פר' חוקת, ד"ה זאת)
ובתפארת ישראל (קידושין פ"ד יבין אות עז)
דמשה רבינו ע"ה נולד צמדות רעות והפכס
לטוב, והנה מזה דרוזין שאעפ"כ זכה לכל
הגדולות, מוכח דאזלינן צתר השתא ולא
צתר מעיקרא. ועוד יש ראייה לכך, ממר
דרור שהיא מדס חיה טמאה שנתהפך ונהיה
מזה מור (עיין רמב"ם כלי המקדש פ"א ה"ב;
מג"א סי' ריו סק"ג), דמשום הכי אינו אסור
משום דאזלינן צתר השתא, וגם הוא מסממני
הקטרת.

והנה הא דמהני תשובה לחוטא הוא גם
משום דאזלינן צתר השתא, וזה
שאמר הכתוב (שמות לב, לב) 'ועתה אם תשא
חטאתס', 'ועתה', ר"ל לפי השתא, 'אם
תשא חטאתס' צתשובה, טוב, 'ואם אין',
דתמנא לומר דאזלינן צתר מעיקרא שחטאו,
'מחני נא מספרך', כיון שנולדתי צמדות
רעות. וזה שאמר הכתוב (לעיל ל, כג) 'ואתה
קח לך צשמים ראש מר דרור', וכוונתו קח
לך, להציא ראייה לשיטתך דתשובה מהני
ומהפך לטוב גמור, משום דאזלינן צתר
השתא, וראיה מצשמים ראש מר דרור כו"ל.

אמרין עשה דוחה לא תעשה, משום 'וכאשר
 'אצדתי' שיש גם כן הנחת הגוף צהאי מלוא
 'אצדתי' עכשיו. 'ויעצור מרדכי' שהעציר יום
 ראשון של פסח צתענית, ויעש כל זאת כדי
 להציל את ישראל שהוא עשה דרבים.

ובאשר אבדתי אבדתי (ד, טו). אפשר לומר
 דהנה 'אצדתי' ראשי תיבות 'דצקתי
 בעדותיך יי אל תצישני' (תהלים קיט, לא)
 ואסתר שהיתה שומרת הדת, על כן אמרה
 'וכאשר אצדתי', שנחשבו שהוא ח"ו כבר
 לאחר יאוש, 'אצדתי' אל תצישני יי במנחותיך
 דצקתי כנ"ל.

ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר
 מלכות (ה, א). ולהלן (ו, יד) 'ויצהלו'
 וגו'. צהקדים הפירוש הידוע מפפריים
 הקדושים (וה"ק ח"ג קפג): 'ותלבש אסתר
 מלכות' שהשכינה הקדושה תתלבש במלכות,
 ולזה 'יצהלו' ראשי תיבות 'ביום השלישי
 יקימנו ונחיה לפניו' (הושע ו, ז), וכן ברוך
 יי המצורך לעולם ועד, זאת הוא תמרוקיה
 ומנותיה הראויות לה מצית המלך, מלכו של
 עולם, והגם שמלך מעשינו לכאורה עוד לא
 זכינו לזה, אבל צאמת רצוננו לעשות רצונך
 רק השאור שצעיסה מעכב (עי' צרכות יז.),
 הפרנסה מעכבת, ולזה הראשי תיבות של
 'היטיבה יי לטוים ולישרים בלצותס' (תהלים
 קכה, ד) הוא ג"כ 'יצהלו', רמז להשפעות
 טובות וזכה לעשות רצונך בלצב שלם, וכל

אפשר לומר דהגם דקיימא לן (פסחים ::)
 דתורה ומלוות גם שלא לשמה טוים הם,
 מכל מקום עשה שדוחה לא תעשה לריך
 להיות לשמה מאהצת השי"ת, ומנח אמינא
 לה, על פי מה שכתב הרמב"ן צפרשת יתרו
 על הפסוק (שמות כ, ח) 'זכור את יום השבת',
 הטעם דעשה דוחה לא תעשה כיון שהעשה
 הוא מאהצת ולא תעשה הוא מיראה, וכל
 זה אם הוא לשמה דאז העשה הוא מאהצת,
 ומרומנו צקרא (תהלים קיט, קטו) 'עת לעשות
 לה', לשמה, אז 'הפרו תורתך' דוחה לא
 תעשה, 'על כן אהצתי תורתך', שכיון שהוא
 לשמה הוא מטעם אהצת. והנה נודע דעשה
 דרבים אלים טפי (תוס' פסחים נט. ד"ה אחי),
 ואפשר לומר דצרכים אפילו עשה שלא לשמה
 דוחה לא תעשה, ויש ראיות על זה מש"ס,
 ואכ"מ להארך.

והנה מרדכי העציר יום ראשון של פסח
 צתענית (מגילה טו). וציטל עשה דעונג
 יו"ט כדי להציל את ישראל, והגם דאין עשה
 דוחה עשה, דמאי אולמיה האי עשה מהאי
 עשה, מכל מקום צעשה דרבים אלים שפיר
 וכן דוחה. אבל מרדכי ששש אולי משום שיש
 לו ולאסתר גם הנחת הגוף להנצל מהמן,
 צכהאי גונח לא אמרינן עשה דוחה לא
 תעשה דלא היו לשמה לגמרי.

וזה שאמרה אסתר, 'לך כנוס את כל
 היהודים' שהוא עשה דרבים, 'ולומו
 עלי' דייקא להינצל מידי הקמים, 'וצכן אצוא
 אל המלך', מלכו של עולם יתצרך שמו,
 'אשר לא כדת', אף דאולי צכהאי גוונח לא

ל. ו) 'כי רגע צאפו'. ולזה 'רגע' ראשי תיבות 'ראשית גויס עמלק' (צמדזר כד, כ), שצא על ידי אותו עון פגס האמונה ח"ו שמכעיסין אותו כצידול, וכאשר אנו ממליכין אותו עלינו סלה, לוקחים את 'אלי' לנו, ונשאר צ'עמלק' רק מספר 'אחר', וזהו 'אחריתו' עדי', שהוא עדות דקריאת שמע, 'אוצד' גימטריא 'אחד', שאנו מעידין שהוא אחד ואין אחר, מזה תהיה מחיית עמלק אחריתו וסופו.

וקבלת עול מלכות שמים צאמת היה צימי אסתר, שקצלוהו צרנון, כמו שאמרו חז"ל (שבת פח.). 'קיימו וקיבלו' (אסתר ט, כו) קיימו מה שקצלו כבר. וזהו 'חיים צרנונו' שהוא סוף הפסוק של 'כי רגע צאפו', לרמוז שעל ידי קבלת עול מלכות שמים ותורה צרנון ממתיקים הרגע צאפו וממשיכים חיים. והנה קבלת עול מלכות שמים הוא דוקא לשמה ולא לטובת עצמו, על כן כשראתה אסתר שנסתלקה ממנה שכינה צחינת 'אלי' כשצאתה אל בית הזלמים שהוא צית עצודה זרה, נעקה 'אלי אלי למה עוצתני', לילך ל'אחר' צחינת 'אל אחר' 'עמלק', המן, הלא 'רחוק מישועתי דברי שאגתי', שאין אני מכויץ צדברי שאגתי לישועתי הפרטי לצורך עצמי, רק 'אלוה אקרא וגו' ואתה קדוש יושב תהלות ישראל', לכבודך יתצדך, ועל ידי זה נתבטל הקטרוג ונתקבלה תפילתה.

זה יהיה על ידי מפלת שונאינו, וזהו 'ותלצב אסתר מלכות' 'מלכות' ראשי תיבות 'תן להם בפעלם וכרוע מעלליהם' (תהלים כח, ד).

ובדרך נחות י"ל שזהו פירוש הפסוק (צמדזר כד, ז) 'וירס מאגג מלכו ותנשא מלכותו', שתנשא המלכות, ומן הראשי תיבות של תיבת 'מלכות' שיהיו תיבות שלימות, תן להם בפעלם וכרוע מעלליהם, היינו מפלת שונאינו, ויקימנו ונחיה לפניו.

ותעמד בחצר בית המלך הפנימית (ה, א). צמסכת מגילה (טו:) אמר רבי לוי כיון שהגיעה לצית הזלמים, נסתלקה ממנה שכינה, אמרה 'אלי אלי למה עוצתני' וכו' (תהלים כג, ג). אפשר לפרש על פי מה דאיתא בספרים הקדושים (עי' זוה"ק ח"א כט.) ד'אל אחר' גימטריא 'עמלק', רצה לומר, דמשום הכי כשהשתחוו לזלם צימי 'אשורוש' (מגילה יג.) שהוא אותיות 'שורש אחר', צא המן זרע עמלק, על כן המנוה 'משלות מנות איש לרעהו' (אסתר ט, יט) 'מנות איש לרעהו' עולה 'שמע ישראל הוי"ה אלהינו הוי"ה אחד', שהוא התיקון לאל אחר.

במסבת צרכות (ו, א) תנא משמיה דרבי מאיר, צשעה שהחמה זורחת וכל מלכי מזרח ומערב מניחין כתריהם צראשיהם ומשתחויים לחמה, מיד כועס הקצ"ה, כלומר כשעובדים עצודה זרה רח"ל, אז 'אל זועס' (תהלים ז, יג), וכמה זעמו רגע, שנאמר (תהלים

ותען אסתר ותאמר אם מצאתי חן בעיניך המלך ואם על המלך טוב תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי, (אסתר ה, ט) אפ"ל ע"ד המצואר צספה"ק נועם אלימלך (פ' ושלם ד"ה א"י ושלם) לדרך הלדיק צדצרו עם אנשים, אזי הוא מדקדק צדצרו להשכיל שיהיו צדצרו נשמעים צשמעותיהם, אחד צדרים כפשוטן לחיש המדצר עמו, שנית הוא עיקר תוכן צדצ, שמכוון צאותן הדצורים שיהיו תפלה ותחנונים לפני המקום צרוך הוא וצרוך שמו, והכונה צזה שמסתיר צדצרו של התפלה צהדיצורים שמדצר עם האדם, ואינו מתפלל תפלתו על הצורך לו צפירוש, הוא למען המקטרג שלא יצין כונתו צדצרו שמכניס צהס תפלה, ולא יקטרג כי אינו יודע שזה הוא מתפלל עכל"ק, וזהו ותען אסתר ותאמר אם מצאתי חן בעיניך המלך, זה אחשורוש, ואם על המלך טוב, כונתה להצדיל אלף אלפי הצדלות להשי"ת שנקרא טוב עדה"כ טוב ה' לכל (תהלים קמה, ט), תנתן לי נפשי בשאלתי כפשוטו שצקשה הצלה מאחשורוש, וצדרך נסתר הי' כונתה אשר נפשי היינו השכינה הקדושה תהי' בשאלתי, ועמי בבקשתי שכל תפילתי וצקשתי יהי' למען כבוד השכינה וכבוד עם קרובו צני ישראל ולא לטובת עצמי כלל (כמצואר צוה"ק רע"א מהימנא פ' פנחס רטו:). [מכת"י]

אף לא הביאה אסתר המלכה אל המשתה אשר עשתה כי אם אותי וגם למחר אני קרוא לה עם המלך וכל זה איננו

יבא המלך והמן היום וגו' (ה, ד). יצא המלך והמן היום הראשי תיבות הוא שם הוי"ה צרוך הוא כידוע. וי"ל הרמז צזה, דיודע דכשאותיות הוי"ה כסדרן אזי השם מעורר רחמים וחסדים, אצל כשהאותיות למפרע אזי מעורר דינים ח"ו (תיקו"ז י). וזהו שנאמר (תהלים צג, טו) 'להגיד כי ישר ה', אז הכל מציינים 'ולא עולתה צו' ומלא רחמים. והמן שרצה לעורר ח"ו דינים חשב ששם הוי"ה היוצא מסופי תיבות של הפסוק (אסתר ז, ז) 'ראה כי כלתה אליו', מחצצין אותה צשמים, כי כן מורה התיצה 'כלתה' מלשון 'כלתה נפשי' (תהלים פד, ג), ועל ידי זה הצירוף למפרע לעורר דין ח"ו, וצאמת היה לו לצרף אליו 'הרעה', כי עיקר הצירוף הוא כי כלתה אליו הרעה, והוא כסדרן, רחמים לישראל ורע להמן, כמו הראשי תיבות של יצוא המלך והמן היום, יצא המלך והמן היום' עולה 'רע', לעורר הרעה על המן הרשע, ומשום הכי אמר המן 'וכל זה איננו שזה לי' (אסתר ה, יג), לי אין השם שזה צישרות, רק היה"ו, אצל צאמת לישראל השם ישר ורחמים על ישראל. וען שמפלה נמשכה לו מסוף הצירוף שהוא 'הרעה', על כן נאמר (צמדצו כד, כ) 'ראשית גויס עמלק' שורש המן, 'ואחריתו עדי אצוד'. ועל כן צקשה אסתר יצא המלך והמן היום' ראשי תיבות שם הוי"ה כסדרן, ורחמים לישראל, ויהיה ה'רע' כנ"ל נמשך להמן, והראשי תיבות של 'רע' הוא עת רצון לישראל מהשם ציושר כנ"ל.

ומתנהג עמם צרחמים, צלמת' לא עינה מלצו' (ע"פ איכה ג, לג), וצפנימיות כל זה אינו אלא למען טובת עמו ישראל. וזה שאמר הכתוב 'והמן צא לחצר', 'חצר' גימטריא 'רחמים', 'צית המלך' מלכו של עולם (אסת"ר ג, י), 'החיונה', צחינויות נראה 'לתלות את מרדכי', אצל צפנימיות 'על העץ אשר הכין לו', וכדרשת חז"ל (מגילה טו.) 'לו' לעצמו הכין, כן יעזרנו השי"ת לראות צמפלת שונאי ישראל, אכי"ר.

מי הוא זה ואיזה הוא (אסתר ז, ה), יש לפרש כפל הלשון מי הוא זה ואיזה, כי המלך אמר לה מה שאלתך וינתן לך ומה צקשתך עד חצי המלכות ותעש, וגם צוה ז"צ הכפל, ואפ"ל ד'שאלה' ירמוז על תחילת המצוקה, ו'צקשה' ירמוז על התכלית המצוקה, וצדרך העולם שהשאלה הוא צנוסח אחד ואילו המכוון והתכלית הוא על ענין אחר, ולכן שאלה אחשורוש מה שאלתך וינתן לך מהו תחילת המצוקה, ומה בקשתך וגו' מהו הענין המכוון בתכלית הענין, אך היא השיבה שאלני המצוקה והתכלית היינו חד, נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי הכל למטרה אחת למען כבוד שמו ית', על דרך שאמר דוד המלך עליו השלום אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש (תהלים כו, ד) פ' אחת שאלתי ואותה אבקש, שגם המצוקה וגם התכלית חד הוא, שצתי צבית ה' כל ימי חיי לחיות צנועם ה' ולצקר צהיכלו, וזהו הכונה

שוה לי בכל עת אשר אני רואה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך (ה, יז-יג). אפשר לפרש, המן שהוא היצר הרע, התפאר 'אף לא הציאה אסתר המלכה אל המשתה', שהוא גשמיות, 'כי אם אותי', ולא גם את הקדושה, 'וגם למחר' רומז על מלכות ומעשים טובים הנצרכים למחר שהוא לאחר זמן, על דרך דרשת חז"ל (עירוזין כג.) 'היום לעשות' למחר לקבל שכרם, 'אני קרוף לה עם המלך', שמשתפים את היצר הרע צעשיית המלכות על ידי פניות ומחשבות זרות רח"ל, 'וכל זה איננו שוה לי בכל עת אשר אני רואה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך', מלכו של עולם יתצרך, כי הצדיק מעלה ומתקן ומכניס הכל לקדושה.

יעשו עין גבוה חמשים אמה (ה, יד). 'יעשו עין גבוה חמשים אמה' גימטריא 'כי מחה אמחה את זכר עמלק' (שמות יז, יד) עם הכולל, והיינו הכולל שאר שונאי ישראל, כן יאצדו כל אויביך ה'.

והמן בא לחצר בית המלך החיונה לאמר למלך לתלות את מרדכי על העץ אשר הביז לו (ו, ד). הגם שלפעמים נראה שהשי"ת מחצב את אומות העולם, כמאמר הכתוב (דברים לג, ג) 'אף חוצב עמים', פירש רש"י שם, אף צשעת חיצתן של אומות העולם שהראית להם פנים שוחקות וכו',

מי הוא זה תחילת המצוקה ואיזהו הוא תכלית המצוקה. [מכת"י]

ותאמר אסתר, איש צר ואויב המן הרע הזה (מגילת אסתר ז, ה), אמר רבי אלעזר, מלמד שהיתה מחווה כלפי אחשוורוש וכו' (מגילה טו.), והק' על זה צפירוש הרי"ף (על עין יעקב סט) מנח ליה לר' אלעזר שהיתה מחווה כלפי אחשוורוש, ועוד קשה, מה שכתוב צא מלאך וסטר ידה כלפי המן ואמרה 'הזה', למה הולכה לומר 'הזה' כיון שאמרה צפירוש 'המן' הרע עיי"ש.

וי"ל דנאמר (שמות כג, ח) על כל דבר פשע וגו' אשר יאמר כי הוא זה, עד האלקים יצא דבר שניהם וגו', ועל זה איתא במסכת צבא קמח (קו:) הטוען טענת גנב צפקדון, אינו חייב עד שיכפור במקצת ויודה במקצת, מאי טעמא, דאמר קרא כי הוא זה. ופירש הרשב"א (הוצא צשיטמ"ק ריש צ"מ), דתיבת 'הוא' מורה על נסתר ותיבת 'זה' מורה על נוכח. והנה כאשר אחד נדרש להחזיר משהו לשני, וזה מודה רק בחלק ממנה שנדרש לתת וכופר בכל השאר, אז נחשב החלק אותו הוא מודה - ל'נוכח', כי הרי הוא רוצה לתת אותו, ומה שהוא כופר הוה 'נסתר', כי אותו הוא מסתיר ומעלים, וזה שאמר 'כי הוא זה', שיש כאן חלק נסתר שמכחיש וחלק נגלה שמודה בו, נמנע שדין המודה במקצת הטענה ישבע נלמד מפשטיה דקרא.

והנה אסתר המלכה ידעה היטב שגם ברצון המלך אחשוורוש להשמיד את ישראל, וצדעה אין חילוק בינו לציין המן הרשע, וכמבואר בגמרא (יד:), ויש לומר, דכאשר התלוונה צפני אחשוורוש על התכנית להשמיד את עם ישראל, הציין הוא מדצריה, שהיא חושבת על שניים הרואים לעשות כן, ורק צמפורש לא הזכירה אלא אחד ואת השני היא מסתירה. לכן שאל אותה, מי הוא זה ואיזה הוא, מי הוא ה'זה' הנוכח, ואי זה 'הוא' הנסתר, על זה צא מלאך וסטר על ידה וענתה לו, איש נר ואויב המן הרשע ה'זה', הוא הנוכח, אותו האחד הזכירה צמפורש, ואת השני, דאס דארפסטו פארשטיין אליין, זאת אתה יודע גם מצלי שאגיד, שהרי הוא צעמנו היה זה. [הגאון הקדוש מוישואל]

כי איכבה אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא את עמי ואיכבה אוכל וראיתי באבדן מולדתי (ת, ו). אפשר לומר שהמן רצה שישראל ימירו ח"ו את דתם ומי שלא ירצה יהרג, וזה שנאמר (אסתר ג, יג) 'להשמיד', ר"ל גזירת שמד, 'ולהרוג' או להרוג, וזהו שנאמר (אסתר ג, ו) 'ויצו צעיניו לשלוח יד צמרדכי לצדו כי הגידו לו את עם צמרדכי', שישנם הרבה מאוד שהם צמרדכי צמסירות נפש על דתם. והנה ישנם ג' אותיות רצבתיא צתורה, ד' מ'אחד' (דברים ו, ד) ע' מן 'שמע' (שם) והה' מ'הלה' תגמלו זאת' (דברים לב,

להשיב (אסתר, ח ט). לכאורה קשה, אם אין להשיב את כתב המלך, אם כן מה יועילו האגרות החדשות שישלחו מרדכי ואסתר, הרי אלו שכתבן המן הרשע, עדיין בתוקף ואין להשיבן, כמו כן, מה ההדגשה בתיבות 'בשוב בעיניכם'.

ויש לומר, שהחוק הוא, כי פקודה שנשלחה בשם המלך אמנם אין להשיב, אבל אם המלך בכל זאת מתחרט על פקודה ששלח מקודם ורוצה להעבירה, אפשר לתת פירוש חדש לפקודה הקודמת 'עד כדי שינוי כל מהות כתב המלך' - וזכנ המן כתב 'להשמיד ולהרוג את כל היהודים' ופירש כי הכוונה היא, שהגויים ישמידו ח"ו את היהודים. וזא מרדכי, והשאיר את כל תיבות כתב המלך על מתכונתן אלא ששינה את הפיסוק בהן כדלקמן, להשמיד ולהרוג את כל - היינו כל האויצים, ומי יעשה זאת - היהודים, ועל ידי ה'פסיק' ששינה את מקומו, הפירוש השתנה, 'ונהפוך הוא' להשמיד להרוג ולאבד את כל האויצים - ומי יהרוג אותם - היהודים.

ובבן יחא מה שאמר אחשוורוש ואתם כתבו על היהודים - 'בשוב בעיניכם'. כלומר, תפרשו את המשפט צנוגע ליהודים - כטוב צעיניכם, כי בתב אשר נכתב בשם המלך אין להשיב, אבל ניתן לפרשו כטוב צעיניכם. [הגאון הקדוש מושווא]

ושלשתם הם אותיות 'דעה', לקבל עלינו מלכותו סלה, וכשמחליפים ח"ו הדל"ת לרי"ש נעשה מ'אל אחד' 'אל אחר' רח"ל, וזהו שנאמר בחטא העגל (שמות לז, ז) 'לך רד', וזהו שנאמר (בראשית ג, יט) 'וקוץ ודרדר תלמיח לך', דלאחר חטא אדם הראשון צריכים להתאמץ להפריד את הרע מהטוב ולהכניע הרי"ש תחת הדל"ת, וזהו 'מלחמה לה' (שמות יז, טו), עיקר ותכלית המלחמה לה' הוא 'צעמלק מדר דר', להכניע הרי"ש תחת הדל"ת, (עי' בספה"ק אמרי ברוך פר' בשלח ד"ה מלחמה), ועל ידי שח"ו מחליפים מד' ר' מהאותיות הגדולות שהם 'דעה' נעשים 'רעה'. ולזה נעקה אסתר 'איככה אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא את עמי', על ידי השמד, 'ואיככה אוכל וראיתי צאצאן מולדתי' על ידי ההריגה.

וידוע שזנות עם צת נכרי מביא לעבודה זרה ושמד, על כן אמר יוסף לאשת פוטיפר 'ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלהים' (בראשית לט, ט), 'איך אעשה הרעה הגדולה', לעשות מאותיות הגדולות 'רעה' ח"ו במקום 'דעה' שהוא קדר טהרות (שצט לא), 'וחטאתי לאלהים' ח"ו צשמד. וכשזכו לציטול גזירת המן קיימו וקבלו היהודים עליהם מלכות שמים הנרמזת באותיות הגדולות 'דעה', ומנזות צלב שלם.

ואתם כתבו על היהודים בשוב בעיניכם, כי בתב אשר נכתב בשם המלך אין

אלפים חמש מאות וששים ושתיים פרסאות ומחנה, ועצרו את הרצים הראשונים אף צמהירות אחד כמו צויאילו.

וזהו שנאמר (אסתר י, יג) 'כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש גדול ליהודים רצוי לרוב אחיו דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו', היינו שמרדכי היהודי גדול ליהודים, אמנם רצוי לרוב אחיו, לאלו שידעו שהצילם, שהגיעו אליהם השליחים הראשונים, 'ודובר שלום לכל זרעו', שיעמדו על נפשם אף במקום שליחים הראשונים לא הספיקו להגיע.

ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם (ט, א). הנה 'הוא' ראשי תיבות המן ושתי אסתר, והמן זראש, ומאת ה' היתה זאת שישאל יעשו תשובה, ועל כן כשאמרה אסתר 'כי נמכרנו אני ועמי' (אסתר ז, ד), שאל המלך אחשורוש 'מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן' (פסוק ה), לעמוד זראש, ואז 'המן נופל על המטה אשר אסתר עליה' (פסוק ט), ואסתר זראש, וזהו גם שאמר 'ונהפוך הוא', שלא המן זראש רק אסתר, 'ואשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם'.

א"י אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם (ט, א). ולקמן (פסוק כח) 'וימי הפורים האלה לא יעצרו מתוך היהודים וזכרם לא

הרצים וגו' יצאו מבוהלים ודחופים בדבר המלך (ט, זד). פירש רש"י ממהרים אותם לעשות מהרה, לפי שלא היה להם פנאי, שהיה להם להקדים רצים הראשונים להעצרים. וי"ל הכונה, דהנה לכולי עלמא אחשורוש מלך זכיפה על כל העולם (מגילה יא, א), ואיתא בגמרא (פסחים זד) שיתא אלפי פרסי הוי עלמא, ושליש מיניה חוקינוס, נשאר ארבעת אלפי פרסה, וכמה מהלך אדם צינוני עשר פרסאות, וא"כ צינוני שהולך עשרה פרסאות ציוס זריך לזה ארבע מאות יום, והראשונים היה להם י"א חודש מי"ג ניסן עד י"ג אדר, והיה להם שכ"ד יום, אחד עשרה חדשי הלצנה, היינו שלש אלפים ומאתים וארבעים פרסאות, והשניים היה להם שבעים יום פחות מי"ג ניסן עד כ"ג סיון, והיה להם ללכת מכ"ג סיון עד י"ג אדר היינו רנ"ה יום שהם אלפיים חמש מאות וחמשים פרסאות, עוד אמרו שם בגמרא גבי 'ויאילו המלאכים בלוט' (זראשית יט, טו), שאם הולך צמהירות מוקיף הוא רבע היינו עוד שש מאות עשרים וחמש פרסאות, ואז הגיעו צערך עד מקום שהגיעו הראשונים, ואפשר לומר שמשום הכי יצאו מצוהלים ודחופים, פעמיים מהירות יותר מאשר 'ויאילו' ואז הקדימו את הראשונים.

ואם נאמר שהיה שנה מעוצרת היה להם עוד כ"ט יום וזיחד שג"ד יום, היינו שלשת אלפים חמש מאות וארבעים פרסאות, והשניים שהיה להם רפ"ה יום ועם הרבע היתירה להם מפני מהירותן היה להם שלשת

יסוף מזרעם'. וצחז"ל (שוח"ט משלי ט, ז) אפילו אם כל המועדים יהיו צטלים אצל ימי הפורים לא יצטלו. וצרמז"ס (מגילה פ"ג הי"ח) אף על פי שכל זכרון הנרות יצטל שנאמר (ישעיהו סה, טו) 'כי נשכחו הנרות הראשונות וכי נסתרו מעיני', ימי הפורים לא יצטלו שנאמר 'וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם'. ע"כ. וצנח קדושת הפורים הזה ישלטו היהודים המה צשונאיהם צכל דור ודור, ולכן הראשי תיבות של 'איש יהודי היה בשושן הצירה' (אסתר ג, ה), שעל ידו היתה הישועה, מכוונים להראשי תיבות של אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם.

נקתלו היהודים בעריהם וגו' לשלוח יד במבקשי רעתם ואיש לא עמד בפניהם (ט, ז). ע"ד שאמר המגיד הק' מקווי'ניץ וצ"ח, שצאס יעשו ישראל יד אחת תהיה היד מגעת עד כסא הכבוד. וזה 'נקתלו היהודים צעריהם לשלוח יד צמצקשי רעתם ואיש לא עמד צפניהם', כיון שידם הגיע עד כסא הכבוד כנ"ל.

ובבוזה לא שלחו את ידם (אסתר ט, י), ול"ע הטעם צזה מדוע לא שלחו את ידם צצזה, וי"ל צהקדם מה שאמרתי לפרש וגם את הגוי אשר יעצודו דן אנכי ואחרי כן ילאו צרכוש גדול, דלכאורה יש להקשות האין ילאו צרכוש גדול כיון שהשי"ת דן את המנצרים

למיתה וקם ליה צדצצ מיניה, אכן צפרשת דרכים (דרך מנצרים דרך חמישי) מצואר דקיי"ל צצמיתה צידי שמים לא שיך קם ליה צדצצ מיניה, דאף דר' נחויא צן הקנה עושה יום כפורים כצצת לענין תשלומין, וקא דריש מה אסון האמור צידי אדם פטור מתשלומין אף אסון צידי שמים פטור מתשלומין (כחוצות ז), אכן אין הלכה כר' נחויא צן הקנה, וזהו שאמר הכתוב כיון שהגוי אשר יעצודו דן 'אנכי' צידי שמים ממילא ואחרי ילאו צרכוש גדול דליכא צזה קלצד"מ.

והנה אמז"ל אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר פני ציום ההוא (חולין קלע:), אשר נס דאסתר הי' צדרך הטצע הנרמו צקרא ו'אנכי' הסתר אסתיר פני, שלא יהא צידי שמים צחי' אנכי אלא צדרך הטצע צידי אדם, וצדיני אדם אמרינן קלצד"מ וממילא צצזה לא שלחו את ידם. [מכת"י]

ותאמר אסתר אם על המלך טוב ינתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות בדת היום (ט, יג), אפשר לומר צהקדם מה שיש לפרש הפסוק וירבסו את החשן וגו' בפתיל תבלת וגו' ולא יוח החשן מעל האפור, ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו בבאו אל הקודש לזכרון לפני ה' תמיד (שמות כה, כח - כט), וי"ל דהנה חשן המשפט רומז על צדיקים שנידונים צמשפט ונוטלים צזרוע, ולזה חש"ן נוט' ש'ומר נ'פשות ח'סידיו וצו ניתנו

האורים ותומים, וכדרשת חז"ל (יומא עג:)
 למה נקראו שמם אורים ותומים שמאירים
 את דבריהם ומתמים את דבריהם^ב, פי'
 שמאירים ומתמים את האדם לקיים תמים
 תהי' עם ה' אלוקיך, ואפ"ד רומז להטוטאים
 אפילו בעבודה זרה ת"ו (כמבואר בערכין
 טו. וזכמים פח:), ולזה אפוד ר"ת א"למדה
 פ'ושעים ד'רכיך ו'חטאים א'ליך, וזהו חוצה
 המוטלת על הצדיקים להחזיר החוטאים
 למוטב ולא לעזם ולהזניחם, וזהו שאמר
 הכתוב וירבסו את החשן בפתיל תבלת,
 תכלת רומז לכסא הכבוד, כי תכלת דומה לים
 ים דומה ורקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד,
 וגדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד
 (יומא פו.), ולא יוח החשן מעל האפוד,
 שהצדיק לא יתנתק מהחוטא אלא יעלה
 אותו ויחזירו למוטב בתשובה, ומפרש צפסוק
 הצא ונשא אהרן את שמות בני ישראל
 בחשן המשפט על לבו בבאו אל הקודש
 לזכרון לפני ה' תמיד, שהצדיק מעיקרו
 צריך לדאוג על החוטאים שישובו בתשובה.

הקצ"ה צרוב רחמיו ותקדיו אמר יעשה
 תשובה ויתכפר לו, וזהו אבן מאסו הבונים
 דהנה התשובה נקראת אבן כי נצרכת
 קודם לעולם, והצונים היינו החכמה ונצורה
 והתורה מאסו בתשובה ותפלה וצדקה כדאי'
 צספה"ק, ואיך זוכים לתשובה, זה צא לנו על
 ידי וזכח הצדיקים הנרמז צחש"ן, וזהו כונת
 המשך הפסוקים זה היום עשה ה' נגילה
 ונשמחה בו, היו"ם נוט' ו'לא י'זח ה'חשן
 מ'על ה'אפד, שזהו החסד שעשה השי"ת
 שהצדיקים דואגים להחוטאים ולכן נגילה
 ונשמחה בו, עיי' אמרי נועם צפ' תרומה על
 פסוק זה.

וזהו מה שצקשה אסתר ינתן גם למחר
 שהוא לאחר זמן, ליהודים לעשות
 בדת היו"ם להצדק צדיקים, שהוא ו'לא
 י'זח ה'חשן מ'על ה'אפד יחדיו יהיו תמים
 החוטאים אל הצדיקים, וכמו שאכן הי' אז
 ורבים מעמי הארץ מתייהדים, שהדר קצלוהו
 צרנון, הכל מכת הצדיקים.

ויש להעמיס זאת ג"כ צפסוק ומאמר
 אסתר קים דברי הפורים האלה ונכתב
 בספר (ט, לב), ומאמר אסתר שצקשה זאת
 לקשר את היהודים אל הצדיקים קים דברי
 הפורים שקצלו צרנון הצרים האלה לדורות
 ונכתב בספר תורת משה ולא יזח החשן
 מעל האפוד.

וזה נרמז צפסוק אבן מאסו הבונים היתה
 לראש פינה, וגו' זה היום עשה ה'
 גו' (תהלים קית, כז - כד) דהנה אמרו חז"ל
 (ירושלמי מכות ז הל' ו), שאלו לחכמה נפש
 החוטאת צמה תתכפר והשיצה נפש החוטאת
 תמות, שאלו לנצורה והשיצה חטאים תרדוף
 רעה, תורה השיצה יציא קרבן ויתכפר, רק

ב. נוסחא זו משולבת מלשון הבבלי יומא עג: ולשון הירושלמי יומא פ"ז הל' ג', והובא גם בצמח צדיק
 פ' וזאת הברכה ד"ה וללוי עיי"ש.

לעשות בדת היום (ט, יג). לעשות בדת היום נוטריקון 'לכה' ו'כלה', היינו 'לכה דודי לקראת כלה', שהוא כזיכול ינקום נקמתינו, ו'פני שצת', יום שכולו שצת ימות המשית, 'נקצלה'.

ועשה אותו יום משתה ושמחה (ט, יז). אפשר לומר הטעם שעשו את פורים לימי שמחה, כי המן זה עמלק, וחטא עמלק 'אשר קרך' (דברים כה, יח) החטא הידוע גורם ומציא עצבות כידוע, על דרך שפירשו בספרים הפסוק (משלי יד, כג) 'בכל עצב יהיה מותר', וידוע שתורה שצעל פה מצלת מן החטא וגם מתקנת פגם זה, כי צרית המעור מכון נגד צרית הלשון (ספר יצירה פ"א מ"ג), וצלימוד תורה שצעל פה תיקון צרית הלשון נתקן צרית המעור, כמו שכתב הרמב"ם (איסורי ביאה פכ"ב הכ"א) גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו וצחכמה, שאין מחשבת עריות מתגזרת אלא בלב פנוי מן החכמה, וצחכמה הוא אומר (משלי ה, יט) 'אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת צאהצתה תשגה תמיד'. וצמדדש תנחומא (נח סי' ג) איתא שהכפיה צהר סיני היתה רק על תורה שצעל פה, ומיושב צזה קושית התוספות (שצת פה. ד"ה כפה) למה היה רריך כפיית ההר כגיגית, הא כבר הקדימו נעשה לנשמע, שהכפיה צהר סיני היתה רק על תורה שצעל פה כנ"ל, וצימי אסתר משמחת נס מפלת המן

וז"ש חייב אינש לבסומי בפוריא, לעשות מפושעים לדיקים ולהחזירם בתשובה, ולא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, והזמן לזה הוא יום הפורים המסוגל לזה לקרב הנפש החוטאת לתשובה, כמו שרמזו יום כפורים שהוא יום התשובה הוא רק כ'פורים ופורים עצמו הוא יותר מסוגל לזה, ועל זה אנו מהללים שמו ית'.

וע"ד זה יתבאר מה שאמר הכתוב תהלת ד' ידבר פי ויברך שם קדשו לעולם ועד, כל צהר היינו צ' פעמים צהר ירמזו אף על של החוטאים, צ' פעמים צה"ר עולה אל"ף ד' וזהו כל צה"ר שעולה ארו"ר המ"ן צרו"ך מרד"כי וצהתחלף מס' אל"ף לאות אלף הוא א"ד, ירמזו לקרא ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה אפי' החוטאים ויעשו תשובה (ד"ת תנה זכור תרנ"ז). [מכת"י]

ינתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות בדת היום (ט, יג). הנה ינתן גם מחר ליהודים' מכון להראשי תיבות של יי מלך גאות לצש' (תהלים נג, א), והיינו כי צימי אסתר ה' מלך גאות לצש, והפך מחשבת המן ונקם נקמתנו וצקשתינו, 'לעשות כדת היום', שגם היום יעשה כן שינתן גם 'מחר' הרמז לימות המשיח, ליהודים ה' מלך גאות לצש, לעשות נקמתנו.

על בן היהודים הפרוזים וגו' עושים את יום ארבעה עשר לחודש אדר שמחה ומשתה (ט, יט). ולקמן (פסוק כג) נאמר 'לעשות אותם ימי משתה ושמחה'. ויש להבין למה פעם אמר שמחה קודם ופעם אמר משתה קודם. וי"ל על דרך זה, דהיהודים הפרוזים היושבים צערי הפרזות צלי שום פחד (עיין רש"י צמדבר יג, יח), עושים שמחה ואחר כך משתה, כי לא היין גרם השמחה, רק השמחה צא מאליה ומציאים היין שגם החומר ישמת, משא"כ גבי שאר היהודים שהיה להם פחד אויב כתיב 'משתה' ואחר כך 'שמחה' שעל ידי היין שמפיג הפחד (עי' צ"ב י).

וקבל היהודים את אשר החלו לעשות וגו' (ט, כג). ידוע מה שאמרו חז"ל (שנת פת.) דצמתן תורה כפה הקצ"ה על ישראל את ההר כגיגית, היינו אתערותא דלעילא, והדר קבלה צרנון צימי אחשורוש, צאתערותא דלתתא. וזהו שנאמר 'וקבל היהודים את אשר החלו לעשות', 'וקבל' שהוא ראשי תיבות ואתערותא לתתא בעמא קדישא, 'את אשר החלו', צמעמד הנצחר לעשות צפועל, ולזה 'החלו' גם רומז למתן תורה, והיא הראשי תיבות של 'הכמתכם וצינתכם לעיני העמים' (דברים ד, ו), ועל ידי אתערותא דלתתא זוכים שיתקבלו תפילות ישראל צרחמים, וכמאמר הכתוב (מלאכי ג, ז) 'שובו אלי ואשובה אליכם', לכן 'וקבל'

קימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר והדר קבלה מרנון אף תורה שצעל פה, ותקנו את חטא עמלק אשר קרך כנ"ל, ונמתק חטא זה הגורם לעצבות, ומשום הכי קבעוה ל'ימי שמחה'.

וזה אפשר לומר כונת חז"ל (מגילה ז:) חייב איניש לצסומי צפוריא עד דלא ידע צין ארור המן לצרוך מרדכי, היינו מכיון שלפי הג"ל המשטה ושמחה של פורים צא על ידי שקבלו צרנון תורה שצעל פה המציאה לתיקון חטא הידוע הגורם עצבות, וכיון שממוכן שהוא המן (מגילה יב:), גזר 'ונשמע פתגם המלך' (אסתר א, כ), מלך צשר ודם, ומזה למדו ישראל קל וחומר למלך מלכי המלכים הקצ"ה, כמו שאמרו צמדדש (אסתר ד, י) 'ונשמע פתגם', מלך מלכי המלכים הקצ"ה, הרומז לתורה שצעל פה כנ"ל, ומרדכי עסק צהלכות קמיאה (מגילה טו:), תורה שצעל פה, ומשניהם נלמד חיוב קיום תורה שצעל פה, על כן 'חייב איניש לצסומי', צמשטה יין, לשמוח על קבלת תורה שצעל פה צרנון, כמו שדרשו חז"ל (ע"ז לה.) מהפסוק (שה"ש א, צ) 'כי טובים דודיך מיין', צביצין דצרי סופרים יותר מדצרי תורה, ומכיון ששניהם גרמו לזה, המן ומרדכי כנ"ל, המן צגזירותיו גרם שמחמת חיבת הנס קבלה אז צרנון, ומרדכי שהיה מאנשי כנסת הגדולה כידוע עיקר תורה שצעל פה, על כן צריך 'לצסומי צפוריא עד דלא ידע צין ארור המן לצרוך מרדכי'.

הראשי תיבות 'בצרתה לי קראתי ויענני'
(תהלים קב, א).

ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב
מחשבתו הרעה (ט, כה). על פי
דאיתא בספרים הקדושים (שצט מוסר
פרק מד אות ד) שהמחדש חידושין דאורייתא
וכותצם עלי ספר הוא תיקון על מחשבות
רעות רח"ל. ומרמוז בקרא, 'וצבואה' הנשמה
'לפני המלך', מלכו של עולם יתצרך (אסת"ר
ג, י), 'אמר עם הספר', שהעלה זו חידושי
תורה, 'ישוץ מחשבתו הרעה'.

על בן קראו לימים האלה פורים על שם
הפור (ט, טו). וברש"י על הפסוק (אסת"ר
ג, ז) 'הפיל פור', הפיל מי שהפיל, ולא פירש
מי. וי"ל דהנה אמרו חז"ל (מגילה ז:) חייב
איניש לצסומי צפוריא עד דלא ידע צין ארור
המן לצרוך מרדכי. וכבר נתקשו המפורשים
צוה, והמג"א (סי' תרצה סק"ג) פירש ד'ארור
המן' צגימטריא 'צרוך מרדכי'. וגם זה לריך
ציאור, וי"ל דידוע דעל ידי תשובה מאהבה
נעשה מעצירות זכיות (יומא פו.), והנה
'פורים' צמילוי כזה פ"א וי"ו רי"ש יו"ד
מ"ס עולה מספר 'תשובה', וזהו חייב איניש
'לצסומי' צפוריא, שימלא הפורים, וממילא
יהיה חשוץ ארור המן שהוא העצירות הצאים
מס"א המן עמלק כמו המלוות המרומזים
צ'צרוך מרדכי', ושניהם עולים צקנה אחד.

והנה קצלת תרי"ג מלוות צרלון צימי
אחשורוש גרס להם התשובה שלימה,
והנה 'פור' צמילוי כזה פ"א וי"ו רי"ש
עולה תרי"ג. וזה שאמר הכתוב 'על כן
קראו לימים האלה פורים', הרומז לתשובה
כנ"ל, 'על שם הפור', 'פור' שעולה תרי"ג,
כי מתרי"ג מלוות נמשכת התשובה.

והנה המן רצה להפריד 'מי' מ'פורים'
שישאר רק 'פור' צלצד, תרי"ג מלוות
צלי תשובה, שאין ממש צתורה ומלוות כשהם
ח"ו צלי דחילו ורחימו, על כן פירש רש"י
על 'הפיל פור', הפיל 'מי' שהפיל, כלומר
שרצה להפיל ולהפריד ה'מי' כנ"ל, ומסיים
רש"י הקדוש, ולא פירש 'מי', רצה לומר,
שלא נתקיימה ענת המן ולא נפרשו אותיות
'מי' מ'ישראל' כי עשו תשובה כנ"ל, שפורים
צמילואו עולה תשובה.

וזה שאמרו חז"ל (מנחות מג., זוה"ק ח"ג
קעט.) על הפסוק (דברים י, יצ) 'ועתה
ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם
ליראה' וגו', אל תיקרי 'מה' אלא 'מאה',
נכרך לתרי"ג מספר מאה שעולה 'תשובה'
המציא ליראת ה' צאמת.

ותבתוב אסתר המלכה וגו' את כל תוקף
לקיים את אגרת הפרים הזאת
השנית (ט, כט). וי"ל הרמז אשר לכאורה
מקושי הצנה הוא על פי מה דאיתא
בספרים הקדושים דעיקר הזכרת הניסים
שעשה השי"ת צרתמיו צימים ההם הוא

כדאי שימשכו גם לזמן הזה, וכדברי זקני הק' בעל תורת חיים זצ"ל ד"ה (פורים, ד"ה והימים) על הפסוק (אסתר ט, כח) 'והימים האלה נזכרים ונעשים', נזכרים ועל ידי זה נעשים בכל דור, נמצא שנס פורים היה הכנה לימים הבאים, והנה 'תוקף' עולה 'אשר הכין'.

וזהו 'ותכתוב אסתר את כל תוקף לקיים', נס כזה 'השנית', דהיינו שיהיה נס פורים הכנה לדורות הבאים לקיים נס פורים שנית בכל דור ודור. וזה שאמרו חז"ל (ר"ה כט:) היינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה, כי 'תוקף' עולה 'שופר' שהוא ג"כ הכנה לתשובה ולגאולה, ודו"ק.

א"י עוד על דרך אמרם ז"ל (ר"ה כט:) היינו טעמא דמגילה והיינו טעמא דשופר, ואיתא בפרים הקדושים דשניהם כונה אחד להם להכניע הרע השטן והמן, ו'אשר הכין' הנאמר גבי המן (אסתר ו, ד), ודרשו חז"ל (מגילה טו.) לו הכין עולה שופר, ויש להאריך. וכן בשופר תוקעין פעמיים כשהם יושבים וכשהם עומדים לערבב השטן (ר"ה טו:), וקריאת המגילה ג"כ פעמיים מנחתה צלילה וציוס (מגילה ד.). וזה שאמר הכתוב 'ותכתוב אסתר וגו' את כל תוקף', 'תוקף' גימטריא 'שופר', 'לקיים את אגרת הפורים הזאת שנית', פעמיים, שופר ומגילה לערבב השטן ולהפוך הדינים לרחמים, בהמתקת כל.

א"י ותכתוב אסתר וכו' ומרדכי היהודי וגו' דברי שלום ואמת (ט, כט-ל). ולהלן (י, ג) 'כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול היהודים ורצוי לרוב אחיו וגו'. אפשר לפרש 'כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש', היינו שהיה צידו לכוף וגדול בתורה ויראת שמים, 'ליהודים', על כן היה 'רצוי' רק 'לרוב אחיו', כי פורקי עול לא רצו שיכוף אותם לילך בדרך הטוב, כי מרדכי היהודי שלח 'דברי שלום ואמת', וזהם גזירה לעסוק בתורה שנקראת שלום ואמת, 'שלום' על דרך דכתיב (תהלים כט, יא) 'ה' עוז לעמו יתן ה' יצרך את עמו בשלום', שקאי על התורה הקדושה שהוא מעון של ישראל (וצחים קטו. רש"י ד"ה עוז), 'אמת', על דרך הכתוב (תהלים יט, י) 'משפטי ה' אמת', 'אמת קנה ואל תמכור' (משלי כג, כג).

א"י עוד על דרך הנ"ל 'וישלח ספרים דברי שלום ואמת וגו', 'ורצוי לרוב אחיו דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו'. דמרדכי ואסתר שלחו דברי שלום, כלומר ששלחו לישראל דברי אהדות ושלום ואמת שיעסקו בתורה שנקראת 'אמת' כמאמר הכתוב (משלי כג, כג) 'אמת קנה', 'ורצוי לרוב אחיו' בזה שהיה 'דורש טוב', כלומר צמה שהיה דורש, 'טוב' זה תורה שנאמר (משלי ד, ז) 'כי לקח טוב', היה 'רצוי' רק 'לרוב אחיו' ולא לכל, לאלה שאינם עוסקים בתורה, אבל 'ודובר שלום' בזה היה רצוי 'לכל זרעו'.

עלמא נריך כונה ראש ולב (שו"ע או"ח סי' ס"ד-ה), הצא מקדושת תפילין על הראש ונגד הלב, ומשום הכי אין לקרות קריאת שמע צלי תפילין (ברכות יד.), ומשום הכי תקנה אסתר 'משלוח מנות איש לרעהו' (אסתר ט, יט), 'מנות איש לרעהו', העולה אלף קי"ח, גימטריא 'שמע ישראל הוי"ה אלהינו הוי"ה אחד'.

א"י ומאמר אסתר קים דברי הפורים האלה (ט, לב). י"ל עפי"מ שכתבנו צ"ש היערות דבש (ח"א דרוש יא) שי"ש צ' מיני יסורים, א' שצאים על ידי הסתרת פנים והם אינם מכפרים, צ' שצאים צהשגחה מהקצ"ה צעזמו והם לכפרת עוונות, ולכן כשצאים ח"ו יסורים על האדם אל יפול ביאוש רק יחזק עצמו שהם לטובתו והשי"ת יוציאו לרוחה.

ועל פי זה יתפרש הפסוק 'ומאמר אסתר קים דברי הפורים האלה', ולעיל מזה (פסוק כח) כתוב 'וימי הפורים האלה לא יעצרו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם', ואמרו צמדרש (שוח"ט משלי ט, צ) אפילו אם כל המועדים יהיו צטלים אצל ימי הפורים לא צטלו, ויהיה ששון ושמחה ויקר תמיד, והמגילה נקראת מגילת אסתר צ"ש אסתר, ולא הדסה וכדומה שאר השמות שהיה לה, דמקורה צא מהכתוב (דברים לא, יח) 'ואנכי הסתר אסתיר פני ציום ההוא על כל הרעה' וגו' (חולין קל"ט), והיינו אנכי

ומאמר אסתר קים דברי הפורים האלה ונכתב בספר (ט, לב). ולכאורה אין קשר לדברים אלו. וי"ל דלכאורה קשה מדוע נקראת דוקא אסתר ולא שאר שמות שהיו לה (מגילה יג.), ואפשר לומר דטמון צרמו מה שאמרו חז"ל (שבת פח.) דצשעת מתן תורה קבלו ישראל התורה צאונס וצימי אסתר צרנון, והנה 'אסתר' הראשי תיבות של תחילתו אונס סופו רצון. וזה שנאמר 'ומאמר אסתר', למה דוקא נקרא שמה אסתר, יען ששם זה 'קים את דברי הפורים האלה', שהיה קבלת התורה הקדושה צרנון, 'ונכתב צספר' רומז שזה נרמז צספר תורה הקדושה כנ"ל.

א"י ומאמר אסתר קים דברי הפורים האלה וגו' (ט, לב). ידוע דצמתן תורה כפה עליהם הר כגיגית וצימי אסתר הדר קבלוה צרנון (שבת פח.) ולזה 'אסתר' ראשי תיבות תחילתו אונס סופו רצון, וזה מיושב למה נקראת המגילה דוקא על שם 'אסתר' ולא צשאר שמות שהיו לה, דעיקר שמחתינו צנס פורים הוא שזכינו לקבל את התורה צרנון שהיא נלחית. וזה שאמר הכתוב 'ומאמר אסתר' דייקא, שהוא רומז לענין תחלתו אונס סופו רצון, 'קים דברי הפורים האלה', שיהיו להם קיום לשמחה זו לעולם, מטעם קבלת התורה מרצון, ומשום הכי נקראת 'אסתר'.

וידוע שעיקר קבלת התורה הקדושה צרנון הוא קבלת עול מלכות שמים, דלכולי

'דורש טוב לעמו', 'עמו' עולה ג"כ 'טוב',
 וזכות זה 'דובר שלום', שמו של הקצ"ה,
 כי שם שד"י במספר קטן ג"כ עולה 'טוב',
 'לכל זרעו', אפילו לקטנים, כי במקום שאתה
 מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו, ועל
 ידי ענוה זוכים להשראת השכינה, כי אני את
 דכא וכנ"ל.

שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד
 תבלת מרדכי תשועתם היית לנצח,
 י"ל דהנה כאשר בני ישראל מקיימים מצוותיו
 ית"ש אף אלו שהם צנח"י חוקים צלי טעם,
 אזי הם זוכים מדה כנגד מדה גם להנהגת
 השי"ת עמהם בחסד ורחמים אף צלי טעם,
 וכאשר השי"ת מתנהג עמהם צנח"י זו אזי
 ישועתם היא נחיתת כי אין מעלור כיון שזוכים
 בחסד צלי טעם, וזהו כוונת הזמר שושנת
 'יעקב' דייקא צהלה ושמחה צראותם צחי'
 יח"ד שהוא נוט' י'עקב ד'צר ח'וק, תכלת
 רומז לשמים כאמו"ל תכלת דומה לים ים
 דומה לרקיע, ומרדכי הצדיק שעורר רחמים
 וחסדים על בני ישראל צלי טעם, רק שצטח
 בחסדו ית' וצצטחונו עורר חסדים צלי טעם,
 ועל ידי זה זכינו לישועה נחיתת תשועתם
 היית לנצח, וזהו יהי לצי תמים בחוקיך
 למען לא אבוש (תהלים קיט, פ), חוקיך דייקא
 חוק צלי טעם כי אז לא אבוש לעולם ועד.

ובזה יתבאר (זמר יום שבתון) ובאו בולם
 בברית יח"ד לעשות זה לזה צלי טעם
 דהיינו שבני ישראל יקיימו המצוות כחק

הסתר אסתיר פני רק ציוס ההוא דייקא. וזה
 שאמר הכתוב 'ומאמר אסתיר', ר"ל, שנקראת
 אסתיר ולא שאר שמות, 'קיס דברי הפורים
 האלה שזכרם לא יסוף מזרעם', ורק אז
 היתה 'ציוס ההוא' יסורים מלד הסתר פנים,
 אבל חוץ מאלו צודאי כל היסורים הם יסורים
 בהשגחה ולכפרת עון, וזוהו אנו צוטחים
 אשר צודאי עתיד הטוב לצא על ישראל.

כי מרדכי היהודי וגו' ורצוי לרוב אחיו
 דורש טוב לעמו ודובר שלום לבל זרעו
 (י. ג.). י"ל לידוע מופרים הקדושים דשם
 הו"ה במספר קטן עולה 'טוב' צחינת 'טוב
 ה" (תהלים לד, ט), דצמקום גדולתו שם אתה
 מוצא ענותנותו (מגילה לא), לחשוב במספר
 קטן, וכן 'תורה' במספר קטן עולה 'טוב'
 'כי טוב סתרה' (משלי ג, יד; לא, יח) ואין טוב
 אלא תורה (צרכות ה.), וכן 'עמו' במספר קטן
 עולה 'טוב'. וזה הנרמז צוהר הקדוש פרשת
 אחרי (ח"ג עג.) קוצ"ה אורייתא וישראל חד
 הוא, כי חד הוא 'אחד' שעולה עם האותיות
 והכולל 'טוב', והיינו כשאיש ישראל מקטין
 עצמו לצחינת מספר קטן אז הוא טוב, והיה
 ה' 'עמו', כי אני את דכא (ישעיה נו, טו;
 סוטה ה.), וזוכה לתורה שהולכת דוקא למקום
 נמוך, צחינת ענוה (תענית ז.), ונעשה חיבור
 ויחוד קוצ"ה אורייתא וישראל. והנה שם
 שד"י מורה על ענוה ונמנוס שאמר לעולמו
 די (תגיגה יב.), ועל ידי ענוה זוכים לטוב,
 וגם 'מרדכי היהודי' עולה שד"י. וזה שאמר
 הכתוב 'כי מרדכי היהודי' צחינת ענוה כנ"ל,

צלי טעם והשי"ת ישפיע עליהם מלעילא השפעות טובות כחק צלי טעם, נעשה ונשמע אמרו באחד על כן הקדימו שני הזדדים נעשה לנשמע, שהשי"ת עושה לנו עוד קודם ששומע מאתנו, ואנו מקיימים מלכותו כחק צלי טעם אמר ונעשה רלונו, רק פתחו וענו ה' אה"ד והתחזקו באמונה ובטחון בהשי"ת ועי"ז וכו' להנהגה משמים בצחי' חק צלי טעם.

וזהו הכונה באין מליץ יושר מול מגיד פשע (תפלת ראש השנה) כאשר אין לכלל ישראל זכות לזכות בהם, אזי תגיד ליעקב ד"בר ח'וק נט' יח"ד כנ"ל, וכיון שאנו מתנהגים בצחי' חוק צלי טעם, נזכה לצדקנו במשפט בחוק צלי טעם.

ואפ"ל עוד דכיון שיש לנו צחי' יח"ד הוי ליה שאלה בצעלים שהרי צעעה שאנו עושים לשמו ית' מלכותו כחוק צלי טעם, השי"ת ג"כ שאל אלינו לעשות לנו חסדים חוק צלי טעם וממילא ואנו זוכים לצדקנו במשפט, אכי"ר. [מכת"י]

להודיע שבל קויד לא יבושו ולא יבלמו לנצח כל החוסים בך, ארור המן אשר בקש לאבדי ברוך מרדכי היהודי, (ומר שושנת יעקב), הנה מה דכל קויד והחוסים בך לא יבושו ולא יכלמו, הוא צרכה שהשי"ת מצרך את עם קרובו שהחוסים בו לא יבושו

ולא יכלמו לנצ"ח היינו בכל מדריגה שהם צלי טעם, וזה מתנהג עמנו השי"ת לפנים משורת הדין, וכיון שהשי"ת מתנהג עמנו בצחי' זו עלינו להשיב ולהתנהג ג"כ לפנים משורת הדין, ולקדש את דברי הרשות אף שמלך הדין המה מותרים, ועלינו לדעת שאין לפנינו רק צ' דדים או צחי' ארור המן או צחי' צרוך מרדכי ואין באמצע דברי רשות כי אם אינו מלכה הרי שהוא צחי' הפכית, ולכן אמז"ל (מגילה ז'): חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, פי' שלא ידע שיש עוד דבר חוץ מצ' דברים אלו או צרוך מרדכי ואם לאו הרי שהוא בצחי' ארור המן כי אין לנו רשות.

וזה אפ"ל הכונה בפסוק למען תהיה תורת ה' בפיך (שמות יג, ט) ודרשו חז"ל (שבת כח:) מן המותר צפיק, דבא לרמוז לקדש עניני הרשות ורק מה שהוא צחי' תורת ה' דהיינו מלכה יהי' צפיק, בצחי' להיות לכס לאלהים (ויקרא כ"ב, ג) לקדש צחי' לכס לשמו ית'.

ובזה י"ל אמז"ל המן מן התורה מנין המן העיץ, אסתר מן התורה מנין ואנכי אסתר אסתר (חולין קלט:), כי המן מן התורה מנין 'מן העץ' שאכל מותרות מה שאינו צריך וזה מציא את האדם עד לשפל המדריגה, ואילו אסתר הסתירה עצמה ולא הלכה בצדולות וזה הציאה גאולה לעולם. [מכת"י]

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל מִקְרָא מוֹגֵלָה:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁעָשָׂה נִסִּים לְאַבּוֹתֵינוּ,
בַּיָּמִים הַהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁתְּחַיֶּנּוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעֵנוּ
לְזִמְנֵי הַזֶּה:

פֶּרֶק א

א וַיְהִי בַיָּמֵי אַחֲשֵׁרוּשׁ הַהוּא אֲחֲשֵׁרוּשׁ הַמֶּלֶךְ מִחַדְוֵי וְעַד-כּוֹשׁ שֶׁבַע
וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה: ב בַּיָּמִים הָהֵם בְּשַׁבַּת | הַמֶּלֶךְ אֲחֲשֵׁרוּשׁ עַל
בְּסֵא מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה: ג בְּשַׁנַּת שְׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה
מִשְׁתֵּה לְכָל-שָׂרָיו וְעַבְדָּיו חֵיל | פָּרַס וּמְדֵי הַפְּרָתַיִם וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת
לְפָנָיו: ד בְּהִרְאֹתוֹ אֶת-עֶשֶׂר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ וְאֶת-יָקָר תְּכַפָּאֶרֶת גְּדוּלָתוֹ
יָמִים רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמֵאֵת יוֹם: ה וּבְמַלְוֹאת | הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה
הַמֶּלֶךְ לְכָל-הָעָם הַנִּבְּצָאִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה לְבַגְדוֹל וְעַד-קִטְּוֹן מִשְׁתֵּה
שֶׁבַעַת יָמִים בַּחֲצָר גִּנַּת בֵּיתֵן הַמֶּלֶךְ: ו חוֹר | בְּרַפֶּס וּתְכֵלֶת אַחוּז

רש"י

א (א) ויהי בימי אחשורוש. מלך פרס היה, שמלך תחת כורש לסוף שבעים שנה של גלות צנל: הוא אחשורוש. הוא ברשעו מתחלתו ועד סופו (מגילה יא): המלך. שמלך מעצמו ולא היה מזרע המלוכה (ס:). מהדו ועד בוש וגו'. המולך על מאה ועשרים ושבע מדינות, כמו שמולך מהדו ועד כוש שעומדים זה אלל זה. וכן (מלכס ד ט) כי הוא רודה כלל עזר הנהר מתפסח ועד עזה, שהיה רודה כלל עזר הנהר כמו שהוא רודה מתפסח עד עזה (מגילה יא): (ב) בשבת המלך אחשורוש וגו'. כשנתקיים המלכות צידו. ורבותינו פירשוהו צענין אחר במסכת מגילה (יא): (ג) הפרתמים. שלטונים כלשון פרס (ס: יב): (ד) ימים רבים. עשה להם משתה: (ה) גנת. מקום זרעוני ירקות: ביתן. נטוע צאלנות: (ו) חור ברפס ותכלת. מיני בגדים צבעונים פירס להם למצעות (ס:). אחוז בחבלי בוץ וארגמן. מרוקמים צפתילי צוך וארגמן

בַּחֲבִלֵי־בוץ וְאַרְגָּמָן עַל־גְּלִילִי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי זָהָב מִטּוֹת | זָהָב וְכֶסֶף
 עַל רִצְפַת בַּהֲטוֹשׁוֹשׁ וְדָר וְסַחֲרָת: ז וְהַשְּׁקוֹת בְּכִלֵי זָהָב וּבָלִים
 מִבָּלִים שׁוֹנִים וַיִּזֶן מַלְכוֹת רַב בְּיַד הַמֶּלֶךְ: ח וְהַשְּׁתִיָּה בַדַּת אֵין אֲנִים
 בִּי־בֵן | יסַד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל־רַב בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹת בְּרָצוֹן אִישׁ־אִישׁ:
 ט גַּם וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה עָשְׂתָה מִשְׁתָּה נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוֹת אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ
 אַחֲשׁוּרוֹשׁ: י בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּטוֹב לִב־הַמֶּלֶךְ בֵּינָם אָמַר לְמַהוֹמֵן
 בַּזָּתָא חֲרַבּוֹנָא בְּגַתָּא וְאַבְגַּתָּא זֹתָר וְכַרְכָּם שְׁבַעַת הַפְּרִיסִים הַמְּשַׁרְתִּים
 אֶת־פְּנֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲשׁוּרוֹשׁ: יא לְהָבִיא אֶת־וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה לְפָנָי הַמֶּלֶךְ
 בְּכֶתֶר מַלְכוֹת לְהִרְאוֹת הָעַמִּים וְהַשָּׂרִים אֶת־יֹפִיָּה כִּי־טוֹבַת מְרָאָה
 הִיא: יב וַתִּמָּאֵן הַמַּלְכָּה וַשְׁתִּי לָבוֹא בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּיַד הַפְּרִיסִים
 וַיִּקְצַף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַחֲמַתּוֹ בַּעֲרָה בּוֹ: יג וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְחַכְמָיִם יְדַעֵי
 הָעֵתִים כִּי־בֵן דְּבַר הַמֶּלֶךְ לְפָנָי כָּל־יְדַעֵי דַת וְדוּן: יד וְהַקָּרָב אֵלָיו
 בְּרִשְׁנָא שְׁתָּר אֲדַמְתָּא תְּרִישִׁישׁ מְרַם מְרַסְנָא מְמוּכָן שְׁבַעַת שָׂרֵי |
 פְּרַם וּמְדֵי רְאִי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַיִּשְׁבִּים רְאִישָׁנָה בַּמַּלְכוֹת: טו כַּדַּת מַה־

רש"י

אותן פרס להם על גלילי כסף ועל עמודי שש: ממוות זהב וכסף. ערך לישש עליהם לסעודה: על רצפת.
 קרקעות של זהב ושש וגו' מיני אצנים טוֹבוֹת פִּרְשׁוּ רְצוּתֵינוּ (סז), ולפי משמעות המקרא כך שמש:
 (ז) והשקות בבלי זהב. כמו ולהשקות (שמות ז טו): שונים. משונים זה מזה, וכן דמיהם שונות (להן ג ט),
 ורצותינו (מגילה יג). דרשו מה שדרשו: ויין מלכות רב. הרצה, ורצותינו (סז) אמרו שהסקה אותם כל אחד
 ואחד יין שהוא זקן ממנו: (ח) בדת. לפי שיש סעודות שכוּפִין את המסובין לשמות כלי גדול, ויש שאינו יכול
 לשמותו כי אם צקושי, אזל כאן אין אונס: יסד. לשון יסוד, כלומר כן תיקן וצויה: על כל רב ביתו. על כל
 שרי הסעודה שר האופים ושר הטבחים ושר המשקים: לעשות ברצון איש ואיש. לכל אחד ואחד רצונו:
 (י) ביום השביעי. רצותינו (סז יג) אמרו שצט היה: (יב) ותמאן המלכה ושתִּי. רצותינו (סז) אמרו לפי
 שפרחה צה זרעת כדי שתמאן ותהרג, לפי שהיתה מפשטת צנות ישראל ערומות ועושה צהן מלאכה שצצת,
 נגזר עליה שתפשט ערומה שצצת: ויקצף. ששלחה לו דברי גנאי: (יג) כי בן דבר המלך. כי כן מנהג המלך
 בכל משפט, לשום את הדבר לפני כל יודעי דת ודין: (יד) והקרב אליו. לערוך דבריו לפניו, אלו הם

לַעֲשׂוֹת בַּמַּלְכָּה וְשִׁתִּי עַל | אֲשֶׁר לֹא-עָשִׂתָה אֶת-מְאֹמֶר הַמֶּלֶךְ
 אַחֲשֵׁרוֹשׁ בְּיַד הַפָּרְסִיּוֹת: טז וַיֹּאמֶר מְמוּזָּן [מומכן כתיב] לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
 וְהַשָּׂרִים לֹא עַל-הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ עֹוֹתָהּ וְשִׁתִּי הַמַּלְכָּה כִּי עַל-כָּל-הַשָּׂרִים
 וְעַל-כָּל-הָעַמִּים אֲשֶׁר בְּכָל-מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ: יז כִּי-יֵצֵא
 דְבַר-הַמַּלְכָּה עַל-כָּל-הַנָּשִׁים לְהַבְזוֹת בַּעֲלֵיהֶן בְּעִינֵיהֶן בְּאֹמְרָם הַמֶּלֶךְ
 אַחֲשֵׁרוֹשׁ אָמַר לְהַבִּיא אֶת-וְשִׁתִּי הַמַּלְכָּה לִפְנֵינוּ וְלֹא-נָאֵה: יח וְהַיּוֹם
 הַזֶּה תֵּאמְרָנָה | שָׂרוֹת פָּרֶס-וּמְדֵי אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת-דְּבַר הַמַּלְכָּה לְכָל
 שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וּבְדֵי בּוּיּוֹן וְקַצֵּף: יט אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵצֵא דְבַר-
 מַלְכוּת מִלִּפְנֵינוּ וַיִּכְתַּב בְּדַתִּי פָּרֶס-וּמְדֵי וְלֹא יַעֲבֹר אֲשֶׁר לֹא-תִבְּוא
 וְשִׁתִּי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ וּמַלְכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לְרַעוּתָהּ הַטּוֹבָה
 מִמֶּנָּה: כ וְנִשְׁמַע פְּתָנָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה בְּכָל-מַלְכוּתוֹ כִּי רַבָּה
 הִיא וְכָל-הַנָּשִׁים יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶן לְמַגְדוֹל וְעַד-קַטָּן: כא וַיִּיטֹב
 הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ בְּדַבַּר מְמוּזָּן:
 כב וַיִּשְׁלַח סָפְרִים אֶל-כָּל-מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֶל-מְדִינָה וּמְדִינָה בְּכַתְּבָה
 וְאֶל-עַם וְעַם בְּלִשׁוֹנוֹ לְהִיזֹת כָּל-אִישׁ שַׁרְר בְּבֵיתוֹ וּמְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן
 עַמּוֹ:

רש"י

כרשנא שטר וגו': (טז) בדת מה לעשות. מוסב על ויאמר המלך לחכמים: (טז) עותה. לשון עון: (יז) כי יצא דבר המלכה על כל הנשים. זה שבזמה את המלך על כל הנשים להצוות אף הן את צעליהם: (יח) תאמרנה שרות פרס ומדי. לכל שרי המלך את הדבר הזה. והרי זה מקרא קצר: ובדי בויון. ויש דבצר הזה הרבה ציון וקצף (אסת"ר ד ט): (יט) דבר מלכות. גזרת מלכות של נקמה, שצויה להורגה: ויכתב בדתי פרס ומדי. בספרי חוק ומנהג המלכות: ולא יעבור. חוק זה מצנייהם, שיהא זה חוק ודת לכל הצוה את צעלה: אשר לא תבוא ושתי. ולכך נהרגה (אסת"ר ד יא): (כב) ומדבר בלשון עמו. כופה את אשמו ללמד את לשונו אם היא צת לשון אחר (אסת"ר ד יב):

פרק ב

א אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בָּשָׂדַח חֲמַת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ זָכַר אֶת־וְשֵׁתִי
 וְאֵת אֲשֶׁר־עָשָׂתָה וְאֵת אֲשֶׁר־נִגְזַר עָלֶיהָ: ב וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי־
 הַמֶּלֶךְ מִשְׂרָתָיו יִבְקְשׂוּ לַמֶּלֶךְ נַעֲרוֹת בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת מֵרָאֵה: ג וַיִּפְקַד
 הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים בְּכָל־מְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ וַיִּקְבְּצוּ אֶת־כָּל־נַעֲרֹת־בְּתוּלֹת
 טוֹבֹת מֵרָאֵה אֶל־שׁוּשַׁן הַבִּירָה אֶל־בֵּית הַנָּשִׁים אֶל־יַד הַגָּא סָרִיס
 הַמֶּלֶךְ שִׁמְר הַנָּשִׁים וְנָתַן תַּמְרוּקִיהֶן: ד וְהַנַּעֲרָה אֲשֶׁר תִּיטֵב בְּעֵינֵי
 הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ: תַּחַת וְשֵׁתִי וַיִּטֵּב הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ כֵּן: ה אִישׁ
 יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וְשֵׁמוֹ מֶרְדֳּכָי כֶּן יֶאֱר כֶּן־שְׁמַעִי כֶּן־קַיֶּשׁ
 אִישׁ יְמִינִי: ו אֲשֶׁר הִגְלָה מִירוּשָׁלַיִם עִם־הַגְּלָה אֲשֶׁר הִגְלָתָה עִם
 יְכַנְיָה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: ז וַיְהִי אִמֵּן
 אֶת־תְּדַפָּה הָיָה אֶסְתֵּר בַּת־דָּדּוּ כִּי אֵין לָהּ אָב וְאִם וְהַנַּעֲרָה יִפְתֹּ־
 תָאֵר וְטוֹבַת מֵרָאֵה וּבְמֹת אֲבִיהָ וְאִמָּהּ לְקַחַת מֶרְדֳּכָי לֹו לְבַת:
 ח וַיְהִי כִּתְשֻׁמֶע דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ וּבַהֲקִבֵץ נַעֲרוֹת רַבּוֹת אֶל־שׁוּשַׁן
 הַבִּירָה אֶל־יַד הַגָּי וַתִּלְקַח אֶסְתֵּר אֶל־בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶל־יַד הַגָּי שִׁמְר
 הַנָּשִׁים: ט וַתִּיטֵב הַנַּעֲרָה בְּעֵינָיו וַתִּשָּׂא תְּסָד לְפָנָיו וַיְבַחַל אֶת־
 תַּמְרוּקֶיהָ וְאֶת־מְנוֹתֶיהָ לְתַת לָהּ וְאֵת שֶׁבַע הַנַּעֲרוֹת הָרֵאוּת לְתַת־לָהּ

רש"י

ב (א) זכר את ושת. את יפיה ונענצ: (ג) ויפקד המלך פקידים. לפי שכל פקיד ופקיד ידועות לו נשים
 היפות שנמדנתו: תמרוקיהן. הן דברים המנחמין כמו ומורק ושופך (ויקרא ו כא), שמן ערב ומיני
 סמנים וצמחים המטהרין ומעדינין את הצער (מגילה יג): (ה) איש יהודי. על שגלה עם גלות יהודה. כל
 אותן שגלו עם מלכי יהודה היו קרויים יהודים בין הגוים, ואפילו משצט אחר הם (שם יב): איש ימיני.
 מנזמין היה, כך פשוטו. ורבותינו (שם) דרשו מה שדרשו: (ז) לו לבת. רבותינו פירשו (שם יג) לצית לאשה:
 (ט) ויבחל את תמרוקיה. זריו וממהר צלה משל כולן: הראיות לתת לה. לשרתה, וכן עושין לכולן.

מבית המלך וישנה ואת־נערותיה לטוב בית הנשים: לא־הגידה אסתר את־עמה ואת־מולדתה כי מרדכי צוה עליה אשר לא־תגיד: יא ובכל־יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית־הנשים לדעת את־שלום אסתר ומה־יעשה בה: יב ובהגיע תר נערה ונערה לבוא אל־המלך אחשוורוש מִקֵּץ היות לה בדת הנשים שנים עשר חדש כי בן ימלאו ימי מרוקיהן ששה חדשים בשמן הזר וששה חדשים בפשמים ובתמרוקי הנשים: יג ובזה הנערה באה אל־המלך את כל־אשר תאמר ינתן לה לבוא עמה מבית הנשים עד־בית המלך: יד בערב | היא באה ובבקר היא שבה אל־בית הנשים שני אל־יד שעשגו סרים המלך שמר הפולגשים לא־תבוא עוד אל־המלך כי אם־חפץ בה המלך ונקראה בשם: טו ובהגיע תר־אסתר בת־אביחיל יד מרדכי אשר לקח־לו לבת לבוא אל־המלך לא בקשה דבר כי אם את־אשר יאמר הגי סרים־המלך שמר הנשים ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל־ראיה: טז ותלקח אסתר אל־המלך אחשוורוש אל־בית מלכותו בחדש העשירי הוא־חדש טבת בשנת־שבע למלכותו: יז ויאהב המלך את־אסתר מכל־הנשים ותשא־חן וחסד לפניו מכל־

רש"י

ורבותינו (ס) דרשו מה שדרשו: וישנה. שינה אותה: (י) אשר לא תגיד. כדי שיאמרו שהיא ממשפחה צוויה וישלמה, שאם ידעו שהיא ממשפחת שאל המלך היו מחזיקים בה: (יא) ומה יעשה בה. זה אחד משני דברים שניתן להם רמו ישועה, דוד ומרדכי. דוד שנאמר (שמואל א י' לו) גם את הארי גם הדוב הכה עזדק, אמר לא צא לידי דבר זה אלא לסמוך עליו להלחם עם זה. וכן מרדכי אמר לא אירע לזדקת זו שתלקח למשכב נכרי אלא שעמידה לקום להושיע לישראל, לפיכך היה מחזר לדעת מה יהא צפופה (אסתר ו' א): (יב) תר. זמן: (יג) כל אשר תאמר. כל שחוק ומיני זמר: (יד) אל בית הנשים שני. השני: (טז) בחדש העשירי. עת כינה, שהגוף נהנה מן הגוף. וזמן הקצ"ה אותו עת כינה כדי לחצבה עליו (מגילה ג:). (יז) מכל הנשים. הצעולות, שאף נשים הצעולות קיבץ (ס):

הַבְּתוּלוֹת וַיִּשָּׂם בְּתֵר־מַלְכוּת בְּרֹאשָׁהּ וַיִּמְלִיכָהּ תַּחַת וְשֵׁתִי: יח וַיַּעַשׂ
הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֵּה גָדוֹל לְכָל־שָׂרָיו וְעַבְדָּיו אֶת מִשְׁתֵּה אֶסְתֵּר וְהִנְחָה
לְמַדְינֹת עֵשָׂה וַיִּתֵּן מִשְׁאֵת בְּיַד הַמֶּלֶךְ: יט וּבְהַקְבִּץ בְּתוּלוֹת שְׁנֵית
וּמְרַדְבֵי יֹשֵׁב בְּשַׁעַר־הַמֶּלֶךְ: כ אֵין אֶסְתֵּר מִגִּדַת מוֹלַדְתָּהּ וְאֶת־עַמֻּמָּה
פֶּאֶשֶׁר צִוָּה עָלֶיהָ מְרַדְבֵי וְאֶת־מֵאֲמֵר מְרַדְבֵי אֶסְתֵּר עֵשָׂה פֶּאֶשֶׁר
הִיִּתָּה בְּאֻמְנָה אֶתּוֹ: כא בַּיָּמִים הָהֵם וּמְרַדְבֵי יֹשֵׁב בְּשַׁעַר־הַמֶּלֶךְ קָצַף
בְּגִתּוֹ וְתָרַשׁ שְׁנֵי־סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמֵרֵי הַסֶּפֶר וַיִּבְקֹשׁוּ לְשַׁלַּח יָד בַּמֶּלֶךְ
אֶחְשׂוֹרֶשׁ: כב וַיִּוֹדַע הַדָּבָר לְמְרַדְבֵי וַיִּגֵּד לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר
אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מְרַדְבֵי: כג וַיִּבְקֹשׁ הַדָּבָר וַיִּמְצָא וַיִּתְּלוּ שְׁנֵיהֶם
עַל־עֵץ וַיִּכְתֹּב בְּסֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְבְנֵי הַמֶּלֶךְ:

פרק ג

א אַחֲרַי | תְּדַבְּרִים הָאֵלֶּה גְּדֹל הַמֶּלֶךְ אֶחְשׂוֹרֶשׁ אֶת־הַמֶּן בְּיַד
הַמִּדְתָּא הַאֲנָנִי וַיִּנְשְׂאָהוּ וַיִּשָּׂם אֶת־כֶּסֶּאֱוֹ מֵעַל כָּל־הַשָּׂרִים אֲשֶׁר
אֶתּוֹ: ב וְכָל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ פְּרָעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים
לְהַמֶּן בֵּי־בֵן צִוְּהֵלוֹ הַמֶּלֶךְ וּמְרַדְבֵי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה:

רש"י

(יח) והנחה למדינות עשה. לכבודה הניח להם מן המס שעליהם (סג): ויתן משאת. שלח דורונות להם.
והכל כדי לפתותה אולי תגיד מולדתה, ואף על פי כן: (ב) אין אסתר מגדת מולדתה. לפי שמרדכי יושב
בשער המלך המורוזה והמרמוזה על כך: (כא) לשלח יד. להשקותו סם המות (מגילה יג): (כב) ויודע הדבר
למרדכי. שהיו מספרים דצריהם לפניו בלשון טרסי, ואין יודעים שהיה מרדכי מכיר בצעזעים לשונות, שהיה
מיושבי לשכת הגזית (סג): (כג) ויכתב בספר דברי הימים. הטובה שעשה מרדכי למלך:

ג (א) אחר הדברים האלה. שנצטאה רפואה זו להיות לתשועה לישראל: גדל המלך וגו' את המן.
שהקדוש ברוך הוא צוה רפואה למכתן של ישראל קודם שיציא המכה עליהם (סג): (ב) בורעים
ומשתחווים. שעשה עמנו אלוה לפיכך ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה (אסתר ז ה):

ג וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ לְמַרְדֵּכִי מִדַּעַל אֶתֶּה
 עֹזֵר אֶת מְצֻת הַמֶּלֶךְ: ד וַיְהִי כַּאֲמָרָם [באמרום כתיב] אֵלּוּ יוֹם וַיּוֹם
 וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וַיִּגִּידוּ לְהַמֵּן לְרֹאוֹת הַיַּעֲמֹדוֹ דְּבָרֵי מַרְדֵּכִי כִּי-
 הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הוּא יְהוּדִי: ה וַיֵּרָא הַמֵּן כִּי-אֵין מַרְדֵּכִי פֹרַע
 וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וַיִּמְלֵא הַמֵּן חֲמָה: ו וַיָּבֹז בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמַרְדֵּכִי
 לְבַדּוֹ כִּי-הִגִּידוּ לוֹ אֶת-עַם מַרְדֵּכִי וַיִּבְקַשׁ הַמֵּן לְהַשְׁמִיד אֶת-כָּל-
 הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל-מְלָכוֹת אַחַשְׁוֵרוּשׁ עִם מַרְדֵּכִי: ז בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן
 הוּא-חֲדָשׁ נִסָּן בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוּשׁ הַפִּיל פּוֹרֹ הוּא
 הַגּוֹרֵל לְפָנָי הַמֵּן מִיּוֹם | לַיּוֹם וּמַחֲדָשׁ לְחֲדָשׁ שְׁנַיִם-עָשָׂר הוּא-חֲדָשׁ
 אֲדָר: ח וַיֹּאמֶר הַמֵּן לַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוּשׁ יִשְׁנֹו עִם-אֶחָד מִכּוֹזֵר וּמִפָּרֵד
 בֵּין הָעַמִּים בְּכָל מְדִינֹות מְלֻכוֹתָךְ וְדַתִּיהֶם שְׁנוֹת מִכָּל-עָם וְאֶת-דַּתִּי
 תִּמְלֹךְ אֵינָם עֹשִׂים וְלַמֶּלֶךְ אֵין-שׁוּה לְהַנִּיחָם: ט אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב
 יִכְתֹּב לְאַבְדָּם וְעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כֶּסֶף אֲשֶׁקוּל עַל-יָדִי עֲשִׂי
 תִּמְלֹאכָה לְהַבִּיא אֶל-גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ: י וַיִּסֵּר הַמֶּלֶךְ אֶת-טַבַּעְתּוֹ מֵעַל
 יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהַמֵּן בֶּן-הַמַּדְתָּא הָאֲנָנִי צָרַר תִּיְהוּדִים: יא וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
 לְהַמֵּן הַכֶּסֶף נָתוּן לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ: יב וַיִּמְרָאוּ
 סָבְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֲדָשׁ תְּרִאשׁוֹן בְּשָׁלוּשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ וַיִּכְתֹּב בְּכָל-
 אֲשֶׁר-צִוָּה הַמֵּן אֶל אַחַשְׁדָּרְפָּנֵי-הַמֶּלֶךְ וְאֶל-הַפְּחָזִים אֲשֶׁר | עַל-מְדִינָה

רש"י

(ד) היעמדו דברי מרדכי. האומר שלא ישתחוה עולמית כי הוא יהודי והוזהר על עצודת אלילים (שם שם ט):
 (ז) הפיל פור. הפיל מי שהפיל ולא פירש מי, ומקרא קצר הוא: הוא הגורל. הכתוב מפרש ומהו הפור,
 הוא גורל. הפיל הגורל באיזה חודש ילנית: מיום ליום. באיזה יום צחודש שילנית: (ח) ואת דתי המלך.
 לתת מס לעצודת המלך: אין שוה. אין חשש, כלומר אין צע: (ט) יכתב לאבדום. יכתב ספרים לשלוח
 לשרי המדינות לאצדס: (י) ויסר המלך את טבעתו. הוא מתן כל דבר גדול שישאלו מאת המלך, להיות

וּמְדִינָה וְאֶל־שָׂרֵי עַם וְעַם מְדִינָה וּמְדִינָה בְּכַתְּבָהּ וְעַם וְעַם בְּלִשְׁוֹנוֹ
 בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אַחֲשׁוּרֶשׁ נִכְתָּב וּנְחַתֵּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ: יג וּנְשַׁלֹּחַ
 סְפָרִים בְּיַד הַרְצִיִם אֶל־כָּל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁמִיד לְהַרְגוֹ וְלֹאֲבַד
 אֶת־כָּל־הַיְהוּדִים מִנְעֵר וְעַד־זָקֵן טָף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד בְּשִׁלּוּשָׁה
 עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אָדָר וּשְׁלָלָם לָבוֹז: יד פֶּתַח־שַׁנָּן
 הַכְּתָב לְהַנְתֵּן דָּת בְּכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה גְלוּי לְכָל־הָעַמִּים לְהִיּוֹת
 עֲתִידִים לְיוֹם הַזֶּה: טו הַרְצִיִם יֵצְאוּ דְחוּפִים בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ וְהָדָת
 נִתְּנָה בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה וְהַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן יִשְׁבוּ לְשִׁתּוֹת וְהָעִיר שׁוֹשֵׁן נְבוּכָה:

פרק ד

א וּמְרַדְּבֵי יַדְעוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה וַיִּקְרַע מְרַדְּבֵי אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ
 שָׂק וְאֶפֶר וַיֵּצֵא בַתּוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק וְעָקָה גְדֻלָּה וּמָרָה:
 ב וַיָּבֹא עַד לְבַנֵּי שַׁעַר־הַמֶּלֶךְ בִּי אֵין לָבוֹא אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹשׁ
 שָׂק: ג וּבְכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה מְקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מִזֵּעַ אֲבָל
 גְּדוּלָּ לַיְהוּדִים וְצוּם וּבְכֵי וּמִסְפָּד שָׂק וְאֶפֶר יֵצְעוּ לָרַבִּים: ד וַתָּבוֹאֲנָה
 [וּתְבוֹאִינָה כְּתִיב] נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר וְסָרִיסֶיהָ וַיִּגִּידוּ לָהּ וַתִּתְחַלְחַל הַמַּלְכָּה מְאֹד

רש"י

מי שהטבעת צידו שליט בכל דבר המלך: (יג) ונשלוח ספרים. והיו נשלחים ספרים, אישטור"א טרמיי"ש
 בלע"ז. והוא מגזרת אס נלחוס נלחם (שופטים יא כה) הנגלה נגליתי (שמואל א' ז כו) נדמה נדמה (הושע י'):
 בשלושה עשר לחדש שנים עשר. ציוס י"ג לאותו חדש שהוא י"ג לחדשי השנה: (יד) פתשגן. לשון ארמי
 סיפור הכתב. דרישמנ"ט בלע"ז: להנתן דת. ציווי הכתב שהיה אומר להנתן חוק גזירת המלך: גלוי לכל
 העמים. דבר זה: (טו) והדת נתנה בשושן. מקום שהיה המלך שם, ניתן החוק בו ציוס, להיות עמידים
 ליום י"ג לחדש אדר לכך: והעיר שושן נבוכה. היהודים שזנה:

ד (א) ומרדכי ידע. צעל החלוס אמר לו שהסכימו העליונים על כך, לפי שהשתחוו לללם צימי נצודלנדר,
 ושנהנו מסעודת אחשורוש (עי' אסט"ר ז יט, מגילה יב). (ב) בי אין לבוא. אין דרך ארץ לבוא אל שער
 המלך בלבוש שק: (ג) דבר המלך ודתו. כשהשלוחים נושאי הספרים עוזרים שם נחנה הדת צעיר:

וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת־מֶרְדֳּכָי וּלְהַסִּיר שִׁקּוֹ מֵעַלָיו וְלֹא קָבַל׃
 ה וַתִּקְרָא אֶסְתֵּר לַהֲתֵדָּה מִסְרֵי־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הֶעֱמִיד לְפָנֶיהָ וַתַּצְוֶהוּ
 עַל־מֶרְדֳּכָי לְדַעַת מַה־זֶּה וְעַל־מַה־זֶּה׃ ו וַיֵּצֵא הֶתֶדָּה אֶל־מֶרְדֳּכָי אֶל־
 רְחוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר־הַמֶּלֶךְ׃ ז וַיַּגִּד־לוֹ מֶרְדֳּכָי אֵת כָּל־אֲשֶׁר
 קָרָהוּ וְאֵת | פְּרִשְׁתַּת הַפֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הָמוֹן לְשָׂקוֹל עַל־גִּבּוֹי הַמֶּלֶךְ
 בְּיַהּוּדִים [ביהודיים כתיב] לְאַפְדָּם׃ ח וְאֵת־פֶּתַח־שַׁנָּן בְּתֵב־הַדָּת אֲשֶׁר־נָתַן
 בְּשׁוֹשָׁן לְהַשְׂמִידֵם נָתַן לוֹ לְהִרְאוֹת אֶת־אֶסְתֵּר וּלְהַגִּיד לָהּ וּלְצַוּוֹת
 עָלֶיהָ לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לְהִתְחַנֵּן־לוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל־עַמְהָ׃ ט וַיָּבֹא
 הֶתֶדָּה וַיַּגִּד לְאַסְתֵּר אֵת דְּבָרֵי מֶרְדֳּכָי׃ י וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַהֲתֵדָּה וַתַּצְוֶהוּ
 אֶל־מֶרְדֳּכָי׃ יא כָּל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים אֲשֶׁר
 כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבֹא־אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַחֲצַר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא־
 יִקְרָא אֶתְּ דָּתוֹ לְהַמִּית לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט־לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת־שַׂרְבִיט
 הַזָּהָב וְחִיה וְאֲנִי לֹא נִקְרָאתִי לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם׃
 יב וַיַּגִּידוּ לְמֶרְדֳּכָי אֵת דְּבָרֵי אֶסְתֵּר׃ יג וַיֹּאמֶר מֶרְדֳּכָי לְהָשִׁיב אֶל־
 אֶסְתֵּר אֶל־תְּדַמִּי בְּנַפְשִׁךְ לְהַמְלִיט בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִכָּל־הַיְּהוּדִים׃ יד כִּי
 אִם־תִּחְרַשׁ תִּחְרִישִׁי בָּעֵת הַזֹּאת רוּחַ וְהַצִּלָּה יַעֲמֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם
 אֲחֵר וְאֵת וּבֵית־אָבִיךָ תֹּאבְדוּ וּמִי יוֹדֵעַ אִם־לָעֵת כֹּזֵאת תִּגְעַת
 לְמַלְכוּת׃ טו וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהָשִׁיב אֶל־מֶרְדֳּכָי׃ טז לֵךְ בְּנוֹם אֶת־

רש"י

(ז) פרשת הכסף. פירוש הכסף: (יג) אל תדמי בנפשך. אל תחשבי, כמו (במדבר לג טו) והיה כאשר דמיית, אל תדמי בנפשך, אל תהי סבורה להמלט ציוס ההריגה צצית המלך, שאין את רוצה לסקן ענמך עכשיו על הספק לזא אל המלך שלא צרסות: (יד) ומי יודע אם לעת בואת הגעת. ומי יודע אם יחפון צין המלך לשנה הצאה שהוא זמן ההריגה: לעת בואת. שהוא היה עומד צניסן וזמן ההריגה צאדר לשנה הצאה: הגעת למלכות. אם תגיע לגדולה שאת זה עכשיו:

כָּל-הַיְהוּדִים הִנְמַצְאִים בְּשׁוֹשָׁן וְצוּמוֹ עָלַי וְאֶל-תְּאֵכְלוּ וְאֶל-תְּשִׁתּוּ
 שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וַיּוֹם גַּם-אֲנִי וְנִעַרְתִּי אֲצִוִּם כֵּן וּבִכֵּן אָבֹא אֶל-
 הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא-בָדָת וּבְאֲשֶׁר אָבְדָתִי אָבְדָתִי: יז וַיַּעֲבֵר מַרְדֳּכָי וַיַּעַשׂ
 כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוְתָהּ עָלָיו אֶסְתֵּר:

פרק ה

א וַיְהִי | בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׂ אֶסְתֵּר מַלְכוּת וַתַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית-
 הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִיִּת גַּבַּח בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל-כִּסֵּא
 מַלְכוּתוֹ בְּבֵית הַמַּלְכוּת גַּבַּח פֶּתַח הַבַּיִת: ב וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ
 אֶת-אֶסְתֵּר הַמִּלְכָּה עֹמֶדֶת בַּחֲצַר נְשֹׂאָה חֵן בְּעֵינָיו וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ
 לְאֶסְתֵּר אֶת-שַׁרְבִיט תִּזְהַב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ
 הַשַּׁרְבִיט: ג וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה-לָּךְ אֶסְתֵּר הַמִּלְכָּה וּמַה-בְּמִשְׁתָּךְ
 עַד-חֲצִי הַמַּלְכוּת וַיַּנִּיחֵן לָךְ: ד וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב
 יָבֹא הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן הַיּוֹם אֶל-הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי לָךְ: ה וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ מִתְרוֹ אֶת-הַמֶּן לַעֲשׂוֹת אֶת-דְּבַר אֶסְתֵּר וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן

רש"י

(טז) אשר לא בדת. שאין דת ליכנס אשר לא יקרא, ומדרש אגדה (מגילה טו.) אשר לא כדת, שעד עתה
 באונס ועכשיו צרנו: ובאשר אבדתי אבדתי. וכאשר התחלתי לילך לצוד חלק ואמות, ומדרש אגדה
 (סז) כאשר אבדתי מצית אבא ארזד מנך, שמעכשיו שאני צרנו נבעלת לעכו"ם אני אסורה לך: (יז) ויעבר
 מרדכי. על דת להתענות ציוס טוז ראשון של פסה, שהתענה י"ד צניסן וט"ו וט"ז, שהרי ציוס י"ג נכתבו
 הספרים (סז):

ה (א) מלכות. צגדי מלכות. ורבותינו (סז) אמרו שלצטתה רוח הקדש, כמה דלת אמר (דצרי המים א יז
 יט) ורוח לצטה את עמשי: (ג) עד חצי המלכות. דצר שהוא צאמנע וצחצי המלכות, הוא צית
 המקדש שהתחילו לצנותו צימי כורש, וחזר צו וליזה לצטל המלכה, ואחשורוש שעמד אחריו גם הוא ציטל
 המלכה (מגילה טו.). ופשוטו של מקרא אף אם תשאלני ממני חצי המלכות אתן לך: (ד) יבוא המלך
 והמן. רבותינו (סז) אמרו טעמים הרבה צדצר מה ראתה אסתר שזימנה את המן, כדי לקנאו צמלך
 וצשרים, שהמלך יחשוב שהוא חשוק אליה ויהרגנו, ועוד טעמים רצים: אל המשתה. כל סעודה נקראת

אֶל-הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר-עָשְׂתָה אֶסְתֵּר: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר בְּמִשְׁתֶּה
 הַזֶּה מַה-שְּׂאֵלְתְּךָ וְיִנָּתֶן לְךָ וּמַה-בְּקָשְׁתְּךָ עַד-חֲצֵי הַמַּלְכוּת וְתַעֲשֵׂ:
 ז וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמֶר שְׂאֵלְתִי וּבְקָשְׁתִּי: ח אִם-מִצְאֵתִי חֵן בְּעֵינֵי
 הַמֶּלֶךְ וְאִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב לָתֵת אֶת-שְׂאֵלְתִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת-בְּקָשְׁתִּי
 יבֹא הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן אֶל-הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָהֶם וּמָחָר אֶעֱשֶׂה
 כַּדְבַר הַמֶּלֶךְ: ט וַיֵּצֵא הַמֶּן בַּיּוֹם הַהוּא שָׂמֶח וְטוֹב לֵב וְכִרְאוֹת הַמֶּן
 אֶת-מַרְדֳּכָי בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְלֹא-קָם וְלֹא-זָע מִפְּנֵיו וַיִּמְלֵא הַמֶּן עַל-
 מַרְדֳּכָי חֲמָה: י וַיִּתְאַפֵּק הַמֶּן וַיָּבֹא אֶל-בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח וַיָּבֵא אֶת-אֲהֲבָיו
 וְאֶת-זָרֵשׁ אִשְׁתּוֹ: יא וַיִּסְפָּר לָהֶם הַמֶּן אֶת-כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְרַב בְּנָיו וְאֵת
 כָּל-אֲשֶׁר גָּדְלוֹ הַמֶּלֶךְ וְאֵת אֲשֶׁר נִשְׂאוֹ עַל-הַשָּׂרִים וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ:
 יב וַיֹּאמֶר הַמֶּן אִף לֹא-תִבְיָאָה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם-הַמֶּלֶךְ אֶל-הַמִּשְׁתָּה
 אֲשֶׁר-עָשְׂתָה כִּי אִם-אוֹתִי וְגַם-לְמָחָר אֲנִי קָרוּא לָהּ עִם-הַמֶּלֶךְ:
 יג וְכַל-זֶה אֵינְנוֹ שׂוּה לִּי בְּכַל-עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת-מַרְדֳּכָי הִתְהוֹדִי
 יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ: יד וַתֹּאמֶר לוֹ זָרֵשׁ אִשְׁתּוֹ וְכַל-אֲהֲבָיו יַעֲשׂוּ-עִיץ
 גְּבוּהָ חֲמִשִּׁים אַמָּה וּבַבֶּקֶר | אֹמֵר לַמֶּלֶךְ וַיִּתְּלוּ אֶת-מַרְדֳּכָי עַל־יו
 וּבֹא-עִם-הַמֶּלֶךְ אֶל-הַמִּשְׁתָּה שָׂמֶח וַיִּיטֵב הַדְּבָר לְפָנָי הַמֶּן וַיַּעַשׂ
 הָעֵץ:

רש"י

על סם היין, שהוא עיקר: (ח) ומחר אעשה כדבר המלך. מה שצקשת ממני כל הימים לגלות לך את
 עמי ואת מולדתי: (י) ויתאפק. נתחזק לעמוד על כעסו, כי היה ירא להנקם צלא רשות: ויתאפק,
 אישעני"ר זלע"ו: (יג) איננו שוה לי. איני חש לכל הכבוד אשר לי: בבל עת וגו'. אמרו רבותינו (מגילה
 טו.) שהיה מראה לו שטר שמכר עצמו לעבד על חוסר מזונות, כשנתמנו ראשי גייסות מרדכי והמן
 במלחמה אחת:

פרק ו

א בלילה ההוא נדרה שנת המלך ויאמר להביא את-ספר הזכרונות
 דברי הימים ויהיו נקראים לפני המלך: ב וימצא כתוב
 אשר הגיד מרדכי על-בנתנא ותרש שני סריסי המלך משמרי הסף
 אשר בקשו לשלח יד במלך אחשוורוש: ג ויאמר המלך מה-נעשה
 יקר וגדולה למרדכי על-זה ויאמרו נערי המלך משרתיו לא-נעשה
 עמו דבר: ד ויאמר המלך מי בחצר והמן בא לחצר בית-המלך
 החיצונה לאמר למלך לתלות את-מרדכי על-העץ אשר-הבין לו:
 ה ויאמרו נערי המלך אליו הנה המן עמד בחצר ויאמר המלך
 יבוא: ו ויבוא המן ויאמר לו המלך מה-לעשות באיש אשר המלך
 חפץ ביקרו ויאמר המן בלבן למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר
 ממני: ז ויאמר המן אל-המלך איש אשר המלך חפץ ביקרו:
 ח יביאו לבוש מלכות אשר לבש-בו המלך וסוס אשר רכב עליו
 המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו: ט ונתון הלבוש והסוס על-
 יד-איש משרי המלך הפרתמים והלבישו את-האיש אשר המלך
 חפץ ביקרו והרביבו על-הסוס ברחוב העיר וקראו לפניו ככה
 יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו: י ויאמר המלך להמן מהר
 קח את-הלבוש ואת-הסוס באשר דברת ועשה-כן למרדכי היהודי

רשי

ו (א) נדרה שנת המלך. נכ היה. יש אומרים (שס טו) שם את לבו על שזימנה אסתר את המן, שמה נתנה עיניה צו ויהרגהו: להביא את ספר הזכרונות. דרך המלכים כששינתן נודדת אומרים לפניהם משלים ושיחות עד ששינתם חוזרת עליהם. ורבותינו (שס) אמרו מתוך שנתן לבו על המן ואסתר, אמר אי אפשר שלא ידע אדם שהוא אוהבי ענתם ויגלה לי, וחזר ואמר שמה עשה לי אדם טובה ולא גמלתי ואין חוששין עוד לי, לפיכך ויאמר להביא את ספר הזכרונות: (ב) ונתן הלבוש והסוס על יד איש. ואת הכתר

הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ אֶל-תַּפְּלֵי דָבָר מִכָּל אֲשֶׁר דְּבַרְתָּ: יא וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת-הַלְבוּשׁ וְאֶת-תְּפֹסִים וַיִּלְבָּשׁ אֶת-מְרַדְכָּי וַיַּרְפִּיבֵהוּ בְּרָחוּב הָעִיר וַיִּקְרָא לְפָנָיו כַּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ: יב וַיֵּשֶׁב מְרַדְכָּי אֶל-שַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ נִדְחָף אֶל-בֵּיתוֹ אָבֵל וַחֲפוּי רֹאשׁ: יג וַיִּסְפֹּר הַמֶּלֶךְ לְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וּלְכָל-אֲהָבָיו אֵת כָּל-אֲשֶׁר קָרָהוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲכָמָיו וְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ אִם מִזֶּרַע הַיְּהוּדִים מְרַדְכָּי אֲשֶׁר הַחֲלוֹת לְנַפְלֵי לְפָנָיו לֹא-תוּבַל לוֹ כִּי-נַפּוּל תַּפּוּל לְפָנָיו: יד עוֹדֵם מְדַבְּרִים עִמּוֹ וְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ הִגִּיעוּ וַיִּבְהַלּוּ לְהִבְיֹא אֶת-הַמֶּלֶךְ אֶל-הַמִּשְׁטָה אֲשֶׁר-עָשְׂתָה אֶסְתֵּר:

פרק ז

א וַיָּבֵא הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶכֶת לְשֵׁתוֹת עִם-אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה: ב וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר גַּם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי בְּמִשְׁתֵּה הַיּוֹן מַה-שְּׂאֵלְתְּךָ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְתַנְתֵּן לָךְ וּמַה-בְּקָשְׁתְּךָ עַד-חֲצֵי הַמַּלְכוּת וְתַעֲשֶׂ: ג וְתַעַן אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְתֹאמַר אִם-מְצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ הַמֶּלֶךְ וְאִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב תִּנְתֵּן-לִי נַפְשִׁי בְּשֵׂאֵלְתִּי וְעַמִּי בְּבִקְשָׁתִּי: ד כִּי נִמְכַרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי לְחַשְׁמִיד לְהַרְוֹג וּלְאַבֵּד וְאֵלּוּ לְעַבְדִּים וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכַרְנוּ הַחֲרָשְׁתִּי

רש"י

לא הזכיר, שראה עינו של מלך רעה על שאמר שיתנו הכתר בראש אדס: (יב) וישב מרדכי. לשקן ולתעניתו (מגילה טו): אבל וחפוי ראש. רבותינו פירשו הדבר במסכת מגילה (סג): (יג) אשר החלות לנפל וגו'. אמרה אומה זו נמשלו לכוכבים ולעפר, כשהם יורדים יורדים עד לעפר, וכשהם עולים עולים עד לרקיע ועד הכוכבים (סג):

ז (ג) תנתן לי נפשי. שלא אהרג בשלשה עשר באדר שגזרת גזירת הריגה על עמי ומולדתי: ועמי. אינתן לי בצקשתי שלא יהרגו. ואם תאמר מה איכפת לך, כי איככה אוכל וראיתי וגו' (להן טו): (ד) כי אין הצד שוה בנוק המלך. איננו חושש בנוק המלך שאלו רדף אחר הנאתך היה לו לומר מכור אותם לעבדים

כִּי אִין הֲצַר שְׁנָה בְּנוֹק הַמֶּלֶךְ: ה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ וַיֹּאמֶר
 לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה מִי הוּא זֶה וְאֵיזָה הוּא אֲשֶׁר-מְלָאָו לְבֹו לַעֲשׂוֹת
 כֵּן: ו וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִישׁ צַר וְאוֹיֵב הָמֵן תָּרַע תִּזָּה וְהָמֵן נִבְעֵת
 מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה: ז וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִבִּישְׁתָּה תִּזֵּן אֶל-גִּנַּת
 הַבַּיִת וְהָמֵן עָמַד לְבַקֵּשׁ עַל-נַפְשׁוֹ מֵאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה כִּי רָאָה כִּי-
 כָלְתָה אֵלָיו תָּרַעָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ: ח וְהַמֶּלֶךְ שָׁב מִגִּנַּת הַבַּיִת אֶל-בֵּית
 | מִשְׁתֵּה תִזֵּן וְהָמֵן נָפַל עַל-הַמַּטָּה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
 הֲגַם לְכַפּוֹשׁ אֶת-הַמַּלְכָּה עִמִּי בַּבַּיִת הַדָּבָר יֵצֵא מִפִּי הַמֶּלֶךְ וּפְנֵי
 הָמֵן חָפוּ: ט וַיֹּאמֶר חֲרֻבוּנָה אֶחָד מִן-הַפְּרִיסִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה-
 הָעֵץ אֲשֶׁר-עָשָׂה הָמֵן לְמַרְדְּכָי אֲשֶׁר דָּבַר-טוֹב עַל-הַמֶּלֶךְ עִמַּד בַּבַּיִת
 הָמֵן גָּבַהַּ חֲמִשִּׁים אַמָּה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תִּלְהִי עָלָיו: י וַיִּתְּלוּ אֶת-הָמֵן
 עַל-הָעֵץ אֲשֶׁר-הָכִין לְמַרְדְּכָי וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכְבָה:

פרק ח

א בַּיּוֹם הַהוּא נָתַן הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה אֶת-בֵּית הָמֵן
 צָרַר הַיְהוּדִים [היהודיים כתיב] וּמַרְדְּכָי בָּא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי-
 הִגִּידָה אֶסְתֵּר מַה הוּא-לָהּ: ב וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת-טַבַּעְתּוֹ אֲשֶׁר הֶעֱבִיר

רש"י

ולשפחות וקבל הממוק, או החיה אותם להיות לך לעזדים הם זורעם: (ה) ויאמר המלך אחשורוש ויאמר
 לאסתר המלכה. כל מקום שנאמר ויאמר ויאמר שני פעמים אינו אלא למדרש. ומדרשו של זה בתחילה
 היה מדבר עמה על ידי שליח, עכשיו שידע שממשפחת מלכים היא דבר עמה הוא צענמו (מגילה טו.). (ו) כי
 בלתי. נגמרה הרעה והסנאה והנקמה: (ח) והמין נפל. המלאך דחפו (סג) על המטא אשר אסתר
 עליה. דרכן היה לישב צמודה על זרן על גבי המטות כמו שאמר בראש הספר (ו) מטות זהב וכסף לצני
 המשטה: הגם לכבוש. לשון תימה הוא: לכבוש. לאנוס בחזקה, כמו (במדבר לג כג) ונכשזה הארץ: (ט) גם
 הנה העץ. גם רעה אחרת, עשה שהכין העץ לתלות אהצו של מלך, שהליל המלך מסס המות:
 ח (א) מה הוא לה. איך הוא קרוז לה:

מִהֲמֹן וַיִּתְּנָה לְמַרְדֳּכָי וּתְשֵׁם אֶסְתֵּר אֶת־מַרְדֳּכָי עַל־בֵּית הַמֶּן: ג וַתּוֹסֶף
 אֶסְתֵּר וַתְּדַבֵּר לְפָנָי הַמֶּלֶךְ וַתִּפְּלֵל לְפָנָי רַגְלָיו וַתִּבְרַךְ וַתִּתְחַנֵּן־לוֹ
 לְהַעֲבִיר אֶת־רַעַת הַמֶּן הָאֲנֹנִי וְאֵת מַחֲשַׁבְתּוֹ אֲשֶׁר חָשַׁב עַל־הַיְהוּדִים:
 ד וַיֹּשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֵת שְׂרָבֵט תְּזָהָב וַתִּקָּם אֶסְתֵּר וַתַּעֲמֹד לְפָנָי
 הַמֶּלֶךְ: ה וַתֹּאמֶר אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב וְאִם־מִצָּעָתִי חָן לְפָנָי וְכִשֶּׁר
 הִדְבָּר לְפָנָי הַמֶּלֶךְ וְטוֹבָה אֲנִי בְּעֵינָיו יִכְתֹּב לְהַשִּׁיב אֶת־הַסְּפָרִים
 מַחֲשַׁבֶּת הַמֶּן בְּן־הַמַּדְתָּא הָאֲנֹנִי אֲשֶׁר כָּתַב לְאַבְדֹּר אֶת־הַיְהוּדִים אֲשֶׁר
 בְּכָל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ: ו כִּי אֵיכָבֶדָה אוֹכַל וְרָאִיתִי בְרָעָה אֲשֶׁר־יִמְצֵא
 אֶת־עַמִּי וְאֵיכָבֶדָה אוֹכַל וְרָאִיתִי בְּאַבְרָן מוֹלְדָתִי: ז וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
 אַחֲשׂוּרֶשׁ לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּלְמַרְדֳּכָי הַיְהוּדִי תִּנְחַ בֵּית־הַמֶּן נִתְּתִי
 לְאַסְתֵּר וְאֵתוֹ תָּלוּ עַל־הָעֵץ עַל אֲשֶׁר־שָׁלַח יְדוֹ בַּיְהוּדִים [ביהודיים כתיב]:
 ח וְאַתֶּם בָּתְבוּ עַל־הַיְהוּדִים כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וַחֲתֻמוֹ
 בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ כִּי־כָתַב אֲשֶׁר־נִכְתַּב בְּשֵׁם־הַמֶּלֶךְ וְנִחַתּוֹם בְּטַבַּעַת
 הַמֶּלֶךְ אֵין לְהַשִּׁיב: ט וַיִּמְרָאוּ סַכְרֵי־הַמֶּלֶךְ בְּעֵת־תְּהִיָּא בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי
 הוּא־חֲדָשׁ סִיוֹן בְּשִׁלּוֹשָׁה וְעֶשְׂרִים בּוֹ וַיִּכְתַּב בְּכָל־אֲשֶׁר־צִוָּה מַרְדֳּכָי
 אֶל־הַיְהוּדִים וְאֵל הָאַחַשְׁדָּרְפָּנִים וְהַפְּחוֹת וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת אֲשֶׁר |
 מִחֲדוֹ וְעַד־כּוּשׁ שִׁבְעַ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה מְדִינָה וּמְדִינָה בְּכַתְּבָה
 וְעַם וְעַם בְּלִשְׁנֹו וְאֶל־הַיְהוּדִים בְּכַתְּבָם וְכָל־שָׂנֵם: י וַיִּכְתֹּב בְּשֵׁם
 הַמֶּלֶךְ אַחֲשׂוּרֶשׁ וַיְחַתֵּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח סַכְרִים בְּיַד הַרְצִים

רש"י

(ג) להעביר את רעת המן. שלא מתקיים עצמו הרעה: (ד) הנחה בית המן וגו'. ומעתה הכל רואים שאני
 ספן צנס, וכל מה שמאמרו יאמינו הכל שמאמתי הוא, לפיכך אין צריכין אתם להשיבם אלא כתבו ספרים
 אחרים כטוב צעניכם: (ח) אין להשיב. אין נאה להשיבו ולעשות כתב המלך ציוף: (ט) בכתבה. צלומות

בַּסּוּסִים רִכְבֵי הַרְכָּשׁ הָאֲחַשְׁתָּרְנִים בְּנֵי הַרְמָכִים: יא אֲשֶׁר נָתַן
הַמֶּלֶךְ לַיהוּדִים | אֲשֶׁר בְּכָל־עִיר־וְעִיר לְהַקְהִיל וְלַעֲמֹד עַל־נַפְשָׁם
לְהַשְׁמִיד וְלַהֲרֹג וְלַאֲבֹד אֶת־כָּל־חַיִל עִם וּמְדִינָה הַצָּרִים אֲתָם טַף
וְנָשִׁים וּשְׁלָלָם לָבוֹז: יב בַּיּוֹם אַחָד בְּכָל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוּשׁ
בְּשָׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר: יג פֶּתַשְׁגָּן הַכֹּתֵב
לְהַנְתֵּן דָּת בְּכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה גָלוּי לְכָל־הָעַמִּים וְלַהֲלוֹת הַיהוּדִים
[היהודיים כתיב] עֲתִידִים [עתודים כתיב] לַיּוֹם הַזֶּה לְהַנְקֹם מֵאִיְבֵיהֶם: יד הָרָצִים
רִכְבֵי הַרְכָּשׁ הָאֲחַשְׁתָּרְנִים יֵצְאוּ מִבְּהַלְיִים וּדְחוּפִים בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ
וְהִדָּת נִתְּנָה בְּשׁוֹשָׁן הַבִּירָה: טו וּמֶרְדֵּכִי יֵצֵא | מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלָבוֹשׁ
מַלְכוּת תְּכֵלֶת וְחֹר וְעֻטְרֹת זָהָב גְּדוּלָּה וְתַכְרִיף בּוּץ וְאַרְגָּמָן וְהָעִיר
שׁוֹשָׁן צִהְלָה וְשִׁמְחָה: טז לַיהוּדִים הִיתָה אוֹרָה וְשִׁמְחָה וְשָׂשׂוֹן וַיִּקָּר:
יז וּבְכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכָל־עִיר וְעִיר מְקוֹם אֲשֶׁר דִּבְרַת־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ
מִגֵּיעַ שִׁמְחָה וְשָׂשׂוֹן לַיהוּדִים מִשְׁתָּה וַיּוֹם טוֹב וְרַבִּים מֵעַמֵי הָאָרֶץ
מִתִּיהָדִים כִּי־נִפְּל פְּחַד־הַיהוּדִים עֲלֵיהֶם:

פרק ט

א וּבַשְּׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר בְּשָׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ אֲשֶׁר
הִגִּיעַ דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ לְהַעֲשׂוֹת בַּיּוֹם אֲשֶׁר שִׁבְרוּ אִיבֵי

רש"י

שלה: בלשנו. הוא הדיבור: (י) ביד הרצים. רוכבי סוסים שצוה להם לרוץ: האחשתרנים. מין גמלים
הממהרים לרוץ: (יא) ושללם לבוז. כאשר נכתב צראשונות והם צצה לא שלחו את ידם שהראו לכל שלא
נעשה לשם ממון: (יג) פתשגן. אגרת מפורש: (יד) מבחלים. ממהרים אותם לעשות מהרה, לפי שלא היה
להם פנאי, שהיה להם להקדים רצים הראשונים להצטרס: (טו) ותכריך בויץ. מעטה צוך טלית העשוי
להתעטף: (יז) מתייהדים. מתגירים:

תִּיהְיוּדִים לְשָׁלוֹט בָּהֶם וְנִתְּכַוֵּן הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלֹטוּ תִּיהְיוּדִים הַמָּזָה
 בְּשֵׁנְאֵיהֶם: ב נִקְהָלוּ תִּיהְיוּדִים בְּעִירָהֶם בְּכָל־מְדִינֹת הַמְּלֶךְ אַחֲשֹׁרוֹשׁ
 לְשַׁלַּח יָד בַּמְּבַקְשֵׁי רַעְתָם וְאִישׁ לֹא־עָמַד לְפָנֵיהֶם כִּי־נִפְלַ פְּחָדָם
 עַל־כָּל־הָעַמּוּם: ג וְכָל־שָׂרֵי הַמְּדִינֹת וְהָאֲחֻשְׁדָּרָפָנִים וְהַפְּחֹת וְעֹשֵׂי
 הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ מִנְּשָׂאִים אֶת־תִּיהְיוּדִים כִּי־נִפְלַ פְּחָד־מְרַדְּכֵי
 עֲלֵיהֶם: ד כִּי־גָדוֹל מְרַדְּכֵי בְּבֵית הַמְּלֶךְ וְשָׁמְעוּ הוֹלְךָ בְּכָל־הַמְּדִינֹת
 כִּי־הָאִישׁ מְרַדְּכֵי הוֹלְךָ וְגָדוֹל: ה וַיָּבֹו תִּיהְיוּדִים בְּכָל־אֲבוֹהֶם מִפְּת־
 חֶרֶב וְהָרָג וְאֲבָדוֹ וַיַּעֲשׂוּ בְּשֵׁנְאֵיהֶם כְּרָצוֹנָם: ו וּבְשׁוֹשַׁן הַבִּירָה הָרְגוּ
 תִּיהְיוּדִים וְאֲבָד חֲמִשׁ מֵאוֹת אִישׁ: ז וְאֵת | פֶּרֶשְׁנֵדְתָא וְאֵת | דִּלְפֹּון
 וְאֵת | אֶסְפֶּתָא: ח וְאֵת | פּוֹרְתָא וְאֵת | אֲדִלְיָא וְאֵת | אֲרוּדְתָא:
 ט וְאֵת | פֶּרֶמְשֶׁתָא וְאֵת | אֲרִיסֵי וְאֵת | אֲרָדֵי וְאֵת | וַיִּזְחָא: י עֲשֶׂרֶת
 בְּנֵי הַמֶּן כִּן־הַמְּדִתָא עָרַר תִּיהְיוּדִים הָרְגוּ וּבִבְזָה לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם:
 יא בַּיּוֹם הַהוּא בָּא מִסְפָּר הַתְּרוּגִים בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה לְפָנֵי הַמְּלֶךְ:
 יב וַיֹּאמֶר הַמְּלֶךְ לְאַסְתֵּר לְאַסְתֵּר הַמְּלֶכָה בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה תָּרְגוּ תִּיהְיוּדִים
 וְאֲבָד חֲמִשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְאֵת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי־הַמֶּן בְּשָׂאֵר מְדִינֹת הַמְּלֶךְ
 מִתָּה עָשׂוּ וּמִה־שְׂאֵלְתֶךָ וַיִּנְתְּנוּ לָךְ וּמִה־בְּקִשְׁתֶּךָ עוֹד וְתַעֲשִׂי: יג וַתֹּאמֶר
 אֶסְתֵּר אִם־עַל־הַמְּלֶךְ טוֹב יִנְתְּנוּ גַם־מִתָּר לִיהְיוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוֹשַׁן
 לַעֲשׂוֹת כְּרַת הַיּוֹם וְאֵת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי־הַמֶּן יִתְּלוּ עַל־הָעֵץ: יד וַיֹּאמֶר

רש"י

ט (י) עשרת בני המן. ראיתי צדק עולם (רבה פרק טו) אלו עשרה שכתבו שטנה על יהודה וירושלים, כמו
 שכתוב צספר עורא (ד ו) וצמלכות אחשורוש צתחלת מלכותו כתבו שטנה על יושבי יהודה וירושלם. ומה
 היא השטנה, לצטל העולים מן הגולה צימי כורש שהתחילו לצנות את הצית והלשינו עליהם הכותים
 וההדלילוס וכשמת כורש ומלך אחשורוש והתנשא המן, דאג שלא יעסקו אותן שצירושלים צצנין, ושלחו צסס
 אחשורוש לשרי עצר הנהר לצטלן; ובבוה לא שלחו את ידם. שלא יתן המלך עין ררה צממון: (יג) ואת

הַמֶּלֶךְ לְהַעֲשׂוֹת לָנוּ וּתְנַתֵּן דָּת בְּשׂוֹשָׁן וְאֵת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי-הַמֶּן תָּלוּ:
טו וַיִּקְהָלוּ הַיְהוּדִים [היהודיים כתיב] אֲשֶׁר-בְּשׂוֹשָׁן גַּם בַּיּוֹם אַרְבַּעַת עָשָׂר
לְחֹדֶשׁ אֲדָר וַיִּתְּרוּ בְּשׂוֹשָׁן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וּבְבִזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת-
יָדָם: טז וּשְׂאֵר הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּמַדִּינֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהָלוּ | וְעָמַד עַל-
נַפְשָׁם וְנֹחַ מֵאִיְבֵיהֶם וְהָרַג בְּשֵׁנָאֵיהֶם חֲמֹשֶׁה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וּבְבִזָּה
לֹא שָׁלְחוּ אֶת-יָדָם: יז בַּיּוֹם-שְׁלֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְנֹחַ בְּאַרְבַּעַת
עָשָׂר בּוֹ וַעֲשָׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתָּה וְשִׂמְחָה: יח וְהַיְהוּדִים [והיהודיים כתיב]
אֲשֶׁר-בְּשׂוֹשָׁן נִקְהָלוּ בְּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר בּוֹ וּבְאַרְבַּעַת עָשָׂר בּוֹ וְנֹחַ
בַּחֲמֹשֶׁה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשָׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתָּה וְשִׂמְחָה: יט עַל-כֵּן הַיְהוּדִים
הַפְּרֹזִים [הפרוזיים כתיב] הִישָׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרֹזוֹת עֲשִׂים אֶת יוֹם אַרְבַּעַת
עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר שִׂמְחָה וּמִשְׁתָּה וַיּוֹם טוֹב וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אִישׁ
לְרֵעֵהוּ: כ וַיִּכְתֹּב מְרַדְּכִי אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל-כָּל-
הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל-מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֶת-שׂוֹרֹשׁ הַקְּרוּבִים וְהַרְחוּקִים:
כא לְמַיִם עֲלֵיהֶם לְהַיּוֹת עֲשִׂים אֶת יוֹם אַרְבַּעַת עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר
וְאֵת יוֹם-חֲמֹשֶׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה: כב בַּיָּמִים אֲשֶׁר-נָחַו בָּהֶם
הַיְהוּדִים מֵאִיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֲכָל
לַיּוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתָּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אִישׁ
לְרֵעֵהוּ וּמִתְּנֹנֹת לְאֶבְיָנִים: כג וּמְכַל הַיְהוּדִים אֵת אֲשֶׁר-הִחֲלוּ לַעֲשׂוֹת
וְאֵת אֲשֶׁר-כָּתַב מְרַדְּכִי אֲלֵיהֶם: כד כִּי הָמֵן בֶּן-הַמְּדֵתָא הָאֲנָנִי צִרַר

רש"י

עשרת בני המן יתלו על העץ. אומן שנהרגו: (יד) ותנתן דת. נגזר חוק מאת המלך: (יט) הפרוזים. שאינם יושבים צערי חומה בצרבעה עשר, ומוקפין חומה צע"ו כשזן והיקף זה לריך שיהיה מימות יהושע זן נון. כך דרשו ולמדו רבותינו (מגילה ב:): ומשלוח. שם דבר, כמו משמר (נחמיה יב כד), משמע (ישעיה יא א) לפיכך השי"ן נקודה רפי: (ב) ויכתב מרדכי. היא המגלה הזאת כמות שהיא: (כד) כי המן בן המדתא.

בַּל־תִּיהְיוּדִים חָשֵׁב עַל־תִּיהְיוּדִים לְאַבְדָּם וְהַכֵּל פּוּר הוּא הַנּוֹרָל
 לְהַמָּם וְלְאַבְדָּם: כה ובבאה [בא] וּבְכֹאֵה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עִם־הַסֵּפֶר יָשׁוּב
 מִחֲשֻׁבְתּוֹ הִרְעָה אֲשֶׁר־חָשַׁב עַל־תִּיהְיוּדִים עַל־רֹאשׁוֹ וְתָלוּ אֹתוֹ וְאֶת־
 בָּנָיו עַל־הָעֵץ: כו עַל־כֵּן קָרְאוּ לַיָּמִים הָאֵלֶּה פּוּרִים עַל־שֵׁם הַפּוּר
 עַל־כֵּן עַל־כֵּן דְּבָרֵי הָאֲנָרֶת הַזֹּאת וּמָה־רָאוּ עַל־כִּכָּה וּמָה הִגִּיעַ
 אֲלֵיהֶם: כז קִיְמוּ וְקַבְּלוּ [וקבל כתיב] תִּיהְיוּדִים | עֲלֵיהֶם | וְעַל־זֶרְעָם וְעַל
 כָּל־הַנְּגֻלּוֹת עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לַהֲיוֹת עֲשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה
 בְּכַתְּבָם וּבְזִמְנָם בְּכָל־שָׁנָה וּשְׁנָה: כח וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים
 בְּכָל־יָדוֹר וְיָדוֹר מִשְׁפָּחָהּ וּמִשְׁפָּחָהּ מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וְעִיר וַיָּמִי
 הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבֹרוּ מִתּוֹךְ תִּיהְיוּדִים וְזָכָרָם לֹא־יִסּוּף מִזֶּרְעָם:
 כט וְתִכְתֹּב אֶסְתֵּר תְּמַלִּכָהּ בַּת־אַבְיָחַיִל וּמְרֻדְבֵי הַיְּהוּדִי אֶת־כָּל־תְּקֻפָה
 לְמָוֶה אֶת אֲנָרֶת הַפּוּרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית: ל וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל־כָּל־
 תִּיהְיוּדִים אֶל־שִׁבְעַת וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה מְלֻכּוֹת אַחֲשׁוּרֹשׁ דְּבָרֵי
 שְׁלוֹם וְאַמֶּת: לא לְמָוֶה אֶת־יָמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם בְּאֲשֶׁר קָוִים

רש"י

חשב להומם ולאזדס: (כה) ובבאה. אסתר אל המלך להסתכן לו: אמר עם הספר. אמר המלך צפיו, וליזה
 לכתוב ספרים שמשזן מחשבתו הרעה צראשו: (כו) על בן על כל דברי האגרת הזאת. נקצעו הימים
 האלה, ולכן נכתבה לדעת דורות הבאים: ומה ראו. עושי המעשים האלו שעשאו: ומה הגיע אליהם. מה
 ראה אחשורוש שנשמתם בכלי הקודש, ומה הגיע עליהם שצא שטן ורקד ציניהם והרג את ושתי, מה ראה
 המן שנתקנה במרדכי, ומה הגיע אליו שמתו אותו ואת בניו, מה ראה מרדכי שלא יכרע ולא ישתחוה, ומה
 ראתה אסתר שזימנה להמן (מגילה יט): (כז) הנלוים עליהם. גרים העמידים להתגייר: בכתבם. שמהא
 המגילה כתובה כשב אשורית (סג): (כח) נזכרים. בקריאת מגילה (ירושלמי מגילה פ"א ה"א): ונעשים. משתה
 ושמתה ויום טוב לתת מנות ומתנות (סג): משפחה ומשפחה. מתאספין יחד ואוכלים ושותין יחד. וכך קבלו
 עליהם שימי הפורים לא יעברו (מדרש משלי פרשה ט): וזכרם. קריאת מגילה: לא יסוף. תרגום שלא יתום
 דמתרגם עד תום (במדבר ל"ג יג) עד דקף. ואי אפשר לומר להיות מגורת (בראשית יט) פן תספה, ומגורת (שמואל
 א כ) עתה תספה יום אחד, שאם כן היה לו לכתוב לא יספה מזרעם: (כט) את כל תקף. תוקפו של נס של
 אחשורוש ושל המן ושל מרדכי ושל אסתר (מגילה יט): השנית. לשנה השניה תזרו ושלחו ספרים שיעשו

עֲלֵיהֶם מִרְדְּכָי הַיְהוּדִי וְאַסְתֵּר וְהַמְלִכָּה וּבְאִשֶּׁר קִיָּמוּ עַל-נַפְשָׁם וְעַל-זֶרַעַם דְּבָרֵי הַצְּמוֹת וְזַעֲקָתָם: לֵב וּמֵאֲמַר אֶסְתֵּר קָרָם דְּבָרֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה וּנְכַתֵּב בְּסֵפֶר:

פרק י

א וַיִּשָּׂם הַמֶּלֶךְ | אֶחְשֹׁרוּשׁ [אחשרש כתיב] מֶמֶס עַל-הָאָרֶץ וְאֵינִי הַיָּמִים:
 ב וְכָל-מַעֲשֵׂה תִקְפוֹ וּגְבוּרָתוֹ וּפְרָשֶׁת גְּדֻלַּת מִרְדְּכָי אֲשֶׁר
 גִּדְּלוֹ הַמֶּלֶךְ תְּלוֹאֲתָם כְּתוּבִים עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי מַדְי
 וּפָרַס: ג כִּי | מִרְדְּכָי הַיְהוּדִי מִשְׁנֵה לְמֶלֶךְ אֶחְשֹׁרוּשׁ וּגְדוֹל לַיְהוּדִים
 וְרָצוּי לְרַב אֲחִיו דָּרֵשׁ מִזֶּמֶן וְדָבָר שְׁלוֹם לְכָל-זֶרְעוֹ:

רש"י

פוריס: (לב) ומאמר אסתר קים וגו'. אסתר צקשה מאת חכמי הדור לקצעה ולכמוצ ספר זה עם שאר הכמוצים, וזהו ונכתב בספר (סז ז):
 י (ג) לרוב אחיו. ולא לכל אחיו, מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין, לפי שנעשה קרוצ למלכות והיה צטל מתלמודו (סז ז): לכל זרעו. מוסב על עמו, לכל זרע עמו: חסלת מגלת אסתר:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, (הָאֵל) הָרַב אֶת רִיבֵנוּ, וְהָדִן אֶת דֵּינֵנוּ, וְהַנּוֹקֵם אֶת נַקְמָתֵנוּ, וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּלָ לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ, וְהַנּוֹפֵר לָנוּ מִצָּרֵינוּ, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַנּוֹפֵר לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרֵיהֶם, הָאֵל הַמוֹשִׁיעַ:

ביום מדלגין אשר הניא ומתחילין שושנת יעקב

אֲשֶׁר הֵנִיא עֵצַת גּוֹיִם וַיַּפֵּר מִחֻשְׁבוֹת עֲרוּמִים: בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם רָשָׁע. נִצֵּר זָדוֹן מִזֶּרַע עֲמָלֵק: נָאָה בְּעִשְׂרוֹ וּבְרָה לֹו בּוֹר. וַיְגַדְּלוּ יִקְשָׁה לֹו לְכַד: דְּמָה בְּנַפְשׁוֹ לְלֶכֶד וְנִלְכָד. בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד וַיִּנְשָׁמַד מְהֵרָה: הָמָן הוֹדִיעַ אֵיבַת אָבוֹתָיו וְעוֹרֵר שְׂנֵאת אַחִים לְבָנִים: וְלֹא זָכַר רַחֲמֵי שְׂאוּל. כִּי בַחֲמָלְתוֹ עַל אֲנָג נוֹלַד אוֹיֵב: זָמַם רָשָׁע לְהַכְרִית צַדִּיק. וְנִלְכָד טָמֵא בִּידֵי טְהוֹר: חֲסֵד גָּבַר עַל שְׂנֵאת אָב. וְרָשָׁע הוֹסִיף חֲטָא עַל חֲטָאָיו: טָמֵן בְּלִבּוֹ מִחֻשְׁבוֹת עֲרוּמָיו. וַיִּתְמַכֵּר לְעֵשׂוֹת רָעָה: יָדוֹ שָׁלַח בְּקִדּוֹשֵׁי אֵל. כִּסְפוֹ נָתַן לְהַכְרִית זְכָרָם: כְּרֹאוֹת מְרֻדְכֵי כִי יֵצֵא קֶצֶף וְדַתֵי הָמָן נִתְּנוּ בְּשׁוֹשָׁן: לְבַשׁ שֶׁק וְקִשְׁר מְסֻפָּד וְגִזֹר צוּם וַיֵּשֶׁב עַל הָאֶפֶר: מִי זֶה יַעֲמִד לְכַפֵּר שְׂנֵאת וְלִמְחַל חַטָּאת עֲזוֹן אָבוֹתֵינוּ: גֵּץ פָּרַח מְלוּלָב. הֵן הִדְפָּה עֲמֻדָה לְעוֹרֵר יִשְׁנִים: סְרִיסִיָה הִבְהִילוֹ לְהָמָן לְהַשְׁקוֹתוֹ יַיִן חֲמַת תְּנִינִים: עֲמִד בְּעִשְׂרוֹ וְנִפְלַ בְּרָשָׁעוֹ. עָשָׂה לֹו עֵץ וְנִתְּלָה עָלָיו: פִּיהֶם פָּתְחוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תְבֵל. כִּי פוֹר הָמָן נִהַפֵּף לְפוֹרְנוֹ: צַדִּיק נִחְלַץ מִיַּד רָשָׁע. אוֹיֵב נִתַּן תַּחַת נַפְשׁוֹ: קִיְמוּ עֲלֵיהֶם לְעֵשׂוֹת פּוֹרִים וְלִשְׁמַח בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה: רְאִיתָ אֶת תְּפִלַּת מְרֻדְכֵי וְאַסְתֵּר. הָמָן וּבְנָיו עַל הָעֵץ תְּלִיתָ:

שׁוֹשְׁנַת יַעֲקֹב צִהְלָה וְשִׁמְחָה. בְּרֹאוֹתָם יַחַד תְּכַלֵּת מְרֻדְכֵי: תְּשׁוּעָתָם הִייתָ לְנִצָּחַ. וְתַקְוָתָם בְּכָל יוֹר וְדוֹר: לְהוֹדִיעַ שְׁכָל קְנוֹיָה לֹא יִבְשׁוּ. וְלֹא יִכְלְמוּ לְנִצָּחַ כָּל חַחוּסִים בָּךְ: אֲרוּר הָמָן אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ לְאַבְדֵי. בָּרוּךְ מְרֻדְכֵי הַיְהוּדֵי. אֲרוּרָה זֵרֵשׁ אִשְׁתִּי מִפְּחִידֵי. בְּרוּכָה אֲסֵתֵר בְּעַדֵי. אֲרוּרִים כָּל הָרָשָׁעִים. בְּרוּכִים כָּל הַצַּדִּיקִים. וְגַם תְּרַבּוּנָה זְכוֹר לְטוֹב:

ברכת המזון

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת. בְּשׁוֹב יְהוָה אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כַּחֲלָמִים: אִזּוּ יִמְלֹא שְׁחֹק פִּינוּ וְלִשְׁוֹנֵנוּ רִנָּה. אִזּוּ יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגִּדִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי: הַגִּדִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ. הָיִינוּ שְׁלֹמְחִים: שׁוֹבָה יְהוָה אֶת שְׁבִיתֵנוּ כַּאֲפִיקִים בַּנֶּגֶב; הַזְרְעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: הַלֶּחֶם יִלֶּךְ וּבִכְהָ נִשְׂא מִשְׁךָ הַזֶּרַע. בֹּא יְבֹא בְרִנָּה. נִשְׂא אֱלֹהֵינוּ:

לְשֵׁם יְחִיד קוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתָה עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנִעְלָם בְּשֵׁם כֹּל יִשְׂרָאֵל. הֲנִי מוֹכֵן וּמוֹכָן לְקַיִם מִצּוֹת עֲשֵׂה שֶׁל בְּרַכַּת הַמְּזוֹן שְׁנֵאמַר וְאֶכְלֶת וּשְׂבַעְתָּ וּבְרַכַּת אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר נָתַן לָךְ; וַיְהִי נֵעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָה עָלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָהוּ:

קודם שמגביהין הכוס אומר המברך: **הב לן ונברך**

המזמן אומר: **רבותי מיר וועלן בענטשן**

ועונים המסובין: **יהי שם יהוה מברך מעתה ועד עולם:**

והמברך חוזר: **יהי שם יהוה מברך מעתה ועד עולם:** ואח"כ אומר*

ברשות מרנן ורבנן ורבותי נברך (בעשרה אלהינו) **שְׂאֵבְלָנוּ מִשְׁלֹ:**

ועונים המסובין: **ברוך** (בעשרה אלהינו) **שְׂאֵבְלָנוּ מִשְׁלֹ** וּבְטוֹבו חֲיִינוּ:

וחוזר המברך: **ברוך** (בעשרה אלהינו) **שְׂאֵבְלָנוּ מִשְׁלֹ** וּבְטוֹבו חֲיִינוּ:

מי שלא אכל אומר: **ברוך** (בעשרה אלהינו) **וּמְבָרַךְ שְׂמו תְּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:**

(יחיד אינו אומר: **ברוך** הוא ו**ברוך** שְׂמו)

ברכת המזון לברית מילה

* לברית מילה אחר יהי שם וכו' אומר המזמן זה: נֹדֶה לְשִׁמְךָ בְּתוֹךְ אַמּוּנֵי בְרוּכִים אַתָּם לִיהוָה: נוֹה בְּרִשׁוֹת אֵל אִיוֹם וְנוֹרָא. מְשֻׁבָּב לְעֵתוֹת בְּצָרָה. אֵל נֶאֱזָר בְּגִבּוֹרָה. אֲדִיר בְּמָרוֹם יְהוָה. נוֹה בְּרִשׁוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. טְהוֹרָה הִיא וְגַם פְּרוּשָׁה. צְנוּה לָנוּ מוֹרְשָׁה. מִשֶּׁה עֶבֶד יְהוָה. נוֹה בְּרִשׁוֹת הַבְּהֵמִים וְהַחַיִּים. אֶקְרָא לְאֱלֹהֵי הָעֶבְרִיִּים. אֶהְדָּנוּ בְּכָל אַיִם. אֶבְרַכְךָ אֶת יְהוָה. נוֹה בְּרִשׁוֹת מְרַנֵּן וְרַבֵּנֵן וְרַבּוֹתֵי אֶפְתָּחָה בְּשִׁיר פִּי וּשְׁפָתֵי וְתֵאמְרָנָה עֲצֻמוֹתֵי בְרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה. נוֹה: בְּרִשׁוֹת מְרַנֵּן וְכו'.

ברכת המזון לנישואין

* לנישואין ולשבע ברכות אומר המזמן זה (ובשבת אין אומרים דוי הסר): דְּוֵי הַסֵּר וְגַם חֲרוֹן. וְאִזּוּ אֲלֵם בְּשִׁיר יְרוּן. נַחְנוּ בְּמַעֲגָלֵי צָדֵק וּבְשִׁרוֹן. שְׂעֵה בְּרַכּוֹת יִשְׂרוּן. כְּבִרְפַת בְּנֵי אֶהְרֵן: בְּרִשׁוֹת מְרַנֵּן וְרַבֵּנֵן וְרַבּוֹתֵי נְבָרַךְ אֱלֹהֵינוּ שְׂהַשְׂמַחָה בְּמַעוֹנוּ. וּשְׂאֵבְלָנוּ מִשְׁלֹ: ועונים המסובין: **ברוך** אֱלֹהֵינוּ שְׂהַשְׂמַחָה בְּמַעוֹנוּ. וּשְׂאֵבְלָנוּ מִשְׁלֹ וּבְטוֹבו חֲיִינוּ: וחוזר המזמן: **ברוך** אֱלֹהֵינוּ שְׂהַשְׂמַחָה בְּמַעוֹנוּ. וּשְׂאֵבְלָנוּ מִשְׁלֹ וּבְטוֹבו חֲיִינוּ:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם. הִזַּן אֶת הָעוֹלָם כְּלוֹ.
 בְּטוּבוֹ בְּחַן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. הוּא נוֹתֵן לָחֶם לְכָל
 בָּשָׂר. כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ. וּבְטוּבוֹ הַגָּדוֹל תִּמְיֵד לֹא חָסַר לָנוּ וְאֵל
 יַחְסֵר לָנוּ מִזֶּזֶן לְעוֹלָם וָעֵד. בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. כִּי הוּא אֵל זֶן
 וּמְפָרֵנִם לְכָל וּמְטִיב לְכָל וּמְכִיֵּן מִזֶּזֶן לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא.
 בְּאִמּוֹר. פּוֹתַח אֶת יַדְךָ וּמְשִׁיבֵע לְכָל חַי רָצוֹן: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
 הִזַּן אֶת הַכֶּל:**

נוֹדָה לָךְ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבּוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֹמֶד טוֹבָה
 וּרְחֻבָּה. וְעַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּפְדִיתָנוּ
 מִבֵּית עַבְדִּים. וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֶתַמְתָּ בְּבִשְׁרָנוּ. וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁמְדַתְּנוּ.
 וְעַל הַקִּיָּץ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ. וְעַל חַיִּים חַן וְחֶסֶד שֶׁחֹנְנֵתָנוּ. וְעַל אֲכִילַת מִזֶּזֶן
 שֶׁאַתָּה זֶן וּמְפָרֵנִם אוֹתָנוּ תִּמְיֵד. בְּכֹל יוֹם וּבְכֹל עֵת וּבְכֹל שְׁעָה:

בחנוכה ופורים אומרים כאן ועל הנסים*

(* לחנוכה ופורים

ועל הנסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות ועל הנחמות ועל
 המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה:

לפורים

בִּימֵי מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה. בְּשַׁעֲמֵד
 עֲלֵיהֶם הַמֶּן הַרְשָׁע. בְּקִשׁ לְהַשְׁמִיד לְהַרוֹג
 וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְהוּדִים מִנְעַר וְעַד זָקֵן טַף וְנָשִׁים
 בַּיּוֹם אֶחָד. בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ שְׁנַיִם עָשָׂר. הוּא
 חֹדֶשׁ אֲדָר. וּשְׁלָלָם לָבוֹז: וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים.
 הִפְרַת אֶת עֲצָתוֹ. וְקִלְקַלְתָּ אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ. וְהִשְׁבֹּתָ
 לוֹ גְּמוּלוֹ בְּרֵאשׁוֹ. וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנָיו עַל הָעֵץ:
 (וְעִשִּׂיתָ עִמָּהֶם גַּם וּפְלֵא וְנוֹדָה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סְלָה):

לחנוכה

בִּימֵי מַתְתִּיָּהוּ בֶן יוֹחָנָן כְּהֵן גְּדוֹל חֲשִׁמוֹנָאִי וּבְנָיו.
 בְּשַׁעֲמֵדָה מְלָכוֹת וְזֶן הַרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ
 יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחַם תּוֹרַתְךָ וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ:
 וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים עֲמַדְתָּ לָהֶם בְּעַת צָרָתָם.
 רַבַּת אֶת רִיבָם. דָּגַת אֶת דִּינָם. נִקְמַת אֶת נִקְמָתָם.
 מִסְרַת גְּבוּרִים בְּיַד חֲלָשִׁים. וְרַבִּים בְּיַד מְעֻטִּים.
 וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוּרִים. וְרָשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים. וְזָדִים
 בְּיַד עוֹסְקֵי תּוֹרַתְךָ. וְלָךְ עִשִּׂיתָ שֵׁם גְּדוֹל וְקָדוֹשׁ
 בְּעוֹלְמְךָ. וְלַעֲמֶיךָ יִשְׂרָאֵל עִשִּׂיתָ תְּשׁוּעָה גְּדוֹלָה וּפְרָקָן

כְּחַיִּים הַזֶּה: וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בְּנֵיךָ לְדַבֵּיר בֵּיתְךָ. וּפָנּוּ אֶת הַיְכָלְךָ. וְשִׁתְּרוּ אֶת מַקְדָּשְׁךָ. וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת
 בְּחִצּוֹת קִדְשֶׁךָ. וְקָבְעוּ שְׁמוֹנֵת יָמֵי חֲנֻכָּה אֵלָיו (בְּהַלָּל וּבְהוֹדָאָה וְעִשִּׂיתָ עִמָּהֶם גַּם וּפְלֵא וְנוֹדָה לְשִׁמְךָ
 הַגָּדוֹל סְלָה) לְהוֹדוֹת וּלְהַלָּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל:

ברכת המזון

וְעַל הַכֹּל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ.
 וְיִתְבַּרְךָ שְׁמֶךָ בְּכֹל חַי תְּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: כִּפְתּוּב.
 וְאֶבְלַת וְשִׁבְעַת וּבְרַכַּת אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטַּבָּה אֲשֶׁר
 נָתַן לָךְ: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן:

רַחֵם נָא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ. וְעַל צִיּוֹן
 מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ. וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ. וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל
 וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו: אֱלֹהֵינוּ. אֲבִינוּ. רַעֲנוּ וּזְנַנּוּ פְּרָנְסֵנוּ וּכְלַפְלֵנוּ
 וְתַרְוִיחֵנוּ. וְתַרְנוּחַ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִתְּהַרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ. וְנָא אֵל תִּצְרִיכֵנוּ
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לֹא לִיְדֵי מִתַּנַּת בָּשָׂר וָדָם וְלֹא לִיְדֵי הַלְוָאָתָם. כִּי אִם
 לְיָדְךָ הַמַּלְאָה. הַפְּתוּחָה. הַקְּדוֹשָׁה וְהַרְחֵבָה. שְׂלֵא נִבּוֹשׁ וְלֹא נִפְלֵם
 לְעוֹלָם וָעֶד:

לשבת רְצִיחָה וְתַחֲלִיעָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּמִצּוֹתֶיךָ וּבְמִצּוֹת יוֹם הַשַּׁבָּת הַשְּׁשִׁי הַגָּדוֹל
 וְהַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, כִּי יוֹם זֶה גְּדוֹל וְקְדוֹשׁ הוּא לְפָנֶיךָ, לְשַׁבַּת בּוֹ וְלָנוּחַ
 בּוֹ בְּאַהֲבָה בְּמִצּוֹת רְצוֹנָה, וּבְרְצוֹנָה הִנִּיחַ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שְׂלֵא תִהְיֶה צָרָה וְיָגוֹן
 וְאֲנַחָה בְּיוֹם מְנוּחָתֵנוּ, וְתִרְאַנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּנִחְמַת צִיּוֹן עִירְךָ וּבְכַנְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם
 עִיר קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה הוּא בְּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבְעַל הַנְּחֻמוֹת:

בראש חודש ובחול המועד אומרים כאן יעלה ויבא

אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵהי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וַיָּבֵא וַיַּגִּיעַ וַיִּרְאֶה וַיִּרְצֶה וַיִּשְׁמַע וַיִּפְקֵד וַיִּזְכֵּר וַיִּכְרַמֵּנוּ
 וַיִּפְקְדוּנֵנוּ, וַיִּכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבָדְךָ, וַיִּכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר
 קְדֻשָּׁה, וַיִּכְרוֹן כָּל עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ, לְפָלִיטָה לְטוֹבָה, לְחַן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים, לְחַיִּים
 וּלְיִשְׁרוּם בְּיוֹם

לחוד"מ סוכות

לחוד"מ פסח

לראש חודש

חג הסוכות הנה

חג המצות הנה

ראש החודש הנה

וַיִּכְרַמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה, וַיִּפְקְדֵנוּ בּוֹ לְבְרָכָה, וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים (טוֹבִים). וּבְדַבַּר יְשׁוּעָה
 וּרְחֻמִּים חוּם וְחֶנֶן וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מְלֶכְךָ חֲנוּן וְרַחוּם אַתָּה:

וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקְּדוֹשׁ בְּמַתְרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.
 בּוֹנֵה בְּרַחֲמָיו יְרוּשָׁלַיִם. אָמֵן:

ברכת המזון

סג

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם, האל, אבינו, מלכנו, אדירנו, בוראנו, גואלנו, יוצרנו, קדושנו קדוש יעקב, רוענו רועה ישראל, המלך הטוב והמטיב לב, שבכל יום ויום הוא היטיב הוא מיטיב הוא ייטיב לנו, הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד לחן ולחסד ולרחמים ולרחות, הצלה והצלתה, ברכה וישועה, נחמה, פרנסה וכלכלה, ורחמים ותיים ושלוש וכל טוב, ומכל טוב לעולם אל יחסרנו; אמן

הרחמן הוא ימלך עלינו לעולם ועד; הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ; הרחמן הוא ישתבח לדור דורים, ויתפאר בנו לעד ולנצח נצחים, ויתהדר בנו לעד ולעולמי עולמים; הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד; הרחמן הוא ישבר עלנו (עול הגוים ועול גליות) מעל צוארנו והוא יוליכנו קוממיות לארצנו; הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרבה בבית הזה ועל שדחן זה שאכלנו עליו; הרחמן הוא ישלח לנו את אלהיו הנביא זכור לטוב וישבר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות; הרחמן הוא יברך את (אבי מורי) בעל הבית הזה ואת (אמי מורת) בעלת הבית הזה, אותם ואת ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם. (ויאם הוא סמוך על שלחן עצמו אומר הרחמן הוא יברך אותי ואת אשתי ואת זרעי ואת כל אשר לי, אותנו ואת כל אשר לנו, כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב, בכל, מכל, כל, בן יברך אותנו כלנו יחד בברכה שלמה, ונאמר אמן;

במרום ילמדו עליהם ועלינו זכות שתהא למשמרת שלום, ונשא ברכה מאת יהוה, וצדקה מאלהי ישענו, ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם;

לשבת: הרחמן הוא ינחילנו ליום שפלו שבת ומנוחה לחיי העולמים;
לר"ח: הרחמן הוא יתדש עלינו את החדש הזה לטובה ולברכה;
ליו"ט: הרחמן, הוא ינחילנו ליום שפלו טוב;
מר"ה עד אחר שמח"ת: הרחמן הוא יתדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה;
לסוכות: הרחמן הוא יקים לנו את ספת דוד הנופלת;

בחנוכה ופורים אם שכח ועל הנסים אומרים כאן;

הרחמן הוא יעשה לנו נסים ונפלאות, כמו שעשה נסים לאבותינו, בימים ההם בזמן הזה; כמי וכו'.

ברכת המזון

הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִזְכְּנוּ לַיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: מְגִדֹּל (בַּחֹל מְגִדֹּל)
 יְשׁוּעוֹת מִלָּבוּ וַעֲשֵׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזֶרְעוֹ עַד עוֹלָם: עֲשֵׂה

שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אָמֵן:

יִרְאוּ אֶת יְהוָה קְדוֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לְיִרְאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעְבּוּ וְדוֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא
 יַחְסְרוּ כֹל טוֹב: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ: פּוֹתַח אֶת יַדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל

חַי רְצוֹן: בְּרוּךְ הַגֵּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה וְהָיָה יְהוָה מְבַטְחוֹ: נַעַר הָיִיתִי גַם זָקַנְתִּי וְלֹא
 רָאִיתִי צָדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוֹ מִבְּקָשׁ לָחֵם: יְהוָה עוֹ לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם:

בכל סעודת שבת אם בירך על הכוס אומר כאן ברכת בורא פרי הגפן ושותה, ובסעודה שלישית אין שותין הכוס
 (חוץ אם יש שם חתן שאומרים ז' ברכות ושותין את הכוס)

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

סדר שבע ברכות אחר ברכת המזון

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם. שְׂהַבֵּל בְּרָא לְכְבוֹדוֹ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם. יוֹצֵר הָאָדָם:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ.

בְּצַלְמֵךְ דְּמוּת תְּבַנֵּיתוּ. וְהִתְקִין לוֹ מִמֶּנּוּ בְּנֵי עַדֵי עַד. בְּרוּךְ

אַתָּה יְהוָה יוֹצֵר הָאָדָם:

שׁוֹשֵׁב תְּשִׁישׁ וְתַגִּיל הַעֲקָרָה. בְּקַבּוּץ בְּנֵיהָ לְתוֹכָהּ בְּשִׂמְחָה (בְּמִהְרָה).

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְשַׂמַּח צִיּוֹן בְּבִנְיָה:

שְׂמִיחַ תְּשַׂמַּח רַעִים הָאֲהוּבִים. בְּשִׂמְחָה יִצִּירָה בְּגַן עֵדֶן מְקַדֵּם. בְּרוּךְ

אַתָּה יְהוָה מְשַׂמַּח חֲתָן וּבָלָה:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בְּרָא שְׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה.

חֲתָן וּבָלָה. גִּילָה רְנָה. דִּיצָה וְחֲדוּה. אֲהָבָה וְאַחָה. וְשְׁלוֹם

וְרַעוּת. מִהְרָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַע בְּעִרְיָה וְהוֹדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלָּיִם. קוֹל

שְׂשׂוֹן וְקוֹל שְׂמִיחָה. קוֹל חֲתָן וְקוֹל בָּלָה. קוֹל מְצַהֲלוֹת חֲתָנִים מִחֻפְתָּם

וּנְעָרִים מִמִּשְׁתֵּיהֶם נְגִינָתָם. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְשַׂמַּח חֲתָן עִם הַבָּלָה:

הַמְזַמֵּן מְבָרֵךְ עַל כּוֹסוֹ - וְהַמְבָרֵךְ בְּרַכָּה אַחֲרֵיתָא מְבָרֵךְ עַל כּוֹסוֹ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן: